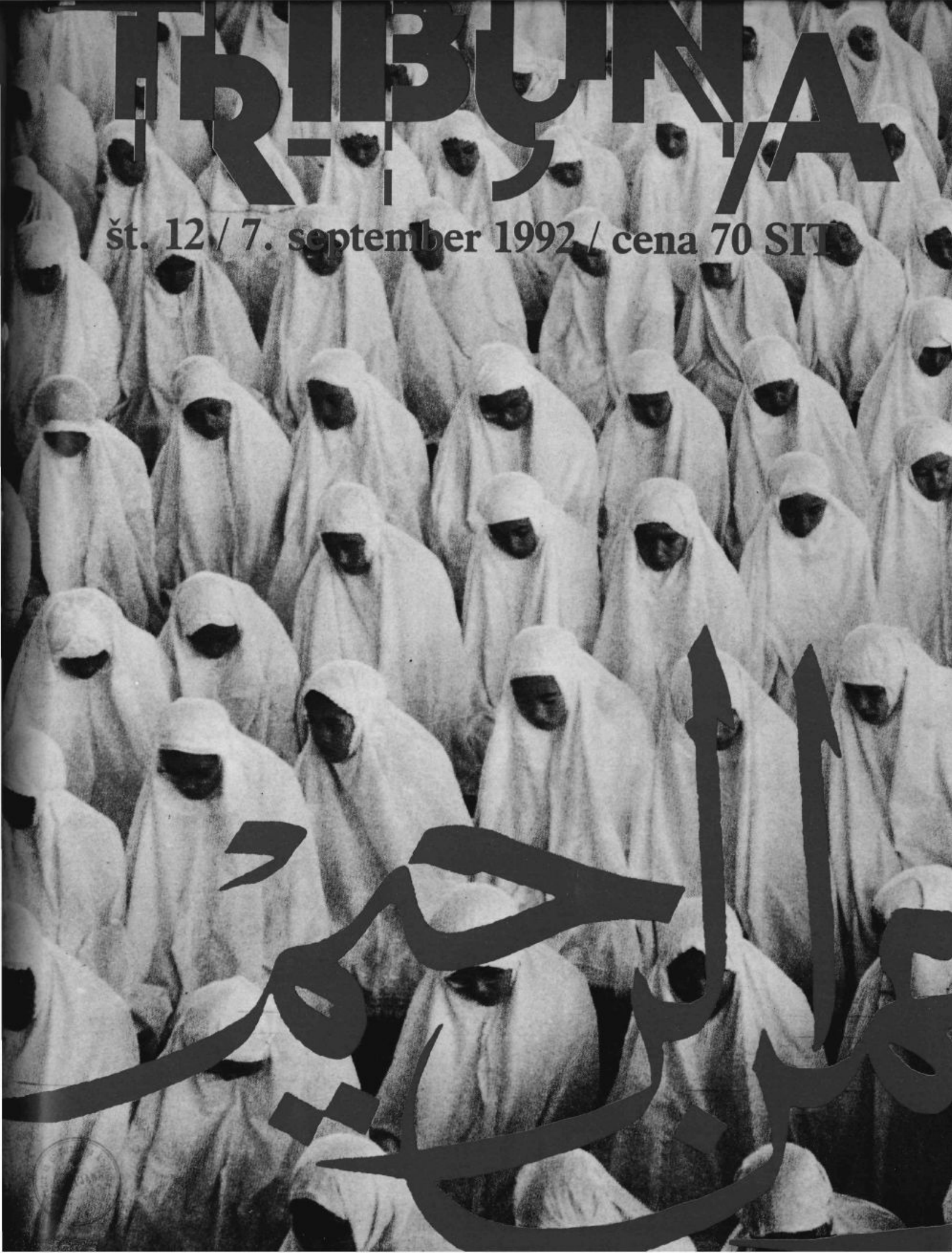

TRIBUNA

št. 12 / 7. september 1992 / cena 70 SIT

NICOLE KIDMAN

TRIBUNA

KAZALO

ZAKAJ JE BOLJ POŠTENO BITI
PIJANEC KOT POLITIK

KAZALO

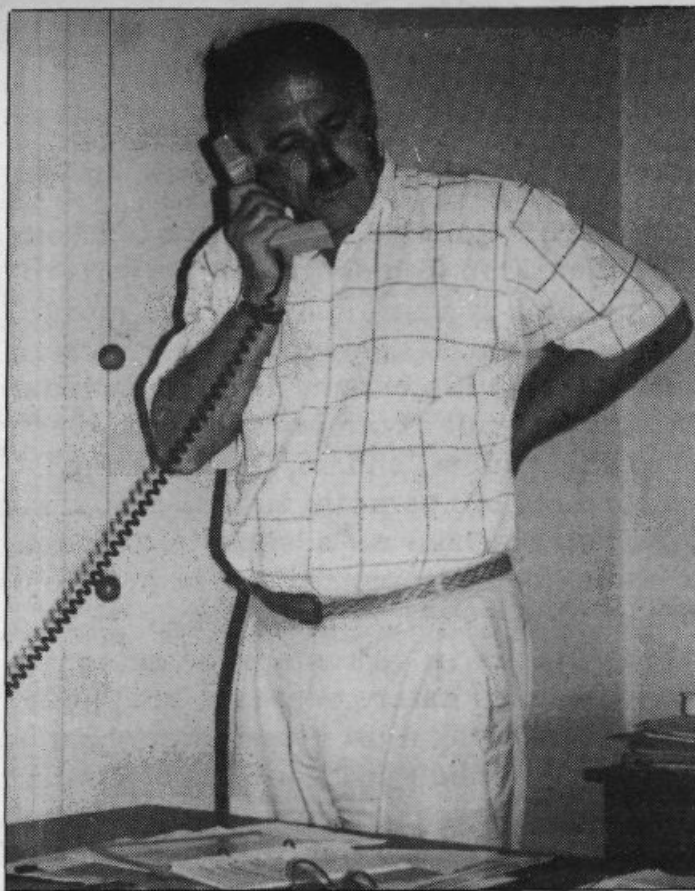
- 2 Intervju:
dr. Janez
Možina
- 4 Iščem, iščem
kamrico
- 6 Anketa:
Študentje in
rekreacija
- 10 Študentje
v politiki
– Iztok
Mirošič
- 12 Kako umoriti
Slovenca
- 13 Pismo iz
Zagreba
- 15 Making
money
- 21 Film
- 26 Avstrijski
jazz festivali
- 30 Knjige
- 31 Somrak
- 32 Adolf Hitler:
Mein Kampf
- 34 Baptisti
- 37 Pariz in
Euro-Disney
- 38 Potopisi
- 44 Inteligenčni
test
- 46 Enigmatika
- 48 Hamfri

Predstavljajte si slovenskega Ramba, ki hlastno in z užitkom zagriže v burek na ljubljanskem kolodvoru. Ali pa goriško-rimskega hotelirja, ki se pokloni žrtvam domobranske morije. Ali pa mogoče kranjskega podjetnika, ki s slovenskim premierom odigra partijo tenisa za kilogram gnilih banan. Utopija? Seveda! Čeprav je Slovenija za normalne ljudi ravno prav majhna, da se prdec iz Kopra prav dobro sliši tudi v Lendavi, je zaplankanost tistih, ki so poklicani za to, da bi bili pametni tudi za nas, tako velika, da razen odmeva svojega glasu ne slišijo nič drugega. Poleg tega bolehalo za cholalijo, ki jo papagajem in avtistom lahko oprostimo, ne moremo pa je tistim, ki se razglašajo (in smo jih razglasili) za sol naroda. In ves ta cirkus seveda že sodi v predvolilno kampanjo za volitve, za katere se ne ve, kdaj bodo, jasno pa je, da se zanje zavzemajo vsi, a jih nobeden prav zares noče. Vsi se trudijo, da bi lagali čimbolj pretkano, da bi jim kar največ ljudi verjelo. Za dobrobit slovenskega naroda gre, kako-pak! Ne, ne dajte se premotiti, za sedeže v tisti hiši, ki je prazna vedno takrat, ko bi morala biti polna, gre. Za nič drugega! Zato niti ni toliko pomembno, ali bodo v njej sedeli ljudje z bombami ali tisti s praznimi glavami in polnimi hlačami. Ne vznemirjajte se. Nikoli ne gre tako slabo, da ne bi moglo iti še slabše. Pozabite, vinski sejem je (bil) edinstvena priložnost. Pijte tisto, kar najbolj zadene. Za pogum, da preživite začetek najbolj osovražene delo šolskega leta ali pa kar tako, iz navade. Trezni nimajo olajševalnih okoliščin niti na sodišču. Nekateri se resda lahko pohvalijo samo s tem, da so veliki pijanci. Drugi se ne morejo niti s tem niti s čim drugim. Vsaka podobnost z gospodo iz prvih vrstic seveda ni zgolj naključna.

Pijanec se spreobrne, ko se v jamo zvrne, pravijo. Politiki se ne spreobrnejo nikoli, pa četudi zamenjajo barvo. Njihovi duhovi strašijo večno.

Simon Bizjak

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. • Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 319-496; telefax: (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Samo Amon. • V.d. odgovornega urednika: Simon Bizjak. • Lektorica: Julija Klančičar. • Cena: 70,00 SIT. • Tribuna šteje med proizvode iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%. • Naslednja številka izide 21. septembra 1992. V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo Tribuno po ceni 35,00 SIT.

Intervju: dr. Janez Možina

POLITIKA NE SODI NA UNIVERZO

Dvanajstega decembra lani je bila na sedežu Univerze v Ljubljani izvoljena nova ekipa, mesto enega od prorektorjev pa je zasedel izredni profesor Fakultete za strojništvo dr. Janez Možina. Kot kandidat se je zavzemal za nadaljno krepitev vloge znanstveno-pedagoških svetov pri upravljanju oddelkov, fakultet in celotne univerze, za intenzivnejšo izmenjavo informacij med posameznimi člani in oddelki univerze ter za vzpostavitev podrobne in pregledne slike o trenutnem stanju in delovanju univerze na osnovi konkretnih podatkov. Prav tako je podpiral plodnejšo vključitev univerze v programe meduniverzitetne izmenjave in integracije, uresničevanje koncepta tretje slovenske univerze (zdomske), smotrno povezavo posameznih oddelkov univerze s komplementarnimi oddelki raziskovalnih institutov ter vpeljavo novih oblik sodelovanja med učitelji in študenti. Kaj od navedenega se je uresničilo in kakšni so načrti univerze?

TRIBUNA: Dolžnost prorektorja univerze opravljate že deveti mesec, zato me zanima, kakšno je bilo stanje, ko ste to funkcijo prevzeli?

MOŽINA: Stanje ob prevzemu dolžnosti rektorja ekipe je splošno znano, saj je bil vmes nekajmesečni premor, ko prorektorjev sploh ni bilo. V času kandidature sem se skupaj z ostalimi prorektor-skimi kandidati močno, a žal neuspešno, zavzemal za to, da bi bila ekipa pravočasno izbrana, saj bi le tako imela dovolj časa, da se pripravi za prevzem funkcije. Tako pa smo bili izvoljeni dvanajstega decembra, že naslednji dan pa smo uradno prevzeli dolžnosti.

TRIBUNA: Kaj pa ocenitev vašega dela?

MOŽINA: Z obžalovanjem ugotavljam, da mojega predhodnika na tem položaju več mesecev ni bilo v Ljubljani, tako da funkcije od nikogar nisem mogel prevzeti. Svojo vlogo sem videl predvsem v intenzivnih stikih s študentsko organizacijo. Te stike sem s pomočjo študentske vlade, parlamenta in njihovega strokovnega vodstva tudi navezal. Zato z veseljem ugotavljam, da smo marsikatero zadevo uspešno in usklajeno uredili.

TRIBUNA: Predvsem tesno sodelovanje s študentsko vlado je nekaj novega, saj prej to ni bilo izraženo v tako veliki meri. Kaj je

razlog zato - fleksibilnost univerze ali večja pripravljenost študentske vlade za razgovore?

MOŽINA: Za kvaliteten dialog je bila tudi v tem primeru odločilna obojestranska pripravljenost. Slabo medsebojno poznavanje in interna komunikacija sta med najšibkejšimi točkami ljubljanske univerze. Napredek na tem področju nedvomno ugodno vpliva na proces ponovnega povezovanja posameznih delov univerze, ki so se v več kot petnajstletnem procesu razdruževanja medsebojno oddaljili.

TRIBUNA: Pravi »bum« ste vi in študentska vlada dosegli z uvedbo bonov, ki so bili pravo olajšanje za izpraznjene študentske denarnice. Navkljub temu pa so imeli študenti nekaj pripomb na potrežbe v nekaterih lokalih.

MOŽINA: Zasluge za uvedbo bonov imata predvsem Študentska organizacija ter skupščinski Odbor za visoko šolstvo. Vsak dosežek spremljajo tudi pomanjkljivosti in bolj ali manj upravičene pripombe. Gledano v celoti pa so boni za prehrano vendarle pomemben korak pri reševanju socialne stiske študentov, ki jim je s tem omogočeno, da se lažje posvečajo svoji osnovni nalogi, to je kvalitetnemu študiju.

TRIBUNA: Torej bomo lahko jedli z boni tudi v novem šolskem letu?

MOŽINA: O tem bo parlament verjetno ponovno odločal. Treba pa je vedeti, da to ni edini problem. Na socialni položaj študentov in s tem na kvaliteto in trajanje študija vpliva še cela vrsta dejavnikov, med katerimi sta na prvem mestu sistem štipendiranja in zagotovitev bivanja v Ljubljani za časa študija. **TRIBUNA:** Trenutno je predvsem »boleča« problematika pomanjkanja študentskih sob, saj pride jeseni v Ljubljano več tisoč brucov, postelj pa je za vse odločno premalo.

MOŽINA: Podatki o prostih mestih so za zdaj še v fazi ocenjevanja. Univerza je spomladi sprejela sklep, da večkratni absolventi niso več upravičeni do bivanja v študentskih domovih v korist tistih, ki šele prihajajo v Ljubljano. Opažamo, da je največji osip študentov v prvih letnikih in domnevamo, da je pomanjkanje študentskih sob eden od razlogov za to. Sicer pa so konkretne številke sledeče: v Ljubljani je okrog 26 tisoč študentov (letos se obeta še kakšen več), polovica od njih bo potrebovala sobo. V študentskih naseljih in dijaških domovih je okrog sedem tisoč postelj, šest tisoč študentov pa si sobo išče kje drugje. Med temi se jih mnogo zateče k vsakodnevnim

vožnjam, kar pa ni kvalitetna rešitev. Študentje na ta način izgubijo ure dragocenega časa, ki bi ga sicer lahko namenili študiju.

TRIBUNA: Kam torej s temi študenti in kakšna je rešitev problema, če sploh obstaja?

MOŽINA: Problem kapacitet Študentskih domov ni od včeraj. Od leta 1986, ko je bil zgrajen zadnji blok v Študentskem naselju, se je število študentov v Ljubljani povečalo od 18.000 na 26.000. Podatki so sami po sebi dovolj zgovorni. Čez noč se v tem pogledu ne da veliko narediti. Če bi na primer ta trenutek začeli zidati nov blok, bi to pomenilo rešitev komaj za 200 do 300 študentov, in še to šele čez eno leto ali dve. Zato se mi zdi v tem trenutku bolj perspektivna realizacija nekaterih drugih možnosti, ki so se medtem odprle, prevsem v dijaških, samskih in delavskih domovih. Mislim pa, da bi lahko največ novih sob za študente dobili preko študentske posredovalnice. Pri tem bi morala biti izpolnjena dva pogoja: ljudje, ki so pripravljeni oddajati sobe, naj bi bili deležni posebnih davčnih olajšav, študentje pa bi za bivanje v teh sobah morali dobiti subvencije, podobno kot jih dobivajo študentski domovi.

TRIBUNA: Mnoge bi zanimalo, ali je pri sodelovanju med direktorico študentskih domov Ksenijo Preželj in univerzo prišlo do kakšnih iskrice?

MOŽINA: Iskric so bile in so, vendar menim, da doslej niso slabo vplivale na sodelovanje. Nasprotno, odkrite kritične besede v splošnem prej pripeljejo do boljših delovnih rezultatov kot vljudnostni molk ali prikrito pometanje problema pod preprogo. Ob tem naj omenim, da se mi obstoječa organizacijska rešitev, po kateri je Univerza skupaj s Študentsko organizacijo soustanoviteljica študentskih domov, ne zdi najbolj smotrna. Denar in vpliv, ki je z njim tesno povezan, teče namreč neposredno od vlade do uprave študentskih domov. Zato bi bila po mnenju mnogih vlada bolj primerna ustanoviteljica le-teh. Prav v financiranju pa je tudi največ težav.

TRIBUNA: Verjetno mislite na to, da denarja priteka zelo malo ali pa ga sploh ni?

MOŽINA: Da, vendar pa to, kot sem že poudaril, ni stvar univerze. Gre za dogovore in odnose med republiško vlado in upravo študentskih domov. Tu in tam

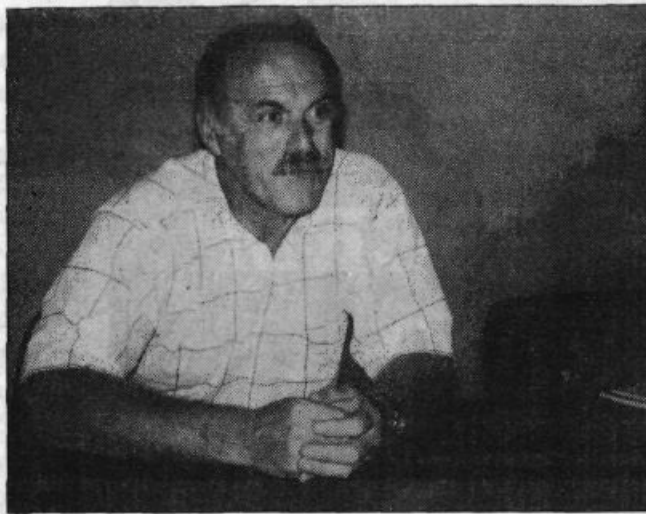
pa se zaplete tudi pri dogovarjanju z mestno vlado.

TRIBUNA: Kot kaže, se tako kot vedno vse začne in konča pri denarju.

MOŽINA: Ne bi rekel, da je prav vse v denarju. Zelo pomembni sta zavzetost in sposobnost vseh, ki so na ta ali oni način pristojni za določeno delovno področje in za reševanje problemov, ki se v tej zvezi pojavljajo.

TRIBUNA: Pred mnogimi leti ste sami bili študent in vam bo verjetno lažje primerjati takratni standard s sedanjim.

MOŽINA: V primerjavi s sedanjim je bil družbeni standard pred 25 leti precej nižji. Vendar se mi zdi, da so imeli takrat študenti glede na ostali del populacije boljši položaj. Predvsem so bile še do

pred nekaj leti bolj dosegljive štipendije pri podjetjih, pa tudi njihova višina je bistveno bolje pokrivala stroške pri študiju kot sedaj. Kot vse kaže, v splošni gospodarski krizi in ob hudo povečani stopnji nezaposlenosti pri podjetjih ni več pravega razumevanja in denarja za štipendiranje, čeprav je verjetno mnogim jasno, da bo v spremenjenih družbenih razmerah in v novi državi Sloveniji vloga znanja še pomembnejša kot doslej.

TRIBUNA: Ali vam je kaj znano, da se zaradi finančnih težav nekatere študentke »priložnostno« ukvarjajo s prostitucijo?

MOŽINA: Tudi ta problem ni od včeraj. Upam oziroma sem prepričan, da gre le za posamezne primere. Pri reševanju takšnih in še mnogih drugih psiho-socialnih problemov študentom in študentkam v študentskih domovih pomaga psihologinja. **TRIBUNA:** Glede na to, da je za časa vašega mandata nekdanjega ministra za šolstvo in šport zamenjal Slavko Gaber, bi bila mogoče zanimiva ocena, kdaj

je bilo sodelovanje ministrstva z univerzo najplodnejše?

MOŽINA: Univerza izvaja program, ki ga v okviru vlade pokriva več resorjev. Poleg ministrstva za šolstvo in šport so to še ministrstva za znanost in tehnologijo, za zdravstvo, za kulturo in še katero. Pri reševanju socialne problematike je pomembno tudi sodelovanje z ministrstvom za delo. Koordinacijo na tem področju vodi podpredsednik za družbene dejavnosti. Osebo menim, da je bilo sodelovanje pri reševanju študentske problematike dobro tako s prejšnjo kot s sedanjo vlado. Vsi, ki pri tem sodelujemo, se zavedamo objektivnih omejitev, ki jih določa aktualna družbena situacija. Za univerzo podatek, iz katere stranke prihaja minister, ne bi smel odločati. Reševanje političnih vprašanj ne sodi na univerzo, temveč v parlament.

TRIBUNA: Mnoge študente bi seveda zelo zanimalo, kako se bo univeza v bodoče spopadla z nakopičeno študentsko problematiko?

MOŽINA: Upam, da bo v nadaljnjem delu in sodelovanju z vlado in študentsko organizacijo prišlo tudi do temeljite analize sedanjega sistema štipendiranja. K doslej znanim rešitvam bi bilo nujno dodati tudi možnost kreditiranja študija, seveda pod dovolj ugodnimi pogoji. Ustrezen štipendijski sistem je namreč naj-

boljša osnova za reševanje vseh ostalih problemov, študentska problematika namreč ni izolirana od ostalih težav, s katerimi se vodstvo univerze srečuje pri svojem delu. Tako naprimer prostorska stiska ne vlada le v študentskih domovih, ampak ravno tako ali pa še v večji meri pri sami univerzi oziroma njenih članicah. Nekatere, naprimer Filozofska fakulteta, delujejo v obupnih prostorskih razmerah, kar nedvomno vpliva tudi na delo in počutje učiteljev in študentov. Skoraj na vseh fakultetah je premalo predavalnic in laboratorijskih prostorov. Iz istega razloga se fakultete iz leta v leto bolj odločajo za omejitve vpisa. Zato si v vodstvu med drugim prizadevamo, da bi prišli do celovitega načrta prostorskega razvoja univerze, v katerega bo nujno vključena tudi nadaljnja gradnja študentskih domov, knjižnic, telovadnic in drugih infrastrukturnih objektov.

Domen Rant

Se bo zgodovina letos ponovila?

IŠČEM, IŠČEM KAMRICO...

Po avgustovskem lenarjenju, ki je za mnoge študente pomenilo predvsem sedenje v senci ob vrčku piva, se začneja napornejši del šolskega leta. Izpitni roki se namreč bližajo koncu, prav tako pa se začneja tudi vsakoletni veliki lov za študentskimi posteljami. Le-teh bo letos manj kot prej, zato mnoge študente, predvsem bruce, tare skrb, kje in kako bivati v prihajajočem šolskem letu.

Študentov je vedno več

Slovenija pospešeno vstopa v Evropo, za kar bo potrebno tudi večje izobraževanje mladih, saj spadamo med najmanj izobražene narode v Evropi. Čeprav se odstotek srednješolcev, ki se odločajo za študij, ni bistveno povečal in niha blizu številke petinosemdeset, pa se je povečalo dejansko število mladih, ki po končani srednji šoli želijo nadaljevati izobraževanje na univerzi, saj srednjo šolo končujejo številčneje generacije kot prejšnja leta. Tako se vsako leto povečuje pritisk na obe slovenski univerzi, hkrati pa se večja tudi število tistih, ki bi radi postali novi prebivalci (vsaj za pet ali šest let) »uni-

verzitetnih« mest Ljubljane in Maribora.

V letošnjem šolskem letu se bo v prve letnike ljubljanske univerze vpisalo približno devet tisoč petsto rednih študentov, v prve letnike mariborske univerze pa nekaj manj kot tri tisoč rednih študentov. Seveda ne smemo pozabiti, da je potrebno prišteti še študente iz višjih letnikov, tako da pridemo do okvirne številke, ki je večja od petindvajset tisoč rednih študentov, kolikor jih bo jeseni poslušalo predavanja na obeh slovenskih univerzah. Predvidoma jih bo nekaj več kot polovica bivala pri starših, drugi pa v lastnem gospodinjstvu, pri sorodnikih, v študentskih domovih in kot najemniki. Tiste, ki si

bivanja v Ljubljani in Mariboru še niso uredili, prihodnji mesec čaka še veliko težav. In kako je bilo lansko leto? V študijskem letu 1991/92 je bilo na ljubljansko univerzo vpisanih 22.757 rednih študentov, na mariborsko pa 7.987. Pri starših je lani bivalo v Ljubljani 11.129 študentov in v Mariboru 4.396. V lastnih gospodinjstvih je lani živelo 878 ljubljanskih in 181 mariborskih študentov, v študentskih domovih pa 4501 »Ljubljančanov« in 1750 »Mariborčanov«. Pri sorodnikih je živelo v Ljubljani 1069 študentov in v Mariboru 297, kot najemnikov pa 2655 oziroma 931. In kot je še za konec navedel republiški zavod za statistiko, je »kako drugače« od navedenih možnosti v Ljubljani živelo 2515 in v Mariboru 931 študentov.

Študentski domovi so pretesni

Mrzlično iskanje študentskih sob, ki ponekod spominja na pravo »trganje« za boljši kos pogače, se je začelo z začetkom avgusta in bo trajalo do konca meseca. Kakšna borba je to za bodočo inteligenco, verjetno ni potrebno preveč poudarjati. In za nekaj tisoč študentov, ki so doma izven univerzitetnih mest, bo to vsekakor velika preizkušnja. Če se bodo uspešno prebili do postelje v študentskem domu, bodo lahko zadovoljni, saj je že zdaj jasno, da vsi, ki bodo upravičeni do bivanja v domu, postelje vendarle ne bodo dobili. Ker jih primanjkuje.

Štiriindvajset ljubljanskih študentskih domov, ki spadajo pod upravo študentskih domov, ima 5868 postelj v tri tisoč sobah. Polovica sob je v apartmajih, za katere so študenti prejšnji mesec plačali 2961 tolarjev, za sobe srednje in nižje kategorije pa so morali odšteti 2341 in 1806 tolarjev. Tisti, ki so prvič zaprosili za bivanje v ljubljanskih študentskih domovih, so morali do petnajstega junija oddati prošnjo komisiji za sprejem v študentske domove na ljubljanski univerzi. Dva tisoč tristo prošenj, koliko jih je komisija dobila, je še vedno predmet obravnave. Ker pa je cenzus za sprejem v študentski dom

zelo nizek in ker bo jeseni v ljubljanskih študentskih domovih prostih.

Išče se do sedemsto postelj in še približno tristo med študijskim letom, se bo 1300 študentov moralo znajti nekoli drugič. V mariborskih študentskih domovih je nekaj več kot dva tisoč postelj za študente, do sedaj pa so sprejeli že nekaj več kot tri tisoč prošelj za sprejem. In čeprav so prošnje prihajale še do pred kratkim, je že sedaj mogoče zanesljivo reči, da več kot tisoč študentov ne bo sprejetih v študentski dom. Sicer pa je moral študent za sobo najboljše kategorije v mariborskih domovih prejšnji mesec odšteti 2480 tolarjev, za sobo srednje 2380 tolarjev in za nižjo kategorijo 2290 tolarjev. Jasno pa je, da bodo stroški bivanja čez mesec ali dva neprimerno večji.

V reševanje problematike bivanja študentov se je lani končno neposredno vključilo tudi republiško ministrstvo za šolstvo in šport, ki je najelo železničarski samski dom in Litostrojev dijaški dom ter tako zagotovilo nekaj sto postelj za študente, sicer po višji ceni kot v študentskih domovih, vendar še vedno ceneje kot pri zasebnikih. Za prihajajoče šolsko leto se ministrstvo za šolstvo in šport še vedno ni odločilo, ali bo še najelo ta dva doma ali mogoče še kakšnega. Potrebe po študentskih posteljah so namreč velike, denarja za te namene iz proračuna pa je malo ali sploh nič.

In kaj pravi zakon?

Po petem členu odloka o pogojih in merilih za sprejem v študentske domove ima pravico do bivanja v domu študent, katerega bruto dohodek na družinskega člana, dosežen v preteklem koledarskem letu, ne presega stodvajset odstotkov povprečnega bruto osebnega dohodka na zaposlenega v Sloveniji v preteklem letu. To pomeni, da tisti študentje, katerih bruto dohodek na družinskega člana presega 20.187,60 tolarjev, v študentski dom ne bodo sprejeti. Omenjeni odlok v šestem členu pravi, da so merila za sprejem v študentski dom tudi oddal-

jenost in prometne povezave stalnega bivališča s krajem šolanja, socialni in zdravstveni položaj študenta, odnos do domskega reda in prvič letos tudi uspešnost študija. Prednost pri sprejemu v študentski dom ima prosilec z boljšim študijskim uspehom, pri čemer se poleg ocen upošteva tudi redno napredovanje.

Kam se lahko obrne bodoča inteligenca?

Da bi študentom nekako olajšali iskanje sob, je ljubljanska študentska organizacija ustanovila posredovalnico, kjer zbirajo podatke o ponudbi in povpraševanju in jih brez provizije posredujejo zainteresiranim. Ker je posredovalnica, ki ima svoje prostore v študentskem servisu, začela delovati šele pred kratkim, še nima velike ponudbe sob za študente pri zasebnikih, že zdaj pa ponuja sobe v preurejenih samskih domovih na Topniški. Tam stane postelja v sobi brez kuhinje od štiri do pet tisoč tolarjev na mesec. V študentski posredovalnici pričakujejo večje povpraševanje septembra, ko bo že znano, kdo je sprejet v študentski dom in kdo ne.

Zasebna podjetja, ki se ukvarjajo s posredovanjem sob in stanovanj, ugotavljajo, da je bila julija in v začetku avgusta na tem področju še mrtva sezona, saj so bili tisti, ki so oddajali, na dopustih, študenti pa na počitnicah. Vendar se bo položaj kmalu spremenil, saj koncem avgusta in cel september pričakujejo veliko večje povpraševanje kakor tudi ponudbo zasebnih sob in stanovanj. Posredovalnice za svoje storitve običajno zaračunajo toliko, kot znaša enomesečna najemnina, delujejo pa tako, da zberejo podatke o ponudbi in povpraševanju ter skušajo poklicati povpraševalca. Ker pa ti niso vedno dosegljivi, je še najbolj zanesljivo vsak dan poklicati, če imajo primerno sobo ali stanovanje. Cene sob in stanovanj niso odvisne samo od velikosti, temveč tudi od opremljenosti in oddaljenosti od univerzitetnega središča. Tako je mesečna najemnina v Ljubljani za sobo od sto do stopetdeset

nemških mark, za garsonjero od stopetdeset do tristo nemških mark in za eno ali eno in pol sobno stanovanje od tristo do štiristo nemških mark. Seveda pa so to zgolj okvirne cene, saj so dejanske odvisne še od prej naštetih okoliščin. Najemniki morajo običajno plačati najemnino za tri mesece, pol leta ali za leto dni vnaprej. Sicer pa je študentska vlada pred meseci poskušala spodbuditi zasebnike k oddajanju sob. Pred sprejetjem stanovanjskega zakona je namreč slovenski skupščini poslala predlog, da bi bili tisti zasebniki, ki oddajajo sobe študentom, upravičeni do davčnih olajšav. Predlog študentske vlade v zakonu na žalost ni bil upoštevan.

Potrebno bo večje vlaganje v pamet.

Ironično, ampak resnično: bodočo pamet in inteligenco naše dežele poleg samega študija čaka še obilo težav, ki s samim izobraževanjem nimajo nobene zveze, so pa pogosto odločilne. To je predvsem vprašanje, kje bivati med šolskim letom in kako to bivanje plačati. Zaradi navitih cen predvsem zasebnih sob in stanovanj se morajo študentje vse bolj ukvarjati z golim preživetjem kot pa s študijem. Država, ki se sicer tako rada sklicuje na pamet (bodočih intelektualcev, seveda), menca in čaka, da se bo to nekako samo uredilo. In res, skoraj vsako jesen se študentje le znajdejo in si v mestu priskrbijo kamrico. Koliko časa in energije gre za to (seveda na škodo študija), države, kot je to že običajno, ne zanima.

Domen Rant

MOŽNOSTI SO, A ČASA ZMANJKUJE

Vsi vemo, da je časa, namenjenega športni vzgoji, v študijskih programih premalo. Zato pa se študentje v skladu z interesi, potrebami in časom rekreirajo sami. Pri tem jim pomaga ŠOU v Ljubljani, ki organizira cenejšo ali celo zastojkarsko vadbo. Kot kaže anketa, večina študentov to možnost pozna, precej manj pa je tistih, ki jo tudi izkoriščajo. Kakorkoli že, v pripravi je bilten, ki bo študente celovito seznanil s pestro ponudbo njim namenjene rekreacije. Upajmo, da bo odmeven, kajti zdrav duh v zdravem telesu je še vedno najboljša kombinacija.

DANIJEL ČERNE, študent sociologije: »Možnosti, da se študent ukvarja z rekreacijo, so in med njimi lahko vsak prosto izbira. Zdi se mi, da je študentska rekreacija celo subvencionirana. Sam teh ugodnosti ne izkoriščam, ker preprosto nimam časa, da bi se ukvarjal s športom. Tako tudi s cenami na tem področju nisem seznanjen. Mislim, da ti ob resnem študiju ne ostane več veliko časa za druge dejavnosti.«

RENATA MATOVIČ, študentka Ekonomske fakultete: »Sem četrti letnik faksa in zadnji dve leti sem imela pri ŠOU tečaj aerobike. Mislim, da mi je to zelo pomagalo: prvič, tečaj je bil zelo poceni,

drugič, vsak se mora vsaj malo ukvarjati s športom. V raznih delovnih organizacijah posvečajo rekreaciji veliko pozornosti in tudi za študente je, zaradi obilice psihičnega dela, sprostitev ob športu zelo pomembna. Tečaj aerobike, ki ga organizira ŠOU, je res zelo kvaliteten in ga moram pohvaliti: imajo šolano profesorico aerobike, termini so zelo različni, cene bi bile lahko celo nekoliko višje (200 tolarjev za pol leta, 2 - krat na teden po 2 šolski uri). Tudi za tenis so cene zelo sprejemljive, na razpolago je dovolj teniških igrišč in terminov, tako da se tisti, ki to želi, s športom lahko ukvarja.«

edina možnost je, da poznajo koga iz doma in si od njega izposodijo izkaznico. Kdor se hoče rekreirati, gotovo najde sebi najbolj primerno varianto, z ugodnimi cenami in termini.«

MAJA ČEMAŽER, študentka biologije: »Z rekreacijo se ne ukvarjam ravno veliko, če že, potem izberem aerobiko. Neumno pa se mi zdi, da lahko telovadnico v Rožni uporabljajo samo tisti z izkaznico študentskega doma. Študentje iz Ljubljane te možnosti nimajo. Njihova

edina možnost je, da poznajo koga iz doma in si od njega izposodijo izkaznico. Kdor se hoče rekreirati, gotovo najde sebi najbolj primerno varianto, z ugodnimi cenami in termini.«

MAJA NAVODNIK, študentka medicine: »V Ljubljani se bolj malo ukvarjam z rekreacijo. Športu se bolj posvečam doma. Če se v Ljubljani že spravim k rekreaciji, potem se nikoli ne vključim v organizirane tečaje, ampak se tega lotim na lastno pest. Zdi se mi, da med letom za študentsko rekreacijo ni ne vem kako dobro poskrbljeno. Kolikor jaz vem, imajo študenti na voljo odbojko, košarko in tenis, pa še pri teh dejavnostih je težko »priti zraven«, ker imajo prednost študenti, ki živijo v študentskem domu.«

DANIJEL TEMENT, študent fizike: »Z rekreacijo se ukvarjam samo doma. Tam imamo igrišče za tenis, ki smo ga sami

naredili. Med letom, ko je bila organizirana telovadba, sem hodil na plavanje. Že pred časom sem na dom dobil obvestilo, v katerem je ŠOU predstavljal določene ugodnosti za študente na področju rekreacije. Ker sem že četrti letnik, bom te ugodnosti najbrž izkoristil. Do sedaj za kaj takšnega nisem imel časa, ker sem se veliko ukvarjal z glasbo.«

JANEZ ČAČAR, študent biologije: »Ker sem po naravi bolj len, se nič ne ukvarjam z rekreacijo in tudi ne poznam nobenih ugodnosti, ki so jih pri tem deležni študenti. Slišal sem za njih, vendar ne poznam nikogar, ki bi jih uporabljal.«

MATEJA MEDIJA, študentka tekstilne tehnologije: »Ravnokar sem končala srednjo šolo in tam sem se ukvarjala s telovadbo toliko, kolikor je narekoval urnik. Mislim, da se bom rekreirala tudi v bodoče, kot študentka. Še posebej rada tečem in kolesarim. Danes sem prvič slišala za ugodnosti, ki jih imajo študenti. Nižje cene bom izkoristila, če bom imela kaj časa, jasno.«

MARIJA GORENČIČ, študentka Pedagoške fakultete: »Kolo je moje vsakdanje prevozno sredstvo in vsakdanja rekreacija. Zdi se mi, da ponuja ŠOU sedaj dovolj ugodnosti na področju rekreacije, npr. popuste za letovanja, smučanje, plavanje... Cene so, glede na druge stvari,

dosegljive. Če imaš čas in denar, lahko te ugodnosti s pridom izkoristiš. Vsak študent se lahko, če pravilno razporedi svoj

urnik, ukvarja s športom, pomembno pa je tudi to, da ima voljo. Saj, če ima voljo, si bo tudi čas vzel.«

MATJAŽ ZUPANČIČ, študent Elektro fakultete: »Tenis, plavanje in še nekatere stvari so za študente malo cenejše, več pa ne vem, ker se nisem niti kaj preveč zanimal. Sam se ukvarjam s kolesarjenjem,

smučanjem, tenisom, nič posebnega torej. Tudi v bodoče se mislim ukvarjati s športom in če bom pri tem potreboval kakšne ugodnosti, vem, kam naj se obrnem: na ŠOU v Rožno. Mislim, da so pri njih cene za polovico nižje.

JURE POŠA, študent arhitekture: »Igram tenis, pozimi hodim plavat in to je v glavnem vsa moja rekreacija. Da bi

tekel, nisem ravno navdušen. Vem, da obstajajo še druge možnosti za rekreaci-

jo: tu je npr. telovadnica v Rožni. Včasih so študentje, ki so živeli v študentskih domovih, dobivali bone za cenejše smučanje na Krvavcu. Sedaj menda ŠOU ponuja popuste za plavanje, drsanje, tenis, za savno ipd., vendar cen ne poznam, saj teh ugodnosti ne izkoriščam.«

PETER FLORJANČIČ, študent arhitekture: »Seznanjen sem z ugodnostmi, ki jih nudi ŠOU, vendar jih ne koristim. Bolj šibam solo variante. Jogging mi nekako

zadostuje. Kot stanovalec študentskega doma imam pri rekreaciji že tako določene ugodnosti in le-te mi popolnoma zadostujejo.«

BRIGITA PERŠAN, študentka medicine: »Redno se z rekreacijo ne ukvarjam: udeležujem se telovadbe na faksu, hodim v hribe, to pa je skoraj vse. Za ugodnosti, ki naj bi jih kot študentka imela pri

športnih dejavnostih, še nisem slišala. Teh informacij niti nisem iskala, ker me to ne zanima. Sploh pa mislim, da med študenti ne vlada pretirano navdušenje nad športom.«

Nives Špeh
Foto: Toni Laznik

**ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA
UNIVERZE V LJUBLJANI**

Predsednik Volilne komisije
LJUBLJANA, KERSNIKOVA 4

Na podlagi 9. in 10. člena Volilnega pravilnika
razpisujem

VOLITVE

ZA MESTA POSLANCEV V ŠTUDENSKI PARLAMENT

ki bodo dne 29. oktobra 1992 v vseh volilnih enotah.

Postopek KANDIDIRANJA za mesta poslancev v Študentski parlament se prične 01. septembra 1992 in konča 23. oktobra 1992.

Kandidirajo lahko vsi študenti, ki imajo volilno pravico. Kandidatura vsebuje potrdilo o vpisu ter pravilno izpolnjen obrazec za kandidaturu. Kandidaturo mora kandidat ali njegov pooblaščenec predložiti Volilni komisiji ŠOU na Kersnikovi 4 v Ljubljani najkasneje v petek, 23.10.1992, do 15. ure.

Vse nadaljnje informacije in obrazce za kandidaturu dobite pri Volilni komisiji na Kersnikovi 4 v Ljubljani, soba 106, tel. 318-457.

Volilne enote so:	št. poslancev:		
01. Višja upravna šola	1	19. FNT - Montanistika	1
02. Visoka šola za socialne delavce	1	20. FNT - Farmacija	1
03. Višja tehniška varnostna šola	1	21. FNT - Kemija in kemijska tehnologija	3
04. Visoka pomorska in prometna šola Piran	2	22. FNT - Tekstilna tehnologija	3
05. Višja šola za zdravstvene delavce	2	23. FNT - Kemijsko izobraževanje in informatika	1
06. Višja šola za notranje zadeve	2	24. BTF - Agronomija	2
07. Pedagoška fakulteta	3	25. BTF - Živilska tehnologija	1
08. Filozofska fakulteta	4	26. BTF - Gozdarstvo	1
09. Ekonomska fakulteta	4	27. BTF - Biologija	1
10. Pravna fakulteta	3	28. BTF - Lesarstvo	1
11. Fakulteta za družbene vede	3	29. BTF - Živinoreja	1
12. Fakulteta za šport	2	30. Veterinarska fakulteta	1
13. Fakulteta za strojništvo	3	31. Medicinska fakulteta	3
14. Fakulteta za elektrotehniko in računalništvo	4	32. Akademija za glasbo	1
15. FAGG - Arhitektura	2	33. Akademija za likovno umetnost	1
16. FAGG - Gradbeništvo in geodezija	2	34. Akademija za gledališče, radio, film in televizijo	1
17. FNT - Matematika in mehanika	1	35. Teološka fakulteta	1
18. FNT - Fizika	1		

Predsednik Volilne komisije:
Aljoša Pečan

ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA UNIVERZE V LJUBLJANI

Predsednik Volilne komisije
LJUBLJANA, KERSNIKOVA 4

Na podlagi 43. člena Volilnega pravilnika
odpiram

KANDIDACIJSKI POSTOPEK ZA FORMIRANJE ŠTUDENTSKE VLADE

Za predsednika in člane vlade lahko kandidira vsak študent, ki je redno vpisan na eno
izmed volilnih enot ŠOU.

Študentsko vlado sestavljajo:

- predsednik vlade;
- minister za zunanje zadeve;
- minister za informiranje;
- minister za kulturo;
- minister za finance;
- minister za izobraževanje;
- minister za socialna vprašanja študentov
ter drugi, ki jih lahko predlaga mandatar.

Kandidati za člana vlade morajo oddati svoje pisne kandidate Volilni komisiji na Kersnikovo 4 v Ljubljani, soba 106, najkasneje do imenovanja nove vlade.

Kandidatura za člana vlade vsebuje:

1. izpolnjen predpisani obrazec, ki vsebuje prostor za:
 - ime in priimek kandidata, letnik in smer študija,
 - naslov stalnega in začasnega prebivališča in telefonsko številko,
 - mesto, za katerega kandidira v vladi,
 - podpis kandidature.
2. Potrdilo o vpisu za tekoče študijsko leto.
3. Obrazec vsebuje tudi vprašanje o pripadnosti in funkcijah v političnih strankah.

Kandidati za mandatarja vlade morajo svoje pisne kandidate oddati Volilni komisiji na Kersnikovo 4 v Ljubljani, soba 106, najkasneje do srede, 11.11.1992. Kandidatura za mandatarja študentske vlade vsebuje:

1. izpolnjen predpisani obrazec, ki vsebuje prostor za:
 - ime in priimek kandidata, datum rojstva, letnik in smer študija,
 - naslov stalnega in začasnega prebivališča in telefonsko številko,
 - podpis kandidature.
 2. Potrdilo o vpisu za tekoče študijsko leto.
 3. Volilni program, ki vsebuje:
 - program dela vlade kot celote in po resorjih,
 - morebitno uvedbo novih resorjev.
 4. Obrazec vsebuje tudi vprašanje o pripadnosti in funkcijah v političnih strankah.
- Volitve študentske vlade bodo na seji študentskega parlamenta predvidoma konec meseca novembra 1992.

Vse nadaljnje informacije in obrazce za kandidaturo dobite pri Volilni komisiji na Kersnikovi 4, soba 106, telefon 318-457.

Predsednik Volilne komisije
Aljoša Pečan

ZA PRIMORSKO - PROTI CENTRALIZMU!

Zveza za Primorsko (ZZP), ustanovljena 21. junija letos v Lipici, je prva prava slovenska regionalna stranka, ki poskuša z obuditvijo regionalizma pri nas doseči enakopravnejši položaj Primorske v centralizirajoči se državi. Iztok Mirošič, njen generalni sekretar, sicer pa absolvent politologije (mednarodni odnosi) na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, je spregovoril o programskih osnovah Zveze za Primorsko ter o ciljih na prihodnjih volitvah.

TRIBUNA: Pred ustanovitvijo je bilo mnogo razprav o nazivu oziroma o tem, ali naj bi šlo za zvezo ali stranko. Zakaj ste se odločili za zvezo?

MIROŠIČ: Razpravljali smo, ali naj bo bodoča politična tvorba stranka ali gibanje. Odločili smo se za stranko, ker se v današnji politiki gibanja omejujejo zgolj na protestne shode in odporništvu, medtem ko je za resno uresničevanje političnih interesov potrebna močnejša organizacijska struktura, ki jo lahko nudi le strankarska organiziranost. Za izraz zveza pa smo se odločili zato, ker pojem pomeni povezovanje delov v nekakšno celoto, ne pa monolitno strukturo. Primorska je namreč sestavljena iz desetih občin (Ajdovščina, Cerknica, Idrija, Izola, Koper, Nova Gorica, Piran, Postojna, Sežana, Tolmin), ki se po svojih interesih bistveno razlikujejo. Naša zveza naj bi te interese homogenizirala in artikulirala. Poleg tega smo z izrazom Zveza želeli poudariti odprtost naše stranke za vse ljudi, neglede na siceršnje strankarsko pripadnost.

TRIBUNA: Kaj pa primerjava z italijanskimi regionalnimi ligami, ki so na zadnjih parlamentarnih volitvah dosegle velik uspeh?

MIROŠIČ: Bili so tudi predlogi, da bi v imenu stranke uporabili besedo liga, vendar pa obstajajo bistvene razlike med italijanskimi ligami in našo stranko. Lombardska liga je nastala kot politična tvorba, ki se je upirala obstoječemu italijanskemu institucionalne-

mu sistemu, medtem ko se naša zveza zavzema za delovanje v obstoječem institucionalnem in političnem sistemu Slovenije, s poudarkom na specifičnostih primorske regije, katere avtohtoni predstavnik naj bi bila naša zveza. Regionalizem je namreč danes naravna težnja celotne Evrope, ki ga narekuje želja obrobja po enakopravnem razvoju v primerjavi s centrom.

TRIBUNA: Čemu pripisuješ velik uspeh italijanskih regionalnih lig in ali lahko kaj podobnega pričakujemo tudi v Sloveniji, še posebej potem, ko sta tudi na Štajerskem nastali dve regionalni politični organizaciji?

MIROŠIČ: Uspeh ni naključen in dokazuje, da sta v Evropi, kot sem delno že omenil, dve osnovni razvojni tendenci: po eni strani se krepijo regionalistični pritiski na centralno oblast, po drugi pa država prepušča vse več svojih pristojnosti nadnacionalnim institucijam in organizacijam, kot je na primer Evropska skupnost. Slovenija tem trendom zaenkrat še ne sledi, saj gre v tem trenutku predvsem za krepitev komaj nastale države, ne dvomim pa, da bodo evropske smernice razvoja v prihodnosti dosegle tudi nas. Zato bo po mojem mnenju slovenski regionalizem odigral vidnejšo vlogo šele na volitvah čez nekaj let.

TRIBUNA: Primorska je raznolika pokrajina, tako geografsko kot interesno pa tudi glede na raven razvitosti posameznih občin. Kaj lahko vaša stranka ponudi kot skupni imenovalec, ki bi to območje združil v zaokroženo celoto?

MIROŠIČ: Primorska je specifična pokrajina, ki se loči od drugih v Sloveniji. Ni pa monolitna tvorba. Sestavljajo jo občine z različnimi interesi, naša stranka pa bo dopuščala vsaki, da bo artikulirala in uveljavljala svoje težnje. Vendar pa obstajajo skupne naloge primorskih občin, ki zahtevajo enoten nastop. Gre za gospodarsko področje, od izgradnje infrastrukture, cestnih povezav, povezave razdrobljenega turizma, stikov s slovensko manjšino v Italiji, zavzemanja za polno uresničevanje pravic italijanske skupnosti v Sloveniji do obmejnega sodelovanja s Furlanijo - Julijsko krajino, vključevanja Primorske v skupnost Alpe-

Jadran, posebno skrb pa bomo posvetili obmorskemu gospodarstvu... Vse to je zapisano v našem programu.

TRIBUNA: Vaša stranka je imela tudi pripombe v zvezi s predlagano volilno zakonodajo. Zakaj se s predloženim osnutkom ne strinjate?

MIROŠIČ: Naša stranka še posebej nasprotuje predlaganemu oblikovanju volilnih okrajev in enot. Nesmiselnost tovrstnih delitev lahko ponazorim s primerom sežanske občine, ki je ena največjih v Sloveniji, razdeljena pa je v tri volilne okraje (sežanski, goriški, koprski). Zato se postavlja vprašanje, ali bodo volilci izbrali ljudi, ki jih poznajo, in ali bodo ljudje, ki bodo izvoljeni, res seznanjeni s problemi svojih volilcev. Predlagamo, da se delitev volilnih okrajev izvede na način, ki bo ljudem omogočil izvolitev tistih poslancev, ki jim najbolj zaupajo.

TRIBUNA: Kaj pričakujete od naslednjih volitev?

MIROŠIČ: Stranka je mlada, za uspešno organizacijo njenega delovanja pa je potreben čas. Zato ne pričakujemo uspeha čez noč. Kljub temu bomo nastopili na občinskih in republiških volitvah, najpomembneje pa je, da ljudje v primorskih občinah spoznajo, da zastopamo njihove interese, česar dosedanja primorski poslanci v republiški skupščini niso počeli v zadostni meri. Ni pa izključeno, da bomo na volitvah nastopili skupaj z drugimi strankami, s katerimi bomo našli skupni jezik in interese.

TRIBUNA: Vaša stranka posveča pozornost tudi študentski problematiki...

MIROŠIČ: Veliko primorske mladine se šola v Ljubljani, kjer naletijo na številne, predvsem ekonomske težave. Ljubljana kot center študirajoči mladini očitno ne more zagotoviti enakovrednih pogojev, zato v stranki menimo, da je treba podpreti idejo o odprtju tretje univerze v Kopru ali Novi Gorici, kajti le tako bomo lahko doma zadržali perspektivne mlade ljudi, ki množično odhajajo na šolanje v srednje šole v Trst in Gorico ter na tržaško univerzo.

Simon Bizjak

CENEJŠA PREHRANA ZA ŠTUDENTE

	Ekonomska cena	Cena bona
AAA - FER	220,00	65,00
AGROBAR (Bioteh.)	220,00	65,00
ČRNUČE	300,00	100,00
DAJ-DAM	265,00	70,00
DJAŠ. DOMOVI VIČ	210,00	50,00
EUROVAL	250,00	85,00
ICA	280,00	95,00
IJS - Jadranska	220,00	80,00
KATRCA (Ilirija)	280,00	110,00
KORA BAR	350,00	175,00
KOTNIK (FAGG)	200,00	50,00
INTERMARKET	250,00	110,00
KLASJE	270,00	75,00
LJUBLJANA	260,00	80,00
MAXIMARKET	300,00	115,00
NOVI MARN	290,00	120,00
OJSTRICA CELJE	200,00	60,00
PARMA	230,00	90,00
PINKI	260,00	90,00
RESTA	250,00	70,00
VIČ	260,00	105,00
POD VRBO	250,00	95,00
ŽEL. GOSP. (DD)	210,00	70,00

Danes Rostock, jutri Ljubljana?

KAKO UMORITI SLOVENCA?

Evropa se je znašla v hudi kulturni in intelektualni krizi. Le tako si namreč lahko razlagamo ponovni razcvet in vse večji vpliv skrajno desnih strank, ki bolj ali manj glasno zagovarjajo nestrpnost do tujcev. Pojav ksenofobije je značilen predvsem za dele Francije, kjer živi velik odstotek severnoafriških priseljencev, in vzhod Nemčije, kjer velika večina nezaposlenih za svojo bedo krivi priseljence z juga.

Seveda pa Francija in Nemčija nista edini priseljencem nenaklonjeni evropski državi. Plodna tla za razcvet pretirano domoljubnih sanj predstavljata vsaj še Avstrija in Švica ter nenazadnje tudi Slovenija, kjer nestrpnost do tujcev dosega vse večje razsežnosti. Odnos Slovencev do priseljencev z juga je bil problematičen že v nekdanji Jugoslaviji, ko pa je Slovenija dosegla politično samostojnost, je stvar postala naravnost katastrofalna.

BEGUNSKO VPRAŠANJE

Slovinci nikakor nočemo priznati svojega deleža krivde za razpad nekdanje zvezne države in vojno, ki divja na področjih Hrvaške in BiH, zato se tudi do beguncev vedemo kot do popolnih tujcev. Kot da nikoli nismo živeli skupaj in vsi - ali vsaj velika večina - nazdravljali bratstvu in enotnosti. Takšna kratkost spomina pa vodi v kolektivno bebavost, ki je imanentna kvečjemu kakega primitivnemu ljudstvu, kar pa Slovenci menda nismo. Vsaj po mnenju nas samih ne.

Kljub temu, da velik del beguncev biva v

begunskih centrih in le redko prihaja v stik z matičnim prebivalstvom, se med slednjim širi vse več zgodbic o nepoštenosti, zlobnosti in celo »zdravstveni oporečnosti« beguncev. V Celju, na primer, se po kuloarjih širijo govorice, da se je s prihodom beguncev na mestnem kopališču pojavilo nič manj kot deset novih - doslej neznanih - nalezljivih kožnih bolezni. Površnega poslušalca takšne abotnosti lahko izdatno zabavajo. Bolj pozornemu pa ne bi smelo uiti, da takšne in podobne zgodbe begunce označujejo kot bolne in človeku nevarne - skratka zanikajo njihovo pripadnost človeškemu rodu.

Protibegunski gonji se uspešno pridružujejo tudi nekateri mediji, predvsem škandalozni rumeni tisk. Kljub trditvam policistov in uslužbencev notranjega ministertva, da je kriminaliteta med begunci nižja od tiste, ki zadeva matično prebivalstvo, je moč opaziti, da v časopisih namenjajo več prostora kaznivim dejanjem, ki so jih zagrešili begunci. Lepo obrobjen in s sliko podkrepljen članek, ki prostorsko odtehta več kot vse »slovenske« nočne cvetke, je nedvomno vsaj manipulacija z javnostjo. Take postopke časopisov seveda najpogosteje opravičujejo z bojem za kar najvišjo naklado, vendar se zdi, da z bralsko populacijo, ki z veseljem golta takšne in podobne neumnosti, le ni vse popolnoma v redu.

VPRAŠANJE KULTURE

Poseben problem, okrog katerega sloven-

Divjanje neonacistov v Rostocku, Cottbusu in Hamburgu je dodobra pretreslo nemško in evropsko javnost. Skrunjenje židovskih grobov v francoskem Herrlsheimu je v medijih dvignilo dosti manj prahu. Prav potihno pa se skoraj vsaka evropska država sooča s problemom ksenofobije in mednacionalne nestrpnosti. In Slovenija ni nobena izjema.

ski politiki že kar nekaj časa lomijo kopja, predstavlja vprašanje državljanstva. Kriteriji za pridobitev državljanstva so po mnenju desničarjev odločno prenizki. Neglede na specifičnost vsakega posameznega primera - razmerje med dolžino bivanja v Sloveniji in poznavanjem slovenskega jezika, kulture in zgodovine je precej relativna zadeva - se zavzemajo za kar najstrožje kriterije. Vse lepo in prav. Toda ali lahko z gotovostjo trdimo, da zna tudi vsak Slovenec iz rokava stresti letnico nastanka Samove plemenske zveze in da ob večerih s kar največjim užitkom prebira slovenske klasike? Ne. In ravno tu je zanka. Dvoiličnost zahtev po najstrožjih »državljanških« kriterijih kar bode v oči. Podobno bebava je trditev, da kulturni vzorci priseljencev ogrožajo obstoj in razvoj matične kulture. Iz trditve je namreč mogoče sklepati, da je slovenska kultura - tista, ki jo domoljubni skrajneži kujejo v nebo - nerazvita ali vsaj manj razvita in se ne more ubraniti pred vplivi iz okolja. Sicer pa, zakaj je matično kulturo sploh potrebno obvarovati pred tujimi vplivi? Očitno je namreč, da lahko določeni kulturni prostor - v našem primeru Slovenija - s poznavanjem drugih kultur kvečjemu obogati.

V oči bijoč primer podobne bebavosti je boj za ukinitvev pouka srbskega oziroma hrvaškega jezika. Kot da tistim, ki se za to zavzemajo, ni jasno, da tudi poznavanje jezikov sodi v splošno izobrazbo vsakega pozsameznika. S takšnim posegom v šolski program bi petošolce kvečjemu osiromašili.

Odnos do tujcev - še posebej do beguncev - praviloma jasno pokaže kolikšen je tolerančni prag določene družbe, njena stopnja humanosti in kulture. Jasno je torej, da se v Sloveniji dogajajo precej nezdrave reči in glede na intelektualno anemičnost družbe, v kateri živimo, je najbolje, da se počasi pripravimo. V imenu vsesplošnega blagostanja bodo najprej obračunali z južnjaki, nato s homoseksualci, sledili bodo neverniki in ženske, ki nočejo imeti otrok. Potem bodo na vrsti debeluh, temnolasi, majhni...

Gregor Kozavinc

ISKANJE HRVAŠKE

Hrvatske parlamentarne volitve so minile po pričakovanjih. Mirno in brez vsakršnih presenečenj. Ponovno je zmagala HDZ in nič drugega se niti ni moglo zgoditi. Zato so bila razburjanja v zaostreni predvolilni kampanji pri nekaterih opozicijskih strankah povsem odveč.

Daleč najbolj agresivno in hkrati tudi najdražjo propagando si je privoščila Savka Dapčević-Kučar, predsedniška kandidatka Hrvatske narodne stranke (HNS). S svojimi resnimi in prepričljivimi grožnjami, da bo, če že ne bo zmagala, HNS postala vsaj druga najmočnejša parlamentarna stranka, je vznemirila mnoge vladajoče »foteljaše«. HNS je osvojila pet odstotkov glasov?!

Vse opozicijske stranke desne ali leve usmeritve so igrale na povsem napačno karto. Toliko so se namreč ukvarjali z vladajočo stranko in njenimi napakami, da lastnih programov niso uspeli niti sestaviti, kaj šele predstaviti. Stranke tako imenovanega levega centra in leve orientacije preprosto niso imele možnosti. Vsi, ki so v svojem imenu nosili predznake kot socialistični, socialdemokratski... niso mogli uspeli. Ideja o krepitvi regionalnih strank Istre in Dalmacije se je pokazala kot popoln zgrešek. Pravaši so ostali dosledni načelom ekstremne desnice. Že vnaprej so se pripravili, kako bi v primeru poraza zanikali legitimnost volitev. Dobroslav Paraga, voditelj Hrvatske stranke prava (HSP), je to najavil z besedami: »Pričakujemo zanesljivo zmago, ne glede na to ali bodo volitve poštene ali ne.« Vendar pa je HSP neposredno po volitvah sprožila vprašanje njihove regularnosti. Pri tem so se jim pridružile tudi opozicijske stranke, ki so skupaj s pravaši doživele volilni polom.

NIČ SE NI SPREMENILO

Poletne hrvaške volitve niso pokazale, kako močna je HDZ, pač pa, v kolikšni meri je opozicija zmedena, neorganizirana in šibka. Pa čeprav je imela v rokah močne adute. Tretjina hrvaškega državnega ozemlja je še vedno okupirana, izgoni Hrvatov so se vršili celo v prisotnosti Unproforja, povprečna plača pa komaj presega znesek stotih nemških mark. Niti enega od teh za Hrvaško pomembnih dejstev opozicija ni znala učinkovito izkoristiti. Tako konec koncev HDZ v predvolilnem boju

niti ni imela resnega nasprotnika. Kljub vsemu so se najbolje odrezali liberali Dražena Budiše in v parlamentu osvojili nekaj več mest kot na prvih demokratičnih volitvah. Volilci so se odločili za »varno«, že poznano rešitev. Velika večina si ni mogla niti zamisliti, da bi se spustila v novo pustolovščino z neizborom karizmatičnega Tudmana, ki je, resnici na ljubo, Hrvaško privedel do popolnega mednarodnega priznanja. Prav tako razmišljanje je HDZ pripeljalo do ponovne prepričljive zmage.

PRESEDNIK VLADE - MANAGER

Rezultat takšnega odnosa moči je ponovno dejansko enostrankarski hrvaški parlament. Takoj po volitvah je bila sestavljena tudi nova HDZ-jevska vlada, na čelu katere sedi Hrvoje Šarinić, dovčerajšnji svetovalec v Uradu predsednika republike. Po napovedih naj bi Šarinić kot novi mandatar uvedel sveži, tehnomanagerski duh, ki je v hrvaški družbi očitno zastavljen. Razloge za takšne optimistične napovedi gre iskati v dejstvu, da je Hrvoje Šarinić dober del življenja preživel v Franciji kot uspešen podjetnik. Veliko vprašanje pa je, koliko mu bodo te izkušnje lahko pomagale, saj se hrvaško gospodarstvo nahaja pred popolnim kolapsom. Trideset odstotkov gospodarstva je uničenega, stotisoči so brezposelni, število vojnih invalidov neprestano raste... Ne smemo pozabiti preko šesto tisoč beguncev, za katere Hrvaška dnevno porabi ogromno sredstev.

Prav v teh dneh Hrvaško pretresa veliki inflacijski val. Kot enega prvih ukrepov je novi premierov kabinet najavil ukinjanje progresivnih davkov na plače. Sprejet je bil tudi sklep o tako imenovanem čiščenju birokratskega aparata na vseh državnih rav-

neh. Prva konkretna poteza je bila ukinitve petih ministrstev. Težko je reči, če so odločitve prave, z gotovostjo pa lahko trdimo, da bodo novi ukrepi še povečali število brezposelnih. Po drugi strani pa je racionalizacija v negospodarstvu nujno potrebna, kajti zelo pomembno je ukiniti nepotrebno in v socializmu izmišljena delovna mesta. Vendar pa je zaradi takih potez realno pričakovati še bolj napete socialne razmere. To je problem, s katerim se bo morala soočiti nova vlada.

HRVAŠKA IŠČE SEBE

Še vedno ostaja mnogo nejasnosti. Tuji zasebni kapital se težko prebija na Hrvaško. Ker na tem področju hrvaška država še ni sprejela zakonov, ki bi to vprašanje učinkovito reševali, tako da se privatizacija izvaja po starih jugoslovanških zakonih. Hrvaški zakoni so sicer napovedani, pa tudi od podpisanih papirjev do uresničitve bo še težka pot, saj lahko pričakujemo velik odpor tistih, ki so s socialističnim načinom razmišljanja zelo dobro živeli in živijo še danes. Ni jih malo, na žalost jih je še posebej veliko v vladajoči HDZ-jevski strukturi. Slika Hrvaške danes ni niti malo rožnata. Inflacija in gospodarski kolaps, nezaposlenost in še vedno neposredna vojna nevarnost še vedno ustvarjajo nekakšen čuden »status quo«. Kajti Hrvaška še vedno išče Hrvaško.

Bruno Lopandić

SVETOVNA ŠPICA IMA SVOJO CENO

Ta svet postaja zmerom bolj zajeban. Ste že slišali za »gornino«? Ali »plezalnino«? No, v Tribuni uvajamo ta izraz za označbo novega pojava, ki so si ga omislili v Nepalju. Če ste morda razmišljali o tem, da bi se povzpeli na vrh Mount Everesta, željni samote in miru, znova premeljte svojo željo, piše *The Economist* v svoji prvi avgustovski številki. 12. maja letos se je pod vrhom nagnetlo toliko alpinistov, ki so čakali na osvojitve samega špika, da se je naredila vrsta. Tistega dne je Čomolungmo premagalo 32 ljudi, doslej v tem letu pa več kot v četrto stoletja po 1953, ko sta Hillary in Tenzing to storila kot prva nam znana Zemljana. Zlasti natrpna in bedna je bila baza pod vznožjem gore; med alpinisti iz različnih dežel so izbruhnili nepričakovani pretepi. Prepiranje se je nadaljevalo skoraj celo pot do vrha - vodji ameriške in novozevelandske skupine sta se pritožila, da je skupina Rusov zapustila označeno ruto in se prebila pred njih. Starejši so bili osupli: Sir Edmund Hillary je izjavil, da je bilo letošnje vzpenjanje na Mt. Everest podobno počitnicam na plaži, in potožil reviji *High*, da Tenzingu in njemu ni bilo potrebno nikogar odpraviti s poti. Kaj se je zgodilo z avanturo? Pa vendar. Nova pravila, ki jih je sprejelo nepalsko ministrstvo za turizem, bodo kmalu obnovila nekaj ekskluzivnosti do Everesta. Od jeseni 1993 bo le šestim skupinam alpinistov letno dovoljeno povzpeti se na vrh z nepalske strani. V letošnji planinski sezoni je bilo takih 13. Tudi velikost skupin bo drastično zmanjšana, od povprečnih 20 v pretekli sezoni na maksimum 7. Čomolungma bo tudi bolj čista. V prihodnje bodo morale vse ekspedicije odnesti svoje smeti dol s hriba in celo iz države! Skoraj bi že zaploskali tem prizadevanjem Nepalcev, ko se za vsem ne bi skrivali še nekateri drugi motivi, razumljivi zaradi stanja, v katerem je njihova država. Mt. Everest je pač njegova komparativna prednost in doslej je morala vsaka skupina plačati 10000 \$, če je hotela nanj. Od jeseni 1993 bo za skupine do 5 treba plačati »plezalnino« 50000 \$, za tiste od 5 do 7 pa 70000 \$. Tako bo hvalevredno nadziranje števila alpinistov na vrhu sveta pridobilo priokus po denarju. Sicer pa, najsposobnejši plezalci se bodo za keš že znajdi.

NEMŠKI GLAVOBOL

Ko bi Švabe bolela glava zaradi sranja, v katerega so porinili južnoslovanske narode, bi jim glavobol toliko bolj privoščil. Dejansko pa vedno več nekdanjih Zahodnih Nemcev toži zaradi glavobola po njihovi »zdržitvi«

odstotek ljudi z:	Zahodni Nemci		Vzhodni Nemci	
	1989	1992	1990	1992
glavoboli	25	33	33	28
nespečnostjo	24	28	39	35
bolečinami v hrbtu	27	27	25	23
utrujenostjo	23	27	38	28
nevrozami	21	24	38	25
slabo prebavo	19	24	30	18

z Ossisi. Potem ko je bil 1989 zdrušen Berlinski zid, so se s telesnim stanjem nekdanjih Zahodnih in Vzhodnih Nemcev pričele dogajati zanimive reči. Kakor dokazuje nedavna raziskava, ki jo je izvedel Allensbachov inštitut, se očitno na splošno dandanes dosti bolje godi Prusom, ki se jim zdi, da je življenje boljše, kot je bilo pod komunizmom, in to kljub ogromni brezposelnosti. Na drugi strani se Bavarci in Vestfalci zmerom več premetavajo in obračajo v posteljah, premišljajoč, kako plačati vrtogalve »zdržitvene« račune. Raziskava ne prinaša trdnih zaključkov, kaj se po vašem dogaja s Švabi, pa presodite sami iz priložene tabele.

ČOKO-MOKO

Za mnoge čokoholike po vsem svetu ne obstaja nič boljšega kakor izprazniti škatlico dragih čokolatinov, ki jih proizvaja Lindt & Sprüngli, odlična švicarska firma z lanskoletno prodajo za 533 milijonov \$. Za molčečo fasado sedeža družbe v Zürichu pa so stvari vse prej kot sladke... Grenkoba je izbruhnila maja, ko je Rudolph Sprüngli, 72-letni predsedujoči tega družinskega podjetja, naznanil zaroko z Alexandro Gantenbein, 44-letno osebno svetovalko v Lindtu. Gdč. Gantebein je nekoč namreč bila član obskurne ameriške religiozne sekte »I am«. Člani te sekte verjamejo, da lahko prodrejo v rezervoar čiste energije in ga izkoriščajo. Rezervoar je pod imenom »Beloved Mighty I am Presence« in lebdi tik nad njihovimi glavami. Leta 1944 so sekte, ki jo je nekoč ustanovil Guy Ballard (sedaj pokojni oz. v jeziku sekte: je Veliko kozmično bitje - *Great Cosmic Being*), preganjali zaradi varanja bolnih naivnežev, da lahko v sekti ozdravijo različne vrste bolezni. Po tem je sekta postala kontroverzna povsod od Izraela do Avstralije. Kakor so se širile govore, naj bi Lindt hitro postal žrtev religioznih fanatikov. Gospod Sprüngli je ravnal kot vsak nesrečno zaljubljeni sedemdesetletnik: odpovedal je svatbo in poklical računovodsko firmo KPMG Fides, da preveri, ali se v družbo ni že kdo infiltriral. Konec julija je KPMGugotovila, da so Lindtovi računi zdravi. Gospodična Gantebein je sicer imela nekaj

vpliva na ključnih sestankih, je v poročilu zapisal KPMG, ni pa imela zadnje besede. Nato je poroka postala spet aktualna, Lindtovih težav pa s tem ni bilo konec. 4. avgusta, ko so pricurjale vesti, da se je veselil par končno poročil, je cena delnic Lindt & Sprünglija padla za 8.9% na 11000 CHF, kar predstavlja najnižjo točko letos. Naslednjega leta je odstopil Ulrich G. Ceissmann, CEO firme. Ponovno prepričevanja čokoholikov bo vzelo precej časa. To lahko potrdi: Procter & Gable, ki je v prejšnjem desetletju porabil milijone dolarjev za nasprotovanje smešnim obtožbam, da je njegov logo »mož v luni« satanski simbol, zaradi česar so ga preganjali v začetku 80-ih let. In govornice so odporne. Najbolj sveža: govorilo se je, da je »lastnik« P & G-ja na nekem TV show pogovoru potrdil, da njegova firma podpira satanizem. Za informacijo: P & G kotira na borzah javno. Tako. Pa že veste, da so Kraševe čokolade narejene iz mleka krav, ki so v zahodni Slavoniji jedle ostanke yugo vojakov?

BUSH-MAN

Še kratka vestička, prav tako povzeta iz *The Economist* (8/8), ki je gospoda Busha uvrstil med nosilce destruktivizma literarne smeri (Ta zagovarja, da besede nimajo nobene fiksne pomena). Če Bush morda preiščuje o zamenjavi kariere, bi lahko razmislil o vrnitvi na svojo *alma mater* (univerzo Yale), kakor to stori večina politikov. Navadno najdejo svoj prostor v oddelkih za politiko ali vlado; no, George Bush, sicer predsednik ZDA, ki se bo novembra za to mesto še enkrat potegoval, bi utegnil biti izjema in končati na Yaleovem oddelku za primerjalno književnost. Pa tudi če bi mu to mesto na Yaleu zavrnilo, bo retorik Bush lahko ostal kot objekt študija, pravi *The Economist* in to podkrepi z nekaj »bušizmi«. Najzanimivejši je pozdrav turistom v *Lafayette Parku*: »Hey, hey, nihao-ma. Hey, yeah, yeah. Heil, heil - a kind of Hitler salute.« Ja, dragi moji, takšni ljudje vladajo svetu in odločajo o usodi (npr. balkanskih) narodov in smrti milijonov posameznikov. Še to: bushman je tudi poimenovanje za kalaharijske grmičkarje. Ecco!

M.D.

MAKING MONEY 2

Kar nekaj odzivov je bilo na to stran v prejšnji številki Tribune, ko smo jo prvič uvedli. Vsi pozitivni, kar laska in kar je hkrati treba vzeti z rezervo, saj so bili brez izjeme ustni. Kritika je pač relativna zadeva, Tribune izven študentske populacije ni blazno široko brana, naš namen pa tako ali tako ni parirati revijam kot Manager in Podjetnik. Zares, gre le za jedrnat prikaz ključnih pojmov ter drugih pomem-

KITAJSKI NAČIN

Kitajskim managerjem ni treba brati del Petra Druckerja, Toma Petersa ali katerega drugega *guruja* zahodnega poslovanja. Oporo namreč lahko najdejo v kitajskih klasikah, kakor trdita podpredsednika Društva za preučevanje starodavne kitajske upravljalke misli Huo Xinyi in Yu Zaoyu. Tudi japonski uspeh po 2. sv. precej dolguje antični kitajski modrosti, kisle pojasnjujeta. Sun Tsu v »Umetnosti vojskovanja« ponuja največ strategiji trženja: »začni napad, ko ga najmanj pričakujejo«, »močno in šibko se da preobrniti«, »spoznaj sebe in svojega sovražnika«. Cao Xuequinov roman o ljubezni, izdajstvu in smrti lahko uporabite kot učbenik za upravljanje s financami ter kadri. Konfucijevi izreki pa lahko pridejo prav pri usmerjanju uporabe bonevolence. Če kitajskim poslovnežem sedaj svetujejo, naj se pri delu držijo starodavnih šeg, ali to pomeni, da socializmu poslovnih navad primanjkuje? Nikakor. Kakor pravita g. Huo in g. Yu (v kitajskih imenih je priimek na prvem mestu), je sam predsednik (Chairman) Mao zagovarjal načelo, da naj preteklost služi sedanjosti. In kako postanejo klasiki relevantni v praksi? G. Huo pove zgodbo o kraljevih konjih in računalniških družbe Liangxiang: nekoč je bil navaden človek, ki je svoje tri konje meril v teku s tremi kraljevimi. Najboljši je meril moči z najboljšim, srednji s srednjim in najpočasnejši z najpočasnejšim. Vsakokrat je zmagal kralj, ker so bili njegovi konji za spoznanje hitrejši od podložnikovih. Potem je nekega dne neki modrec rekel podložniku, da bi moral s kraljevimi najhitrejšim konjem soočiti svojega najpočasnejšega, svojega srednjega s kraljevim najslabšim in svojega najboljšega proti kraljevemu srednjemu. Na ta način bi zmagal v dveh od treh dirk. Tako Liangxiang na mednarodnem trgu prodaja svoje računalnike srednje kvalitete v najnižjem razredu.

MLADI DOMIŠLJAVCI 2

Ameriška poslovna revija Fortune je prvič raziskala življenjski slog ter nazore najmlajše generacije managerjev v ZDA že davnega leta 1955. Tedaj so jih označili kot blede in skoraj čudno nezanimive ljudi, katerih interesi so zelo omejeni in se v veliki meri nanašajo na kariero znotraj svojega podjetja. Nato se jim je leta 1980 (kar je torej kontradiktoren podatek tistemu iz prejšnje številke) razodel povsem nov tip mladega managerja: aroganten in nepotrpežljiv yuppie, o katerem smo deloma pisali zadnjič. Konec 80-ih se je v Ameriki pojavila nova vrsta mladih strokovnjakov, ki pa so kot tip pri nas še neznan, med tem ko se novo ime v Evropi ni oprijelo razen na posameznih shemah segmentacije potrošnikov. Fortune jih je poimenoval yiffleji. Yiffle je okrajšava za *young, individualistic, freedom-minded and few*, kar v slovenščini pomeni mladi, individualistični, svobodomiselnimi in (še) redki. V skladu s svetovnimi trendi 90-ih (Naisbitt) se vedejo in mislijo povsem drugače kot predhodna generacija yuppiejev. Eno izmed njihovih načel je, da si lahko privoščijo, da izbirajo sami, zato jim tudi kariera ne pomeni vsega. Ker so mladi in strokovnjaki in imajo najbolj sveža znanja, jim podjetja morajo popuščati. Preprosto, v ZDA se že čuti t.i. »baby bust« (bust v tem primeru ne pomeni oprsa ali krokanja) oz. padec rojstev, ki se je začel 1965. z uveljavitvijo kontracepcijskih tablet. Yiffleji nimajo veliko skupnih lastnosti, so individualisti, ki sebe ne vidijo kot generacijo s skupno identiteto. Ob političnih in socialnih vprašanjih največkrat ostajajo hladni, workaholizem in agresivni karierizem yuppiejev sta jim tuja. Sociologi pravijo, da so prezgodaj postali pragmatični, bili so neuporniški, resni, predani in delavni študentje, ki so veliko razmišljali o svoji prihodnosti. Kadrovske strokovnjake ugotavljajo, da se ta generacija sploh ne zaveda (ali pač!), kako zelo so jim gibanja na trgu delovne sile naklonjena. Boj za mlade strokovno usposobljene kadre se bo v 90-ih zaradi »manjše ponudbe« izredno zaostрил, ti pa bodo tedaj raje potovali po svetu in širili obzorja. V tem trenutku velike zahodne družbe z različnimi pravnimi triki že priklepajo nase mlade eksperte iz bivših socialističnih držav, zlasti iz Rusije, kjer so najbolj poceni. Kako bodo poimenovani le-ti?

bnih informacij - za slovarček, če hočete - ki ga nikjer drugje ne boste našli na enem mestu. Da torej ne bo pomote, receptov na tej strani ne bo, za posel je potrebno ali imeti žilico ali monopol nad informacijami ali poznati ključne ljudi. V vsakem primeru tudi nekaj znanja. Okej, v tej številki povzemam iz našega Managerja, iz »mednarodnega« Fortunea ter iz londonskega The Economist. Med tem ko z dostopom do slednjega ni večjih problemov (čeprav ga pri nas bere izredno malo ljudi, vsaj v primerjavi z Newsweekom ali Timeom), lahko Fortune najdemo le v knjižnici Ekonomske fakultete. Tisti, ki imate še več časa in volje za matranje z novo ameroangleščino, lahko pridete tudi do Forbesa, ki se skriva v čitalnici Fakultete za družbene vede.

Priredil: Miodrag Djurdjević

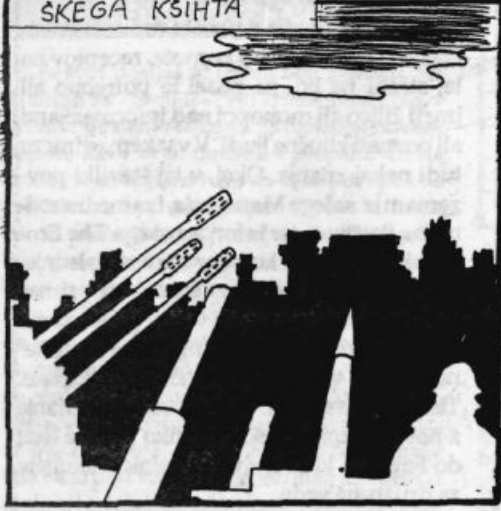
TOP MANAGEMENT 2

Še nekaj o denominacijah v top managementu, za lažje razumevanje zapletene stanja na tem področju. »Naslovi direktorjev v tujini se razlikujejo tako med državami kot tudi znotraj posameznih držav. Niso redki direktorji, ki opravljajo delo poslovnega direktorja (Managing Director, Geschäftsführer, Director General) in predsednika odbora direktorjev (Vorstandspräsident, Verwaltungsratspräsident, Chairman of the Board of Directors). Anglosaksonska terminologija natančno razloči med naslovi CEO, COO, President, Vice-president, Senior Vice-president, Executive Vice-president - nekateri so že omenjeni v MAKING MONEY 1. Tudi Francija pozna in zelo pogosto uporablja inštitut slovitoga PDG (President/Director General). V Švici je v rabi oblika, ki kombinira direktorska pooblastila in zastopanje odbora direktorjev (Direktor und Delegierter des Verwaltungsrates), če lastniki direktorju zaupajo. Oblike vodenja so zelo raznolike, še bolj pa naslovi direktorjev, vendar pa so v prav vseh primerih natančno razmejena pooblastila med upravljalno sfero (odbor direktorjev) ter direktorjem. Temeljne cilje poslovanja določajo v upravljalni sferi, kjer tudi nadzorujejo skladnost rezultatov in postavljenih ciljev. V sferi vodenja pa se management izvaja.« Tako ljubljanski Manager oktobra 1990. Članek se imenuje Podobnost je v brkih, avtorja dr. Iva Baniča in vam ga toplo priporočam, če vas zadeva zanima.

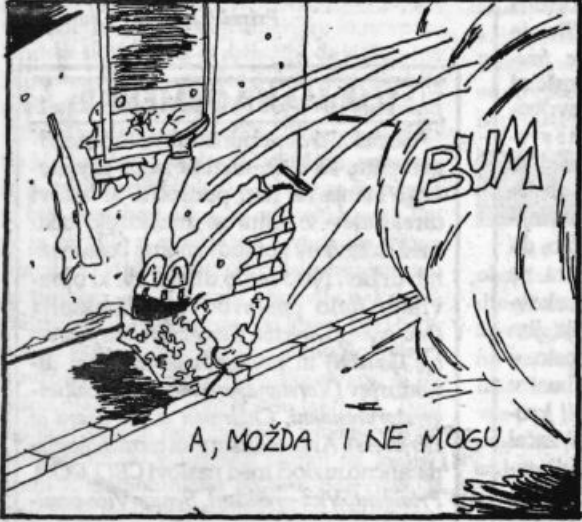
Balkanski BLUES

...JEBEŠ ZEMlju KOJA
NEMA BOSNE... TIT@

SARAJEVO... TIK PRED
ZAČETKOM ČETNI-
SKEGA KSIHTA

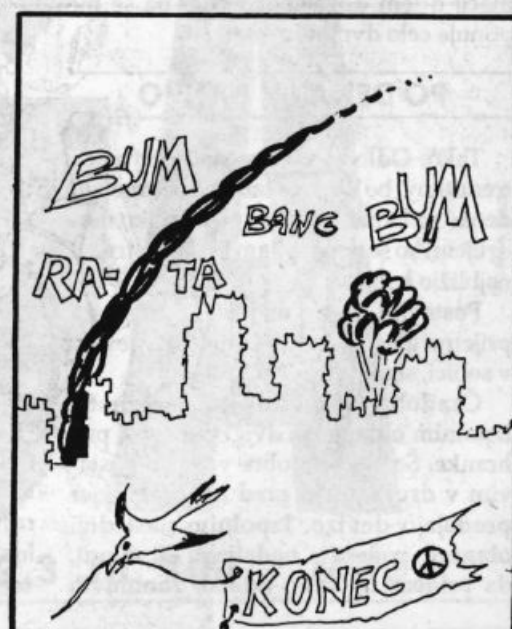

AJD' BRE BOLAN, PLAVCI
MOGU JA NJIH I BEZ VAS
DA SREDIM

Balkanski BLUES

... JEBEŠ ZEMLJU KOJA

NAKUP ZVEZE S SVETOM

*Koliko lahko stanejo nekatere poceni stvari,
je odvisno od vaših živcev.*

Ko sem od prijateljice zvedel, da stane radio z dvojnimi kasetami go-nom borih 56 DEM, ji najprej nisem verjel. Potem sem odhitel na Dunajsko 107, kjer ima konsignacijsko prodajalno japonska firma TENSAI. Tu pa se zgodba šele prav začinja.

Pogled skozi izložbeno okno med razstavljene aparature me je z izredno nizkimi cenami zares presenetil. Našel sem tudi obljubljeni kasetar. Res, cena 56 DEM, toda spodaj v oklepaju me čaka neljubo presenečenje: + 70%, tolarjev, seveda.

Toda če prav premislim, tudi to skupaj še vedno ni kdove kako velik denar. Ob skrbnem nekajmesečnem varčevanju lahko tudi kaka uboga para, študent, privarčuje takšen kupček denarja. Slučajno sem že nekaj časa načrtoval nakup kakega radia, ki bi v študentovsko sobico prinesel zvezo s svetom. Dandanes se po svetu pač dogaja toliko stvari, da ne moreš mirno živeti, če nimaš nobenih informacij o tem dogajanju. Sedaj pa se mi ponuja celo dvojni kasetar!

PO DENAR V BANKO

Tako. Odločitev je padla. Čez nekaj trenutkov bo ta kasetar moj. Samo po denar na banko skočim, pa bo, tako modrujem, ko se odpravljam proti centru na najbližjo banko.

Postavim se v vrsto in ob misli na prijetno glasbo, ki me bo razveseljevala v sobici, sem potrpežljivo čakal.

Čez dobrih 15 minut pridem na vrsto, izpolnim obrazec in dvignem svoje prihranke. Še vedno dobre volje se postavim v drugo vrsto pred okencem, kjer prodajajo devize. Izpolnim naslednji obrazec, počakam nadaljnjih 20 minut, da pridem na vrsto (koliko zanimivih

reči zveš, ko nehote prisluškuješ ljudem, ki stojijo pred tabo in za tabo v vrsti!) in končno dobim tistih težko pričakovanih 56 DEM. (O počasnosti uslužbencev za bančnimi okenci tu ne bi posebej izgubljali besed.)

Ves vesel se s trolo odpravim nazaj v Bežigrad - po kasetar. Toda stvar ni tako enostavna.

Ko sem prijazni prodajalki razložil, kaj bi rad imel, mi izroči nekakšen obrazec z žiro računom in pove, da moram račun plačati na banki. Marke, ki sem jih imel pripravljene v roki, da jih izročim prodajalki in vzamem kasetar, potisnem nazaj v žep. Hočeš-nočeš vzamem obrazec in se vrnem v center na banko.

PONOVO NA BANKI

Spet se postavim v vrsto pred devizno blagajno - in čakam. Poslušam pogovore o vojni, o tem, kako se gibljejo devizni tečajji in pa o sosedovih otrocih. Ko čez 17 minut pridem na vrsto, uslužbencu skozi lino pomolim obrazec in marke. Razložim mu, da bi rad plačal kasetar.

Toda uslužbenec zahteva moj devizni račun. Če hočem nakazati denar na devizni račun prodajalne, moram imeti svoj devizni račun.

Da ga nimam, preprosto odgovorim. Ja, da potem pa ne bo nič. Vprašal sem še, če bi lahko odprl svoj devizni račun kar sedaj. On pravi, da lahko, samo ne na tej banki. Moram na centralno banko, ki je nekaj ulic stran. Prijazno mi še opiše pot in me odslovi.

Kaj hočeš. Vzamem pot pod noge in poiščem banko. Spet se postavim v vrsto, tokrat pred okencem z napisom »devizni računi občanov« in čakam. Tokrat že malo slabše volje in ne prav prepričan, če se vse skupaj še splača.

OČARLJIVA USLUŽBENKA

Čez 15 minut pridem do pulta, pred mano sta še dve strani. Opazim obrazce, na katerih je nekaj v zvezi z deviznimi računi. Kar tako, za vsak slučaj, izpolnim obrazec ali dva in čakam naprej. Ko se znajdem pred očarljivo uslužbenko na oni strani stekla, mi beseda kar noče z jezika. Končno ji razložim, zakaj sem tu. Da bi rad plačal kasetar, da pa nimam svojega deviznega računa itd. Takoj dobim pod nos cel kup novih obrazcev, ki jih moram izpolniti, če hočem odpreti svoj devizni račun. Začnem se mučiti z njimi.

Kmalu prijazna uslužbenka opazi, da mi vse skupaj ne gre preveč dobro od rok. Poprosi me samo za osebno izkaznico in vse opravi sama. Še prej mi pokloni nepozaben nasmeh. Ko imam v rokah plastificirano kartico, na kateri je številka mojega novega deviznega računa, se počutim nekako zmago-slavno. Lepo se zahvalim uslužbenki, ta pa me pošlje do naslednjega okenca, kjer bom lahko izročil tistih svojih 56 DEM.

Spet vrsta. Čakanje. Končno sem zopet pri pultu, kjer uslužbencu izročim marke, da bodo za trenutek zapisane na mojem računu, že sekundo kasneje pa na računu trgovine. Pa še provizijo moram plačati. No, za to pa dobim informacijo, da bom moral tolarški del računa plačati pri naslednjem okencu.

Tokrat je bil v zobeh starejše gospe pred mano sosedov pes. Pa pustimo to. Ko se bližam okencu, zagledam kupe obrazcev. Izberem tistega, na katerem piše nekaj o internih prenosih z računa na račun. Izpolnim ga ravno doi trenutka, ko sem že na vrsti. Ko pojasnim uslužbencu, kaj bi rad, in še z občutkom zmagoslavja, me ta postavi na trdna tla. Ne bo šlo. Ni pravi obrazec. Potrebno je izpolniti splošno položnico. Toda položnice ni nikjer v bližini. Moram k drugemu okencu, kjer prodajajo položnice. Končno izpolnim pravi obrazec. Zdaj pa: poskusite se kdaj narediti pametnega in odidite mimo cele vrste pred okence in zahtevati, da ste vi na vrsti. Da ste šli samo po položnico.

Kmalu sem bil spet na začetku in čakal. Tokrat sem se moral že krepko obvladovati, da nisem odšel skozi vrata in vso stvar o cenejšem nakupu »zveze s svetom« opustil. Končno sem imel v rokah vsa potrdila, da sem kasetar plačal in da je torej moj.

NAZAJ V TRGOVINO

Spet se vozim s trolo za Bežigrad. S prešernim nasmehom na ustih maham s potrdili pred prodajalko v trgovini in čakam, da mi končno izroči moj radio. Toda ona mirno sedi za svojim pultom in začne izpolnjevati naslednji obrazec. Ko mi ga ponudi v podpis, mi kri šumi v ušesih. Pa ja ne že spet!

Kot iz daljave slišim prijazni glas prodajalke, ki mi razlaga, da moram sedaj po radio v konsignacijska skladišča, ki so nekaj ulic stran. Vpraša me še, če sem z avtom. Ne, odgovorim, peš sem. Saj niti ni tako daleč, se glasi odgovor, sledi natančna razlaga poti.

Kot mesečnik odtavam iz prodajalne s papirjem v roki. K sebi pridem šele nekje tam ob Ljubljanskih mlekarnah, ko sem imel že dober kilometer in pol poti za seboj. Začnem intenzivno iskati skladišča, saj sem se trdno odločil, da pridem do svojega radia, pa naj stane, kar hoče.

V SKLADIŠČU

Končno oapzim tablo. To bo to! Pot me vodi v podzemne prostore, prave katakombe. Po polurnem tavanju, ko nisem srečal nobene žive duše, na slepo odprem neka vrata. Presenetim zaspano gospo v modri halji, verjetno skladiščnica. Pomolim ji papir pod nos. Da, pravi, to bo tu. Samo ni pravih ljudi tukaj. Jih grem iskat.

Čakam, povsem osamljen v tistem skladišču, ko se končno po novem polurnem čakanju prikažejo trije ljudje. Že znana gospa in dva nova skladiščnika, ki gresta iskat moj radio.

Usta se mi kar sama razlezejo v nasmeh, ko že od daleč zagledam škatlo z radiem. Oba možaka mi potem še prijazno pokažeta, da je z napravo vse v najlepšem redu, potem pa dobim v podpis še zadnji obrazec, da sem prevzel SVOJ kasetar.

Po nevem koliko izpolnjenih in podpisanih obrazcih, da o izgubljenem času in živcih niti ne govorim, je bilo poslušanje tega kasetarja kaj slabo zdravilo za moja ušesa, to mi lahko verjamete.

Tomaž Kovšca

RADIO ŠTUDENT JE

MEGA

RADIO ŠTUDENT, UKV stereo 89,3 in 104,3 MHz

IMPET

ZIVELN NEJUDSKA MILICIA!

Have we got
any more
bombs of
police
kavane
kravne
STAVS

RIŠE & PIŠE
M.C. ASHTRAY

E. Z. CAT'S BOMBING
DUBROVNIK THIS TIME

SUPPORT THE
POLICE - BEAT
YOURSELF UP!

REIGN IN BLOOD

»Kam greš?« me je pobaral miličnik resigniranega obraza iz kabine kible, ki je bila znotraj najbrž namiljena, da ne pridipravom na ostrih ovinkih bolj spodrsava. Strahotno sem se prestrašil, ker je bilo sredi noči in poštene meščani mrtvega mesta so že trdno spali na devizah, zaslužnih v potu obrazov nepriviligiranih državljanov.

»Te en kurc briga. Sva midva bace skup pasla in konopljo družno sadila? Ti mama ni povedala, da se ne spodobi tikati nezncev? Pa službeno mi daj, te bom v črno kroniko dal, pa starši v šolo!«

Policisti je debelo gledal, potem se je debelo spogledal s svojim debelim sodelavcem, ki je do tedaj občudoval pahljačasti javor na drugi strani ceste. Aha, pa sem jih ugnal v kozji rog! Zdaj se bo bridko pokesal svojega robatega vprašanja in mu jih potem natrosim še o tem, kaj da mislim o osebnih in pendrekih, pištolah, lisicah, volkovih, solzivcih in Kosovelovih Integralih. Ampak ne! Policaja sta s histerično naglico stopila iz ljubega jima vozila in tisti neotesani mi je prisolil zaušnico, da so mi prčeej solze v oči udarile. Hudo sem se ujezil in mu nemudoma, ročno in hitro zabil svojo okovano čizmo nekam med penis in testise. Tedaj šele, po njegovem obrazu sodeč, je obžaloval svojo netaktnost. Nisem utegnil končati šaljivega diskurza, češ da smo zdaj kvit, ker me je nepopisno zbolela že tako preobremenjena ledvica in sem sklenil, da stvar prebolim leže na pločniku. Pa nisem imel te sreče, ker se je drugi žandar menda hotel zlekniti prav tam. Sklepal sem po tem, da me je srdito brcal. Že prav, sem se odkotalil par metrov stran, ampak orožnik je očitno hotel kar ves pločnik zase ali kaj. Kaj je bilo potem, ne vem, ker sem vsled udarca v glavo padel v brezskrben spanec.

Zbudil sem se nekam slabe volje in to v sobani, polni ničkaj prijaznih biričev in neonskih luči, stene so bile popackane z neko rjavordečo substanco in odtisi podplatov so se dičili vsevpred razen po stropu. Jeli so me

nato obkladati z vsemi mogočimi zmerljivkami, bil sem vse od barabe do tička. Truplo me je hudo bolelo in sem se razhudil, da imam garancijo tudi za telo, ne samo za dušo. Pa nič ni zaleglo, potica ob steno, še bolj so noreli in me brcali, lasali in zmerjali. Kar ni se hotelo nehati. Končno je ostal v sobi le en nevarnostnik prašičje obrazne fizionomije in kalnih oči, ki niso izdajale bistrega duha. Nekakšno penkalo mi je molil pod nos in potipkan papir, češ naj podpišem. Sem rekel, da hočem poprej govoriti s staro mamo in da lahko vse, kar rečem, uporabijo proti meni, spotoma sem si že izmišljeval zadnjo željo; bil sem prepričan, da so mi noči štete. Ali oni se je zarežal in dejal nekaj kot »že prav«, potem pa leno zasukal pete in odšel iz čumnote. Takoj zatem so se v celico vsuli ljuti in razpaljeni kifeljci in se jeli znašati nad mojim že tako oslabeledim telesom. Vzgoja otrok je kočljiva zadeva, ampak tisti risarji (prijatelj jih v šali tako imenuje, ker bojda številke ne poznajo in registrske tablice zato prerisujejo, česar pa ni jemati prerese) so bili do konca nevzgojeni. V obupu sem začel citirati Sveto pismo, namreč tiste zadeve o sejanju in posevkih, naradni izmenjavi organov za vid in o tem, da bodo pendreke pretopili v vibratorje, sulice v vinjake, meče v kombajne... Lepa beseda

lepo mesto najde le v kakšnih butastih ljudskih modrostih; so me še bolj namikastili, prav nazarensko, še tisti, ki sem mu spol nacentriral, je prišantal zraven in me trepljal z gumijevko, da je bilo smešno videti. Te nesrečne prilike so me pripravile do globoke kontemplacije. Včeraj so sanje postale resničnost, danes pa je nov dan, to sem v mislih povzel po poetu. Nič ne bo več tako, kot je bilo.

Nema niko prava, da vas bije, ne čujem dobro, evropski model policije, lipe cvatu, sve je isto ko i prije, topom ču te gadžat mala, modre čelade, vijolične bučke, zvezde, kladiva, srpi in Srbi - vse to mi je živo vstalo pred očmi. Pod visoko dvignjenim mečem je pekel, korak naprej pa raj. Rekoč si to je moj duh postal miren kot gladina jezera. Čez krvavo meglico sem videl samo še tace fantov iz Tacna. Eno sem si izbral, tenko, blede in dlakavo. Z zadnjimi atomi moči sem jo zgrabil in močno ugriznil v goloto med modrimi hlačami in istobarvno nogavico. Ni več poti nazaj, bolje je umreti leže nego na kolenih. Stisnil sem zobe, kolikor sem mogel in moji podočniki so s hudičem, edini brez zalivk. Mehko, voljno meso se je hitro približalo meji elastičnosti, visok in hripav death-metal vokal je pel nad mano in pendreki so udarjali po moji glavi v ritmu, ki prekaša vse, kar so do sedaj posneli Napalm Death. To so nebesa, to je Valhala!... obšel me je blažen občutek in objela me je čista bela svetloba.

»A boš cel dan spal?!« so me zbudili oča. Ah, samo sanje so bile, trenutek večnosti, ki se ne povrne več. Skobacal sem se iz postelje, šel k odprtemu oknu in globoko vdihnil smog. In kaj vidim! Vse plavo policistov. Eden pleza po sosedovem orehu in rešuje tetinega mačka, ki se je prenažrl ptičev in ne more dol, drugi pomaga preveč vinjenemu državljanu čez cesto, tretji popravlja kalamajnikov mladi mami z otrokom, četrtega legitimirajo skaterji... Dve debeli, grenki, po pivu dišeči solzi mi spolzita po licu in jako sram me postane mojih nesanih sanj.

M.C. Ashtray

**Columbia
Pictures**

**&
MLADNA
FILM**

akcijsko dramo

GLADIATOR

Vznemirljiva upodobitev velemestnega podzemlja, v katerem se mladi boksarji borijo za preživetje v nezakonitih dvobojih, ki jih vodijo sadistični managerji.

Režija: Rowdy Herrington (VOJNA ZA DVE DVOJKI)

V glavnih vlogah: James Marshall

(junak TV serije TWIN PEAKS)

Cuba Gooding, Jr.

(glavna vloga v kultni blackploitation uspešnici FANTJE IZ SOSEŠČINE)

Brian Dennehy

Robert Loggia

»Roka, ki ziblje zibko, je roka, ki vlada svetu,« skuša opozoriti Marlene (J. Moore) svoja prijatelja, Claire (A. Sciorra) in Michaela Bartela (M. McCoy), ko po prvem srečanju s Peyton Flanders (R. De Mornay) zazna, kolikšen vpliv si je mlada varuška Bartelovih zagotovila znotraj mlade družine. In prav ima, kajti Peyton se v resnici piše Mott in je vdova ginekologa, ki je naredil samomor, potem ko ga je Claire prijavila, da jo je - ko je prišla na rutinski pregled v zvezi s svojo nosečnostjo - na neprimeren način otipaval; to je povzročilo, da so se oglasile še štiri pacientke in vložile tožbo. Peyton, ki je bila prav tedaj v visoki nosečnosti, izgubi vse: moža, premoženje in otroka - vse skupaj jo namreč tako prizadene, da pride do spontanega splava. Zato se sklene maščevati tisti osebi, ki je - tako je trdno prepričana - povzročila njeno nesrečo, to je Claire Bartel. Kot varuška se naseli v hiši Bartelovih, na svojo stran si pridobi starejšega otroka, hčerko Emo, in si »prisvoji« dojenčka (ta začne odklanjati materino mleko, saj ga Peyton doji vsakič, ko je sama z njim), poskuša zapeljati moža in si z najrazličnejšimi spletkami prizadeva najprej izriniti, potem pa »odstraniti« Claire.

Curtis Hanson je imel že pred **ROKO, KI ZIBLJE ZIBKO** izkušnje s »psihopatskimi« thrillerji, režiral je tri: **The Arousers** (o kalifornijskem psihopatu, ki se z ženskami ne more ljubiti, zato jih ubija), **PRIČE NASILJA** (Steve Guttenberg igra moža, ki namesto svoje ljubice - šefove soproge - priča o napadu psihopata na neko dekle, potem pa za ta napad osumijo njega samega) in **Bad Influence** (»hommage« Hitchcockovemu filmu **TUJCA NA VLAKU**). **ROKA, KI ZIBLJE ZIBKO** je zelo korektno izdelan primerek svoje zvrsti, v ZDA je bil uspešnica (doslej približno 90.000.000 USD kumulativnega B.O. izkupička), po svoji tematiki pa

ROKA, KI ZIBLJE ZIBKO

The Hand That Rocks the Cradle,

ZDA, 1991. Buena Vista.

Režija: Curtis Hanson.

Scenarij: Amanda Silver.

Fotografija: Robert Elswit.

Glasba: Graeme Revell.

Igrajo: Annabella Sciorra, Rebecca De Mornay, Matt McCoy, Ernie Hudson, Julianne Moore.

Curtis Hanson je bil rojen v Los Angelesu in se je že zgodaj začel zanimati za film. Po končani srednji šoli je najprej postal fotograf in svobodni pisec člankov o Hollywoodu, nekaj let je tudi urejal časopis *Cinema*. Kot scenarist je sodeloval pri filmih **SKRITI DRUŽABNIK** (*The Silent Partner*, 1978, r. Daryl Duke), **BELI PES** (*The White Dog*, 1982, režiser + koscenarist Samuel Fuller) in **Never Cry Wolf** (1983, r. Carroll Ballard). Pred **ROKO, KI ZIBLJE ZIBKO** je posnel celovečerce **The Arousers / Sweet Kill / A Kiss from Eddie** (1970, + scenarist), **The Little Dragons** (1980, + producent), **Losin' It** (1983), **PRIČE NASILJA** (*The Bedroom Window*, 1987, + scenarist) in **Bad Influence** (1990).

spominja na **MANIJAKA** (*The Stepfather*, 1987), »psychosplatter« Joseph Rubena, ki je doslej imel dva »sequela« (*Stepfather II*/1989, r. Jeff Burr/ in *Stepfather III: Father's Day*/1991, r. Guy Magar/). Tako »očim« (v prvih dveh delih ga igra Terry O'Quinn, v tretjem pa Robert Wightman) kot Peyton sta bila tik pred tem, da se jima uresničijo njune sanje: Peyton se te porušijo s samomorom moža in s splavom otroka, »očim« pa svojo družino pokonča kar sam, ko ugotovi, da ni »prava«. Vendar nobeden od njiju ne izgubi vere v svoj ideal in oba se z enako zagnanostjo lotita ustvarjanja novega »toplega doma«, pri čemer Peyton seveda še dodatno vzpodbuja sla po maščevanju. Najbolj zanimiv pa je način, kako so orisani liki **ROKE, KI ZIBLJE ZIBKO**, pri čemer je dejstvo, da je Peyton bolj privlačna od Claire (ki povrhu - zaradi astme - »kadar gre zares, še dihati ne more«), še najmanj pomembno (v vsakem primeru je Rebecca De Mornay Annabelli Sciorri - in vsem ostalim - dobesedno »ukradla« film). Važnejši so drugi poudarki: 1) Peyton je očitno žrtev okoliščin, za svoje ravnanje ima torej dovolj tehtne razloge; 2) krivda dr. Motta pravzaprav ni povsem eksplicitno prikazana, temveč le nakazana, saj celo Claire sama v pogovoru z Michaelom ni povsem prepričana, če se ji ni morda le zdelo, da jo je otipaval drugače, kot bi smel; od tod ni več daleč do tega, da se samo po sebi zastavi vprašanje, ali ni dr. Mott storil samomora zato, ker je bil nedolžen; 3) Claire in Michael sta tako neumna, da še duševno zaostali Solomon (E. Hudson) prej kot onadva opazi, da je nekaj narobe in on tudi »reši« dojenčka (ki tako ali tako ni bil ogrožen). Potemtakem ni nič čudnega, če se ob koncu filma pojavi rahla senca dvoma: Ali ni skozi podstrešno okno hiše Bartelovih proti tlom poletela napačna ženska?

Igor Kernel

SPORED LJUBLJANSKE KINOTEKE

07. - 08.09.92

TOP GUN, ZDA, 1986. Režija: Tony Scott. Glav. vl.: Tom Cruise, Kelly McGillis, Val Kilmer.

CIKLUS PAULA VERHOEVENA (09. - 22.09.92)

09. - 11.09.92

SEKS NA MOTORJU, Nizozemska, 1980. Režija: P. Verhoeven. Glav. vl.: Hans Van Tongeren, Toon Agterberg, Renee Soutendijk, Ruther Hauer.

12. - 14.09.92

MESO IN KRI (FLESH + BLOOD), ZDA, 1985. Režija: P. Verhoeven. Glav. vl.: Rutger Hauer, Jennifer Jason Leigh, Tom Burlinson.

13. - 17.09.92

ROBOCOP, ZDA, 1987. Režija: P. Verhoeven. Glav. vl.: Peter Weller, Nancy Allen, Daniel O'Herlihy, Ronny Cox.

18. - 22.09.92

POPOLNI SPOMIN (TOTAL RECALL), ZDA, 1990. Režija: P. Verhoeven. Glav. vl.: Arnold Schwarzenegger, Rachel Ticotin, Sharon Stone, Ronny Cox, Michael Ironside.

23. - 25.09.92

ŠOFER GOSPODIČNE DAISY (DRIVING MISS DAISY), ZDA, 1989. Režija: Bruce Beresford. Glav. vl.: Morgan Freeman, Jessica Tandy.

26. - 28.09.92

HENRIK V. (HENRY V), V. Britanija, 1989. Režija: Kenneth Branagh. Glav. vl.: Kenneth Branagh, Derek Jacobi, Brian Blessed.

29. - 30.09.92

PONORELA OPICA (THE MAD MONKEY), Španija/Francija, 1989. Režija: Fernando Trueba. Glav. vl.: Jeff Goldblum, Miranda Richardson, Anémone.

Pridržujemo si pravico do spremembe programa.

Prosimo gledalce, da ne zamujajo predstav.

BISERI ZA OGRILICO

NIZKI NAGONI, SLA IN NASILJE

09.09. - 22.09.1992

CIKLUS PAULA VERHOEVENA

24. septembra bo na nočni predpremiere v kinu Komuna predvajana najnovejša uspešnica Paula Verhoevena, razvpiti thriller NIZKI NAGONI (Basic Instinct, 1991). Tega nizozemskega režiserja širša javnost pozna predvsem po filmih ROBOCOP (1987) in POPOLNI SPOMIN (Total Recall, 1989), ki sta bila prav tako uspešnici in ju je Verhoeven v ZDA posnel pred NIZKIMI NAGONI. Pravzaprav je nenavadno, da so obiskovalci naših kinodvoran postali šele zadnjih nekaj let pozorni na Paula Verhoevena, ki je že pred tem posnel vrsto odličnih filmov, od katerih smo videli pri nas ZAPISKE PROSTITUTKE (Wat Zien Ik/Business Is Business, 1971; to je bil do tedaj najuspešnejši nizozemski film, videla ga je tretjina vseh prebivalcev Nizozemske!), BOJ NA ŽIVLJENJE IN SMRT (Soldaat Van Oranje/Soldier of Orange/Survival Run, 1977; posnet po avtobiografskem romanu Erika Hazelhoffa, sicer pa po načinu pristopa do obravnavane teme spominja na Verhoevenov televizijski dokumentarec Mussert/1968/; budžet 2.000.000 USD, dobro sprejet pri gledalcih po svetu), SEKS NA MOTORJU (Spetters, 1980) ter MESO IN KRI (Flesh + Blood, 1985); njegovi celovečerci Turks Fruit/Turkish Delight (1973; nominacija Oscar za najboljši tuji film), Keetje Tippel/Cathy Tippel (1975) in De Vierde Man/The Fourth Man (1983) pri nas niso bili predvajani. Omeniti velja, da je od šestih Verhoevenovih filmov, doslej predvajanih pri nas, prvih pet uvozil distributer VESNA FILM. V dvorani ljubljanske Kinoteke bodo predvajani štirje, prva dva - ZAPISKI PROSTITUTKE in BOJ NA ŽIVLJENJE IN SMRT - pa žal nista dostopna, saj se nahajata v Jugoslovanski kinoteki.

Ob ogledu Verhoevenovih filmov gledalec občuti posebne vrste nelagodje, saj nam ta režiser izjemno brezkompromisno in neposredno posreduje svojo vizijo surovega sveta, z nastopajočimi osebami, ki so pogosto brutalne in brezobzirne, če hočejo preživeti v takšnem okolju. Morda to še najbolj velja za MESO IN KRI, šokantno upodobitev poznega srednjega veka, ko so morili meč, ogenj in kužne bolezni. To je svet brez etike ali verskega strahu, vladajo pa mu nasilje, spolna sla, maščevanje in izdajstvo. Neprijeten, vendar izvrstno narejen film, z odlično režijo, montažo, fotografijo in glasbo ter z zelo solidnimi igalskimi stvaritvami (še posebej to velja za Rutgerja Hauerja, Jennifer Jason Leigh in Toma Burlinsona).

Igor Kernel

MESO IN KRI Paula Verhoevena: surovi plačanec Martin (Rutger Hauer), renesančni »liber homo«, z ugrabljeno plemkinjo Agnes (Jennifer Jason Leigh).

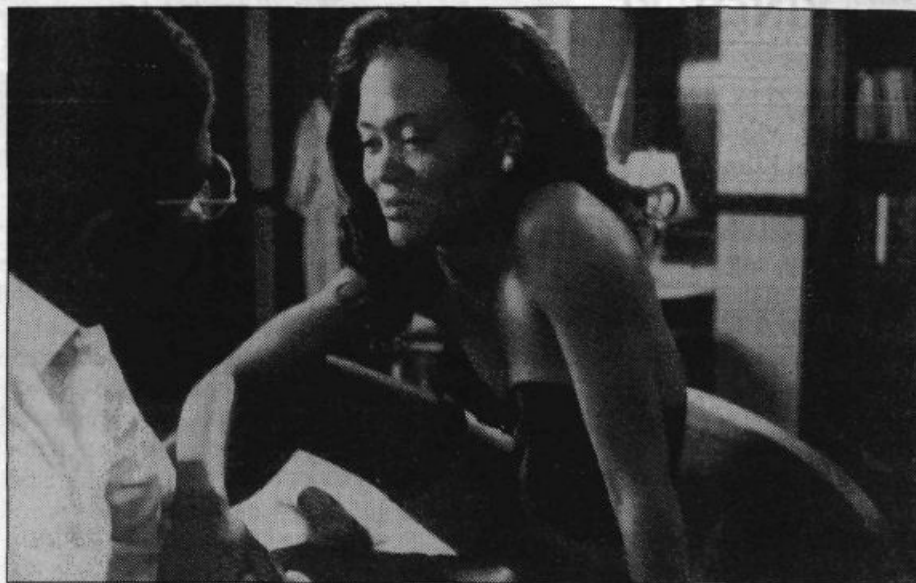
RAZJAR- JENI HARLEM

Nekaterim ljudem gre do črnici na živce, čeprav tam, kjer živijo, črncev sploh ni. Zveni neverjetno? *Check this out, motherfucker!*

Na nekem žuru sem spoznal na videz čisto OK žensko. Nakladala sva o vsem mogočem, kar naenkrat pa me presenetila z izjavo, da črncev sploh ne more videti, da se ji zdijo odvratni in sploh, da niso nič drugega kot tolpa zadrogiranih roparjev, skratka izmeček človeške rase. V duhu svoje liberalne vzgoje sem ji namignil, da je njen predsodek morda povsem neupravičen, saj mi je maloprej omenila, da še ni zganjala omembe vrednega potepanja po svetu in torej kakšnega pravega črnkega geta ni mogla videti, tistih nekaj ljubljanskih črnih študentov pa deluje precej nenevarno. Moj namig je bil promptno zavrnjen s tem, da ji je bistvo pokvarjene črnske narave razložila prijateljica, ki sicer prav tako še ni videla prave črne živali, pozna pa jo iz pripovedovanja njenega brata, ki živi v eni izmed večjih svetovnih metropol. Sodba stopi v veljavo takoj, brez možnosti pritožbe.

Če se imaš tudi ti za pravega WASP-ovca in se poteguješ za članstvo v *National Front* (pa te ne sprejmejo, ker si Slovan, he, he), potem pozor! Varuj se filma *Razjarjeni Harlem*. V njem ni nikogar drugega kot sami zamorci. Pred kamero in za njo.

Režiser Bill Duke je bolj znan po svojih vlogah pred kamero. Če vam spomin ne seže do Ameriškega žigola, kjer je igral ob strani Richarda Gereja, se ga mogoče spomnite iz *Komandosa* ali *Predatorja*, bolj sentiš usmerjeni pa iz *Ptiča na žici*. Ne bom se ponavljal z obnovo trenda črnih režiserjev, ki je lani presenetil filmsko sceno s sedemnajstimi filmi, in z naštevanjem najbolj odmevnih imen črnega filmskega vala. Treba je omeniti le to, da Bill Duke ni šel po poti večine in v svoj film ni vpletel reference na kruto ameriško črno sedanost. Njegov prvenec je ekranizacija romana kulturnega črnega pisca Chesterja Himesa.

Forest Whitaker in Robin Givens.

Junaka njegovih romanov sta dva policaja, *Grave Digger* in *Coffin Ed*, ki po newyorškem Harlemu v petdesetih letih preganjata kršilce zakona. Scenarista John Toles-Bey in Bobby Crawford sta jima v filmu namenila precej pasivni vlogi in ju potisnila v ozadje. V prvem planu sta ju nadomestila pogrebniški pomočnik Jackson (Forest Whitaker) in *famme fatale* Imabelle (Robin Givens), ki z juga Amerike v Harlem privleče skrinjo ukradenega zlata in jo hoče predati najboljšemu ponudniku. V lov za zlatom se vmešajo lokalni mogotci, Imabelle pa prekrizajo račune tudi njeni kompanjoni pri ropu, za katere je mislila, da so mrtvi.

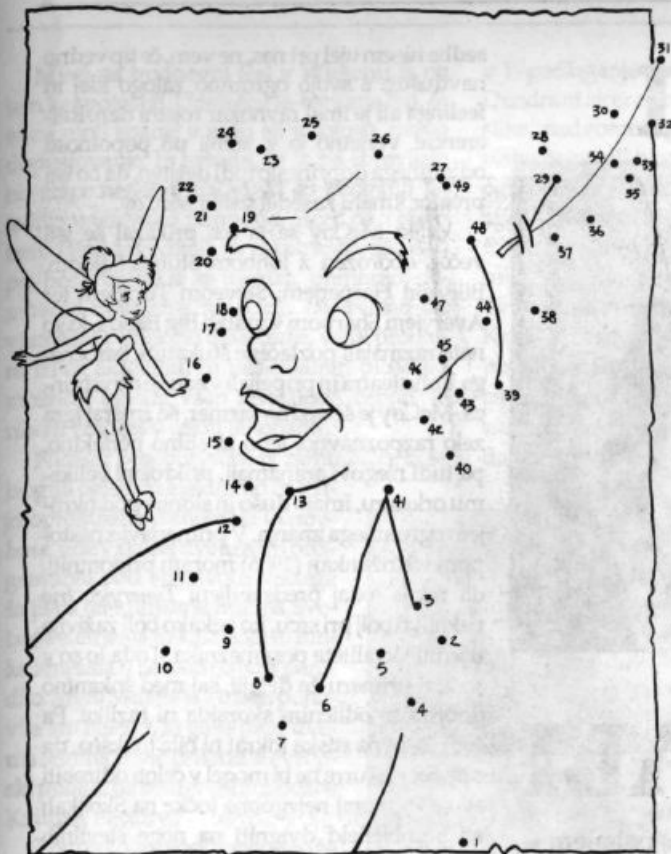
Prva stvar, ki jo je treba izpostaviti, je igralska zasedba. Vsi, naturščiki in profesionalci, klapajo stoodstotno. Izpostaviti pa je treba oba nosilca glavnih vlog, Foresta Whitakerja in Robin Givens. Prvega zaradi njegovega izjemnega talenta, ki ga je do sedaj najbolje dokazal kot Charlie Parker, Bird v režiji Clint Eastwooda. Da je eden najboljših ameriških črnih igralcev, je dokazal lani s kar tremi glavnimi vlogami - kot plačani morilec v *Hit Manu* Roya Londona, kot žrtev ameriškega penalnega sistema v *Criminal Justice* Andyja Wolka in kot nedolžni, globokoverni pogrebniški pomočnik v *Razjarjenem Harlemu*, z ogromnim Ojdipovim kompleksom, ki ga lahko premaga edino šarm zapeljive Imabelle. Robin Givens,

ki jo igra, ne gre odpraviti le s tem, da je bila nekdanja žena seks-in-boks manijaka Mikea Tysona. Vlogo je odigrala z maksimalno dozo perverzne zapeljivosti, ki ji obeta dolgotrajno lebdenje na zvezdnem nebu seks bomb.

Druga stvar, ki jo je še treba izpostaviti, je neobremenjeni, groteskni humor v rekonstrukciji duha Harlema iz petdesetih let. Najsi gre za postranske like v zgodbi, kot so Jacksonov sodelavec v pogrebnem zavodu, ki skuša pri odprti krsti zapeljati novopečeno vdovo, roparski klošar, ki hoče oropati duhovnika, a prepozno ugotovi, da je naletel na hujšega od sebe, ali pa mladi muslimanski pred-black power pridigar, najsi za cele prizore, denimo vsakoletni ples pogrebnikov s *Screamin' Jay Hawkinsom* v glavni vlogi (ki seveda zapoje *I Put a Spell on You*), nikjer ne umanjka dobra replika ali gag. Prvovrstna all-black, blood-all-over zabava.

Uroš Prestor

Rage in Harlem. Režiral Bill Duke, igrajo Forest Whitaker, Gregory Hines, Robin Givens, Danny Glover ... Scenarij: John Toles-Bey in Bobby Crawford po romanu Chesterja Himesa. Glasba: Elmer Bernstein. Fotografija: Toyomichi Kurita. Produkcija: Palace Pictures. Distribucija: Mladina film. Na sporedu v kinu Vič.

PETER PAN *Walta Disneya*: risanka, ki je štirideset let po svojem nastanku še vedno ohranila svojo svežino.

POLET V DEŽELO NIJE

Bruno Bettelheim v svoji knjigi *The Uses of Enchantment - The Meaning and Importance of Fairy Tales* (1975) ugotavlja, da »umetne« pravljice po svoji izpovednosti praviloma zaostajajo za tistimi iz ljudskega izročila, saj ne dosegajo arhetipske ravni slednjih. Med redke izjeme uvršča pravljice *Hansa Christiana Andersena*, tem pa bi lahko prištel še *Alico v čudežni deželi* (*Alice's Adventures In Wonderland*, 1864) in *Alico v ogledalu* (*Through the Looking-Glass*, 1872) Lewisa Carrola ter *Petra Pana* (*Peter Pan In Kensington Gardens* /1906/, *Peter Pan and Wendy* /1911/) Jamesa M. Barrieja. Če je bil Lewis Carroll poznavalec Kabale in njegovi knjigi učinkujeta na podzavest kot prikaz različnih ravni (Sefirotov) in »poti« na »Drevesu Življenja«, pa tudi Barriejev junak odraža vse kaj več od navadnega »strahu pred odraščanjem«, saj je v zgodbi prisotna cela vrsta »mitskih obrazcev«. Disneyeva inačica **PETRA PANA** (1952) je gotovo ena najlepših, likovno najbolj uspeh celovečernih risank iz tega studia, z izvrstno glasbeno opremo. Po dolgih letih (sam sem jo nazadnje videl koncem 60-ih let) si jo lahko zdaj ponovno ogledamo na naših platnih. K nam je prišla ravno obpravem času: spomladi smo videli Spielbergovo verzijo **KAPITANA KLJUKE** (*Hook*, 1991), 29. in 30. septembra pa si v dvorani Kinoteke lahko ogledamo še »Petra Pana za odrasle« - **PONORELO OPICO** (*The Mad Monkey* /El Mono loco, 1989) Fernanda Truebe.

Igor Kernel

HLADEN KOT LED

Arhetipni film za kino Dvor, ki je v zadnjem času žal predvajal bolj kilave predstavnike žanra (*Čarobni kamen*, *Pentagram*, častna izjema je bila edino *Freddyjeva smrt*). Zgodba **Hladen kot led** je - kot se za pravi žanrski akcioner spodobi - povzemljiva v enem stavku: »Atletski policaj se infiltrira v bando sadističnih motociklistov, osvoji srce lepotice in prepreči pirotehnični pohod na Belo hišo.« (Marcel Štefančič, jr.) Realizacija je ustrezna slovesu Craiga R. Baxterja, ki je eden najboljših hollywoodskih kaskaderjev. Rokoborski pretepi, motociklistične dirke in strelske vaje protagonistov so state-of-the-art Hollywood, film pa deluje presenetljivo visokoproračunsko.

Igralska zasedba je ustrezna, bolje kot stereotipni mišičnjak Brian Bosworth, sicer zvezda ameriškega nogometa, delujejo negativci, predvsem psihopatski šef motociklistične družine (Lance Eriksen) in njeni člani.

Craig R. Baxley sicer spada v skupino »kinetičnih« režiserjev, skupaj z Jamesom Cameronom, Walterjem Hilom, Johnom McTiernanom in še nekaterimi. Razliko glede na npr. Jamesa Camerona pa predstavlja »nesporočilnost« njegovega filma. Cameron mora svojim Dvajset tisoč milj pod morjem, **Breznu**, dati metafizično utemeljitev, da se lahko spravi delat film, Baxleyu pa tega ni

treba. **Hladen kot led** je kristalizirana akcija brez odvečne filozofiranja in z dovolj humorja.

U.P.

Stone Cold. Režiral Craig R. Baxley, igrajo: Brian Bosworth, Sam McMurray, Lance Eriksen... Glasba: Sylvester Leary. Fotografija: Alexander Zgruszynski. Scenarij: Walter Doniger. Distribucija: Mladina film. Na sporedu v kinu Dvor.

AVSTRIJSKI

Foto: Žiga Koritnik

: Ornette Coleman

JAZZ FESTIVALI

Kakor hitro na slovenskem pomembnejše glasbeno dogajanje s poletjem zamre, se v Avstriji prebudijo razni festivali, ki iz leta v leto presenečajo z izbiro izvajalcev. Poleg Dunaja sta v za nas ugodnem dometu centra pozornosti tudi Wiesen pred Dunajem (potem pa desno) ter Saalfelden pred Salzburgom (potem pa levo).

V glavnem mestu nekdanje Avstro-ogrške (kjer naj bi tudi še danes bilo vse super) so si prireditelji privoščili zopet novo formulo programsko časovne razporeditve. Iz lanskoletne polomije, ko so festival strpali v Messepalast (če se ne bi odvijale vse stvari hkrati v treh dvoranah, bi bil najbrž perfekten), so letos uspeli razviti posebne vrste improvizacije lanskim empiričnim izkušnjam. Prireditvev so ob podobnem številu posamičnih koncertov iz treh raztegnili na deset dni (da ti ni potrebno biti na vseh predstavah?) in spretno določili termine tako, da sta istočasno na dveh povsem oddaljenih koncih lahko nemoteno potekala vsaj dva nastopa (da ti ni treba, če si že na Dunaju, isti večer trpeti Willija de Villeo in Macea Parkerja oziroma Jacka de Johnettea in Stephena Grappellija oziroma Kipa Hanrahana in Freddieja Hubbarda oziroma... ne vem še vse koga). Nato še kakšno uro iščeš ulico, kjer bodo ob osmih koncentrali Ry Cooder z Little Village, saj ti nihče od mimoidočih ne zna precizneje napotiti, in ko te dež, ki te je vmes ujel, pedantno namoči, uvidiš, da je iskana številka na drugem koncu »Titove« ter da bo bolje iti nazaj po avto. Medtem se koncert bliža koncu, tebi pa ne preostane niti to, da bi si ogledal Paola Conteja v mestni operi, saj se je njegov nastop pričel že nekoliko prej ter se verjetno že davno iztekel.

Lester Bowie

Potem počakaš, da te naslednji dan dobi v roke McCoy Tyner z big bandom, seveda ne da bi si vzporedno utegnil ogledati npr. violinskega prvaka Bigela Kennedyja.

Pred veteranom Tynerjem je »deževno« občinstvo razveselila Geri Allen, ki ima ob sebi bržčas najboljšo zasedbo v karieri in ni demonstrirala svoje virtuoznosti skozi utrujanje po klavirju, ampak odigrala izredno prefinjeno, usklajeno z bandom, tudi melodično, če hočete, ob preskromni predstavitvi članov pa si žal nisem uspel zapomniti imena temnopoltega bobnarja, ki me je s svojo igro navdušil bolj kot marsikatero ime v tolkalškem ozvezdju, gledano daleč nazaj. Ker za-

sedbe nisem ujel pri nas, ne vem, če tip vedno navdušuje s svojo ogromno zalogo idej in feelinga ali je imel ravnokar rojstni dan. Referenca! Verjetno je k težnji po popolnosti odigranega doprineslo tudi dejstvo, da bo isti prostor kmalu zasedel veliki McCoy.

Veliki McCoy se je res prikazal še isti večer, oborožen z Johnom Stubblefieldom, Billyjem Harperjem, Steveom Turrejem ter Averyjem Sharpom v vrstah Big Banda, ki so nato razmajali pozlačene štukature baročnega Volksteatra in pripeljali vzdušje do vrhunca. McCoy je še vedno šarmer, še zmeraj igra zelo razpoznavno, lepo in stilno perfektno, pa tudi njegovi aranžmaji, prirojeni velikemu orkestru, imajo dušo in slonijo pod okriljem ogromnega znanja. V primerjavi z nastopom v Križankah (1986) moram pripomniti, da mi je tedaj predstavljeni Tynerjev trio nekoliko bolj pri srcu, ko nekako bolj zaživijo izjemne kvalitete posameznika. Toda to so v našem primeru že detajli, saj med šokantno dobrim in odličnim skorajda ni razlike. Pa tudi časovna stiska tokrat ni bila tolikšna, da npr. Steve Turre ne bi mogel v celoti odtrobiti svoje že skoraj neizgobne točke na Školjkah ali Stubblefield dvigniti na noge številnih saksofonskih privržencev.

Naslednje dopoldne, ki je potekalo v hrepenečem iskanju kart za (sicer že zdavnaj razprodanega) Bobbyja McFerrina, pa ni obetalo ničesar dobrega. Po neverjetnih poizkusih se je bilo moč dokopati le še do nekaj precenjenih stojišč v mestni operi, ki pa smo jih z vidika krčnih žil, bolečin v križu ali slabovidnosti odklonili. Torej je pot zanesla zopet v gledališče, kjer so si svojo uro in dvajset minut vzeli Lounge Lizards.

Sprva niti pozitivna izkušnja z njihovega ljubljanskega obiska ni pregnala neusahljih želja videti čarodeja na glasilkah - McFerrina, toda po prvih akordih so začele črne misli z neverjetno naglico zapuščati možganske gube in so se povsem utopile v poplavi ugodja, ki je bučalo z odra. Hipnotični ritmi v podlagi (podkrepljni s Calvinom Westonom za bobni) so napravili iz poslušalčeve duše popolnega podložnika in take vrste fevdalizem je avditoriju vladal do konca. Lounge Lizards so s šminkerjem Lurrijem ponovno dokazali, da sodijo med prve svetovne »live« zasedbe, da na odru ne znajo odigrati slabega štikla in da ob tem atmosfera neločljivo diha z bandom na meji ekstaze. Po tem lahko samo še pohvališ boga, da je bil McFerrin razprodan.

Ker pa je uspelo dvema zemljakoma kljub vsemu obiskati predstavo čudežnega Bobbyja in sem kasneje od njiju dobil informacijo, da »kaj tako dobrega pa še ne«, dobiva moja teza o absurdnosti dunajske festivalske organizacije toliko večjo težo.

Misel na trodnevni fest v Wiesenu te ob tem kar potolaži. Udeležba le-tega zna biti, če te ne moti spanje v avtu ali v šotoru, pravo dopustovanje. In seveda, če te ne spravljajo ob živce nenehni nalivi, ki so obogatili letošnje wiesensko ponudbo. Sicer pa veljajo tamkajšnji prireditelji za najzanesljivejšo ekipo, poskrbljeno je za bivanje, prehrano, nemoteno dogajanje na odrih neodvisno od vremena, perfektno ozvočenje, velik prodajni izbor aktualnih in neaktualnih plošč ter možnost ogleda vseh izvajalcev, čeprav je nisem zmogel v celoti izkoristiti.

Ničesar posebnega ne bi zamudil, če bi se izognil ogledu z električno baterijo opremljene plehbande *Contraband*, ki je v skoraj dveurnem preigravanju pod vodstvom češkega šaljičca ter aranžerja Milana Svobode elemente folka, rocka in funka zmešala v nekakšno jazz parodijo. *Myra Melford* je s triom ponovila lep nastop, ki ga je pred dvema letoma prvič prikazala evropski publikli na prezentaciji založbe *Knitting Factory*.

Prav tako je uspešno reprizo že videne izvedel *Steve Coleman & Five Elements*, prepričal, da z njim ni šale in odšel. Argument, da posneti nekaj ugodno ocenjenih LP-jev še ni dovolj, govori proti mladim pomembnejšim tipa Gary Thoomas. Raperski vokalni izleti

v E-podlaganje pri Gary Thomas' *Seventh Quadrant* sicer neposredno ne kazijo zvočne slike, nedvomno pa ji ne prinašajo ničesar bistvenega niti novega. Kdor si je v Wiesenu ogledal *Five Elements* (ali pa je to napravil že aprila 1990 v CD-ju), ve, da je moč hip-hop fuzijo z jazzom in E-glasbo napraviti precej prepričljivejšo, pa najsi bo stvar zaigrana v dvorani, na prostem ali v klubskih prostorih. Kajti če imajo muzikanti orodje v malem prstu (npr. *Seventh Quadrant*), to še ni garancija, da so optimalno razvili vse ostale potencialne, perfekcija *Stevea Colemana* pa jasno daje na znanje, da je že zdavnaj razvil naju-

strežnejši osebni stil. Deluje izredno močno in prepričljivo.

Zaradi dobrih posnetkov in superiornih zasedb v preteklosti je bilo veliko pričakovati tudi od jazzovskega vokala poljskega porekla - *Urszule Dudziak*, žal pa se ni zgodilo ničesar posebnega, razen da je pevka z barvo glasu, ki spominja na *Floro Furim*, in načinom, ki poplesuje med *Laurio Andreson* ter *Diamando Gallas*, osvežila zelo ohlapno fuzijo spremljevalnega banda.

V napornih jutranjih urah nam je etnični akvarel pripravil *trio Piirpauke*, ki se je s svojim inteligentnim world- uspavalom, rojenim v špansko-finskem-orientalskem vzdušju, ter plesnim odštekom *Cinte armo* (vokal, kitara, tolkala) zabeležil med nepozabne.

Naslednji popoldan je znova oživel z rockersko akcijo narcisoidnega basista *Jonasa Relleborga* ter tehnično dovršenostjo, prezentirano s *Hewndrixom* in *hammondkolaži*, podobne *Emerson, Lake & Palmer*. Preizkušnje za sluhovode in rockerje.

Potem sem se prikrajšal vsaj za *Maynard Ferguson's Big Bop Nouveau* ter *Bester Bowie's N.Y. Organ Ensemble* in vzel pot pod kolesa. Šel sem domov.

Dejan Štampar

Wiesen 92

JAZZ FESTIVAL SAALFELDEN

Rahlo osladni motto »We jazz to be free« se je zajedel v poletno soparo, oznanjajočo začetek 14. mednarodnega saalfeldenskega festivala jazza, ki ga predstavlja nastop treh izvrstnih akustičnih kvartetov. Francoski prispevek *Louisa Sclavisa* (klarineti) z violinistom, akustičnima kitaristom ter basistom je oznanil prisotnost novih glasbenih smeri, ki se skozi svobodno improvizacijo, lepšano s perfektno melodično orientalske folklore, izvijajo iz trenda tradicionalnih komornih jazzovskih zasedb. Stvar je narejena zelo univerzalno ter zvito, saj je težo, ki jo mnogokrat prinaša

Foto: Žiga Koritnik

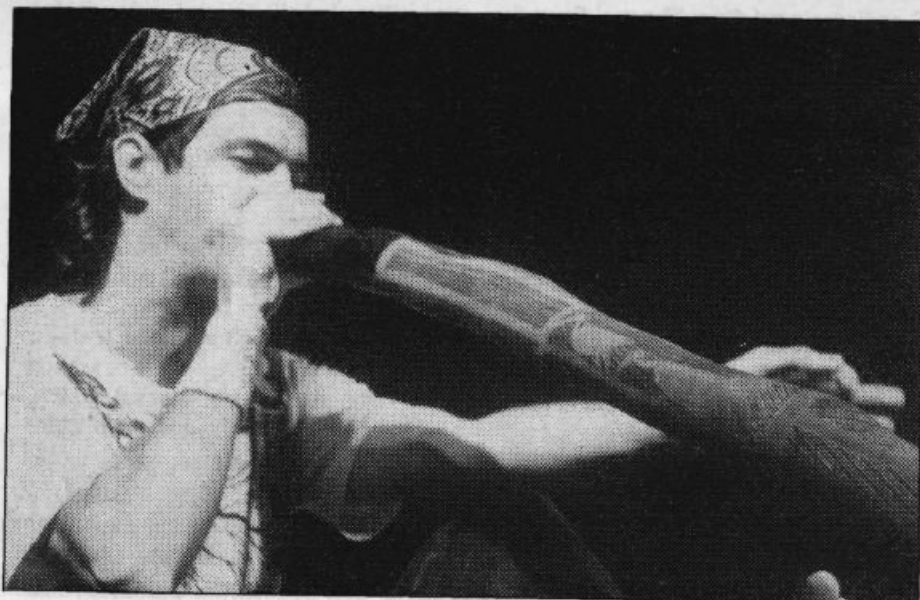
nova glasba, zmeraj pravočasno ublažil *Sclavis* s simpatičnim brundanjem bas-klarineti ali *Marc Ducret* z odmerjenimi folkrimi na kitari. Kvartet basističnega veterana *Davea Holland* je v primerjavi s prejšnjim odzvanjal manj revolucionarno, ob spremljavi violine,

akustične kitare in tolkalske začimbe *Mina Cinela* pa seval neprimerno več ugodja, na kar je tudi občinstvo primerno reagiralo. *Holland* je igral zelo mirno in elegantno, ne da bi skušal ponovno dokazovati svoje tehnične zmogljivosti, violinist je prinašal kla-

sični zasedbi pravo svežino, *Cinela* pa je s prefinjenim občutkom skrbel za dinamiko zvočnih poslikav. Kitarist *Fareed Haque* virtuoznosti ex člana *Kevina Eubanksa* ni dohajal, toda ustvarjal je podoben zven in ni deloval slabo.

Drugače se je zgodilo saksofonistu *Johnu Surmanu*, ki se je odmaknil od mistike in melanholije, še bolj pa je to poudaril *John Marshall* s svojim pretiravanjem na bobnih. Glasba, ki v poplesavanju med tradicijo in hard bopom ni bila nič posebnega, je tako dobila še akcent grobsti. (Podoben neobop je prezentiral *Don Byron* z bendom, toda ob uporabi elektrike in *Billa Frisella*.) *Surman* se je izkazal kot virtuoz, ni pa ustvaril celovitosti in lepote, kakršno je skozi blues ozračje prinašal combo *Davida Hollanda*.

Blizu klasičnemu jazzu sta bili še dve sku-

bolj naslanja, ter eksperimentalno varianta *Serious Fun*. Od Cecilia nisem niti preveč pričakoval niti preveč dobil. S projektom »Saalfelden Concert«, ki si ga je zamislil »tik pred«, pa tudi še z osmimi muzikanti (vključno z Butch Morrisom) ni mogel vžgati. O čudakah *Serious Fun*, tokrat zbranih okoli čelista *Toma Core*, pa ne bi preveč govoril. Seveda, nove notne tendence, inovacije in glasbeni razvoj niso odvisni zgolj od kreativnega potenciala umetnika, temveč tudi od širine, tolerantnosti in doveznosti publike, toda oni iščejo harmonije v nekih meni nepoznatih dimenzijah ter se s svojimi neartikuliranimi vriski in ovčjim meketanjem v spremstvu ropota po strunah gredo politiko, ki ni ne fun ne serious fun in žali marsikateri vsega hudega vajeni okus.

Zabava ob jazzu, ki ga je skozi eksperiment ponudil *Trio Clucone* holadrskega odštekanca *Hana Benninka* (bobni) ima povsem drugačne razsežnosti in upam, da bomo to ustrežnejšo verzijo norosti še letos videli tudi na naših odrih. Zato naj gagi ostanejo presenečenje.

Svoje zastopnike je v Saalfeldnu imel tudi tipičnejši ECM-sound. Poetični trio *Johna Abercrombieja* je skozi hammond orgle *Dana Walla* ter strahoviti feeling bobnarja *Adana Nussbauma* dokazal, da zasedejo tudi povsem svetlopolte ekipe del primata svetovne jazz elite. Konec zaključim s citatom iz lanske recenzije dunajskega Big-Bopa (tak je bil zaključek tudi tukaj): »Festival je prišel zaključiti s svojo univerzalno, vesoljno glasbo norveški saksofonist *Jan Garbarek* ter je pod oblake popeljal mlado in staro, trezno in netrezno. Priporočljivo za konec festa, ugodno za intimne večere in nadnaravno za zasanjane.«

Dejan Štampar

pini, *Julius Hemphill Sextet* ter *Anderson's Wishbone*. Lesenonogi altist Hemphill že v okviru *World Saxophone Quarteta* ni kazal nikakršnih pomanjkljivosti, ki bi ga degradirale iz ekipe ožjega izbora saksofonskih prvakov, toda da bi dosegel enako učinkovit udar kot »svetovni kvartet«, je potreboval v kompoziciji še dva poganjača več. Tako je pričaral tudi podoben zvok, v katerega ja polagal improvizirane drobce, izvedene skozi izmenjavo solov vseh članov. Od pomočnikov se je najbolj odrezal tenorist *James Carter*, vsota »izpihanega« pa pomeni nekaj, kar je bolje od *29th Street Saxophone Quarteta*.

Ray Anderson je pred kratkim pri nas predstavljeno ekipo razširil in zaigral v glavnem resnejši program (standarde in balade), ki je doživel vzpon ob njegovem fascinirajočem vokalu ter bisu. Od priznanega tolkalca *Dona Alias*a pa je bilo pričakovati kaj več, prav tako od bobnarja. Izkazal se je pianist *Simon Nabatov*.

Po repertoarju Druge godbe se je tokrat edini gibal *Trevor Watts* ob podpori kakih dvajsetih glasbenikov iz Afrike ter Južne Amerike ter desetih plesalcev iz Venezuele in pričaral pravi karneval s petjem in plesom. Izjemen zven njegovega saksofona je često izginjal pod bučnim vokalom folklorne zbor, ob prevladi instrumentalna pa ustvaril pravo acid-jazz energijo. Afro-latino spektakel je trajal pozno v noč in to je bila edina točka, ko so Avstrijci na nogah divje zanihali v etno ritmi. Z velikim navdušenjem so sprejeli tudi njihovo električno grupo *Pentadom*, ki poskuša zažigati podobno, kot je to zadnja leta počel *Miles Davis*, špon E-glasbe pa pomešati z improvizacijskimi pavzami, kdaj dobrimi, kdaj pa tudi neumestnimi. Na koncu je bilo jasno, da jim manjka aranžmajske študije, zato pa imajo »sound«.

Na področje avantgarde sta posegla dva

E-kitarista kvarteta *Just Guitars Freda Fritha* ter *Gx4* (*Jean-Paul Bourelly*, *Marc Ribot*, *Kelvyn Bell*, *Elliot Sharp*). Prvi, bližje dekonstruktivizmu, ki se kaže v lastnih aranžmajih kot tudi v razgradnji priznanih tujih skladb, so učinkovali bolj lirično kot včasih, na trenutke pa še zmeraj precej bučno. Instrumentali so bili večidel dobri, v primerjavi z zahtevnostjo repertoarja *Gx4* pa bi lahko dobršen del predstavljenega odigrali tudi samo trije kitaristi. *Gx4* so bili v glavnem hrupnejši, pa tudi tematsko bolj udarni in zanimivejši. V njihovih kombinacijah se je zaslutilo bližino rocka, funka in bluesa, pa tudi nianso Hendrixa. *Bourelly*, *Bell*, *Ribot* in *Sharp* so mi bolj ugajali, še bolj pa so mi ugajali včasih, vključeni v razne druge zasedbe.

V okviru nove glasbe bi omenil tudi nastop skupine *Cecila Taylorja*, čeprav pripada pianist starejši avantgarnituri in se na jazz

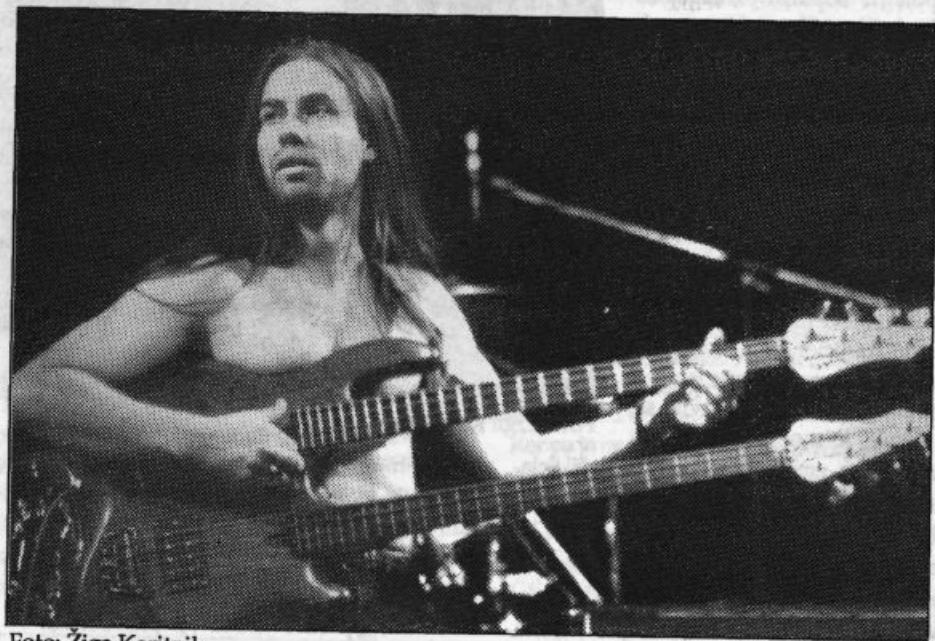

Foto: Žiga Koritnik

MELODIJE

Kdor čaka, dočaka. Ali tako nekako. Dolgo napovedovana bašta pred Palmo, uradno imenovana Klub Sarajevo, se je v zadnji tretjini avgusta končno zgodila in se ima dogajati do nadaljnega vsak dan. Štos je v tem, da so neugledno žičnato ograjo pred vhodom v Palmo spremenili v panoramo (predvojnega) Sarajeva, namestili lesene planke, domačne mize in klopi ter vse skupaj kronali z aparaturo, ki proizvaja točeno pivo. Muzika - zna se: od Dugmeta do Crvene Jabuke. In nazaj in vse vmes. Tja se lahko napotite še, ko je sonce visoko na nebu, in se kasneje preseelite v disko, ali pa tudi ne.

Otvoritveni večer je prinesel še kup drugih atrakcij, denimo domač burek, šljivovico in brezplačno pivo. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da je Gary Gray doobra izkoristil promocijske ugodnosti. Mešanje šnopsa in piva je sicer bolj ali manj stvar spominov na gimnazijska leta, ampak tu in tam se spodobi usesti in obujati spomine. Manjša težava je bila le v tem, da šljivovica pomalem zaudarja in jo je treba karseda hitro & učinkovito sipati po grlu. Temu primerno so bile tudi posledice obujanja gimnazijskih spominov naslednji dan nekoliko manj prijetne.

Sicer pa je bilo možno na otvoritvi obujati tudi drugačne spomine. Kot se mi je že zapisalo, je bila slikarija na ograji spomin na Sarajevo pred vojno, na olimpijsko, novoprimitivno mesto z najboljšimi bendi v Jugi. Določeni osebki pa so spominjali na čase, ko je slovenska televizija v veliko veselje svojih gledalcev predvajala Top listo nadrealistov in ko so ljubljanske najstnice trumoma vreščale na koncertih Plavega orkestra.

Sicer pa je tako imenovano sezono tako imenovanih vloženi (in kisli) kumaric (vloženi gobic je zaradi suše zmanjkalo) popestrila komisija cenzorjev Radia Slovenija; pučistični komite, ki se skriva za kratico UKLORS (kar me vseskozi asocira na 'ulkus'), ki naj bi vsebovala kulturo & literaturo, deluje po načelu maščevanja pozabljenih & užaljenih. Vsak spodoben psihoanalitik bi namreč v njihovem početju spoznal posledice frustracij zaradi pomanjkanja interesa za njihovo kulturno & literarno početje. Zato so njihove reakcije sedaj, ko so jih spustili v polje nekulturnega & neliteranega, a zato popularnega, toliko bolj drastične.

Da fantje mislijo resno, je po nekaj manj eminentnih avtorjih okusil tudi znani sociolog, publicist in bivši panker G.T.. In ni bil presenečen. Zato, ker so ga prepovedali v

BUREKA

IN

prejšnjem režimu in je mislil, da mu bodo v novem to šteli v plus. Ampak spregledal je dejstvo, da se sistem v bistvu ni spremenil, drugi so le akterji; namesto Zveze borcev sedaj za javno & nacionalno moralno skrbijo Zveze takih in drugačnih kristjanov, cilj pa je isti - prepovedati čim več stvari, po možnosti kar

vse, kar ni ponižno in ubogljivo. Zato popolna prepoved ansambla Bomba, ki se tako ali tako trudi biti bad & evil, ne preseneča - uklorsovcem sploh ni bilo treba prečitati besedil, dovolj je bilo, da so videli njihove fotografije. Nekoliko bolj šokantno je bilo, da so taisti cenzorji prepovedali polovico Melodij morja in sonca, ki so jih eminentni slovenski estradni delavci predstavili zagorelim turistom v Portorožu. Taiste melodije morja, pripeke in morskih sadežev so namreč mnogi poročevalci razglasili za festival, ki v najlepši luči nadaljuje tradicijo slovenskega popevkarstva in njegovih institucij. Televizija je zadevo prenašala, vsi so bili lepo & spodobno oblečeni, publika je sedela na svojih sedelih na svojih sedežih, nacionalni radio je imel svoje ljudi v strokovni komisiji, ki je razglasila strokovne zmagovalce. In potem so jim teroristi iz UKLORS, torej takorekoč iz domače hiše, zabili nož v hrbet in prepovedali predvajanje strokovnih zmagovalcev, kar sta bila stara mačka Benč in Tomo. Prepovedali so tudi kup drugih zvezdnikov slovenske pop produkcije, do Domiclja do Agropopa. Zmagovalcev po izbiri poslušalcev niso prepovedali, ker so ti po naključju prepevali v italijanščini, cenzorji pa očitno skrbijo samo za klenost slovenske besede. Očitno se bo slovenska glasbena scena morala vrniti k anahronizmu prepevanja v jezikih drugih južno-slovanskih jezikov. Nekoč so to počeli zaradi prodaje na jugu, sedaj pa bi se s tem lahko izognili hiperaktivnim cenzorjem. Razen če ne bodo ti razglasili, da so eksperti tudi za hrvaški in srbski jezik.

Gary Gray

CENZURE

KN

JI

GE

KN

JI

GE

ZELENA DIRKA

EKOLOŠKO GIBANJE, POLITIKA, MORALA; izbral in uredil Andrej Klemenc; Časopis za kritiko znanosti, Ljubljana, 1992.

Tudi dognanja biologije in kozmologije prepričujejo, da veselje ni le kup mrtve materije, ki uboga le zakone mehanike, temveč sledi nekemu določenemu, nam nedoumljivemu planu. S tem v zvezi je seveda aktualnost ekološkega vprašanja iz dneva v dan večja, o njem pa pri nas (itak) slišati vsaj že več kot dvajset let.

Da pa je (ne)lagodje zelene politike zastavljeno širše, sta le naravni zahtevi časa in prostora, ki opozarjata na katastrofalen razvoj ekoloških problemov oziroma usodno zvezo med naravo in družbo, zato zahtevajočo novo etiko - vzpodbujanja,

krepitev, razvijanja življenja tam, kjer je najbolj ogroženo; slonečo na razvoju, avtonomiji, upoštevajočo naravni red stvari, vzpodbujajočo h kritičnemu mišljenju, radikalno demokratično, ki ne priznava nikakršnih samovoljnih, z ničemer potrjenih avtoritet, etiko občestva, ki ne bo pozabilo na enakost in spoštljivost posameznika, na mir med narodi, ljudmi in naravo...

Nakazovanje na odvisnosti in dovzetnosti programov družb, sistemov in ostalih razmerij je v knjigi prav tako namerno, osvetljuje tudi vlogo znanstvenikov, zdaj obrnjenih k naravi - pri delu in načinu informiranja. Intervju z dr. Wolfgangom Rüdigom je tu zato, da zveemo še o razvoju, kritiki in vlogi gibanja zelenih po svetu - njihov prihodnost je odvisna od stabilnosti »zelenih« volilcev, na Poljskem jih sploh

ni, na Madžarskem so tudi izginiti, a stvari se hitro spreminjajo. K pomembnosti in uspehu pa lahko pripomore le posameznikova zavest o ekoloških problemih.

Claus Offe ugotavlja, da ležita priloženost in prihodnost zelene politike na področju reformiranja delovne, socialne in gospodarske politike, le tako bo možno pridobivati alternativno ekološko in mirovno politiko.

In vendarle: če ste kdaj pomislili, da ne boste nikoli zvedeli več o tem, kako okolje in družba ogrožata samega sebe ali kako sploh pojmuje »zelene« in kaj imata z vsem tem opraviti Machiavelli in Nietzsche, potem je to - to.

Petra Radovič

KN

JI

GE

KN

JI

GE

TESTI ZA MOŽGANSKE VIJUGE

Jože Stabej: KAJ VEŠ IN ZNAŠ; Menotti Cossu: MISELNE IGRE, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, 1992.

Založba Mladinska knjiga je z zbirko Za male sive celice zadela žeblico na glavico. Knjigi Jožeta Stabeja Kaj veš in znaš ter Menottija Cossuja Miselne igre opravičujeta misli na platnicah knjig - vsaka se na svoj način korenito loteva bralčevih miselnih sposobnosti, preizkuša njegovo splošno znanje, preverja zmožnosti za logično sklepanje, obvladovanje prostora in pomnjenje ter sposobnosti za razvozlanje zapletenih šifriranih sistemov. Knjigi nista namenjeni le individualnemu raziskovanju lastne intelektualne moči, temveč sta uporabni kot zanimiv priložnik za

družabne igre v kateremkoli času in prostoru.

Jožeta Stabeja poznajo ljubitelji enigmatike kot vsestranskega ugankarja, iskalca novih zavitih orehov in enega stebrov slovenske enigmatike v zadnjih desetletjih. Tokrat nas je razveselil s knjigo kvizov, prvo tovrstno v slovenščini. Vprašanja so zanimiva, različnih težavnostnih stopenj, zajemajo pa vsa področja človekovega življenja. Zastavljena so na raznolike načine in bralca vodijo po domovini in svetu tako, da nam, naj odpremo knjigo kjerkoli, nikoli ni dolgčas. Skratka, vrhunska zabava, primerna tako za mlajše kot starejše. Prvi bodo izvedeli marsikaj novega, drugi pa bodo lahko obnovili tisto, kar so morda včasih vedeli, pa so pozabili.

Knjigo Menottija Cossuja priporočam vsem, ki si prizadevajo, da bi njihovo mi-

selno kolesje delovalo čimbolj brezhibno. Igre v knjigi sprožajo pet miselnih dejavnikov, ki sodijo med najpomembnejše: zmožnost za logično sklepanje; sposobnost za obvladovanje števil; zmožnost, da si predstavljamo oblike v gibanju ali občutek za prostor; odnos do nalog, pri katerih je zbranost pomembnejša od spretnega ali hitrega mišljenja; spomin. Torej, prijetna zabava ali resno preizkušanje svojih zmogljivosti. Kakor želite, pač. In če boste uspešni, je to znamenje, da se lahko potegujete za članstvo v Mensi, organizaciji, ki združuje ljudi, ki po svoji inteligenci sodijo med dva odstotka »najpametnejših« Zemljanov. Sicer pa, inteligenca ni v tem, da ne delamo napak, ampak da odkrijemo, kako bi nam to lahko koristilo, kot je nekoč dejal Bertolt Brecht.

Simon Bizjak

SOMRAK IDOLOV

V *Zlati legendi* (cit. po E.M. Butler, *The Myth of the Magus*, Oxford, 1948), zgodbi o sv. Ciprianu, se Satan na vsa usta hvali: »V nebesih sem povzročil zmešnjavo, vrgel sem angele z njihovih prestolov, zapeljal sem Evo... Zemljo sem oškropil s krvjo... dosegel sem, da so križali Kristusa...« »Ne vedoč, uboga para,« dodaja kronist, »da je Kristusova moč neskončna in nepremagljiva.« Ta značilni slog zgodnjekršćanskih piscev stvari tako zelo jasno postavlja vsako na svoje mesto, da Odršeniku daje vsemogočne atribute stripovskega supermana, spopad med Dobrim in Zlim pa izgubi vso svojo privlačnost. Človeku, ki ima vsaj kanček občutka za »fair-play« in vsaj trohico neodvisnosti duhá, se tako res ni težko postaviti na pravo stran - na Zlodejevo namreč.

Vemo, da je Cerkev dolga stoletja imela monopol nad oblikovanjem miselnih obrazcev povprečnih Zahodnjakov, bilo pa bi seveda skrajno krivično, če bi sklepali, da se je z iztekom njene duhovne nadvlade končala tudi proizvodnja mitov in tabujev - ravno narobe. Obstajajo pa določene razlike, npr. med obdobjem pred francosko revolucijo in po njej, še posebej pa to velja za obdobje po 2. svetovni vojni, ki so vse po vrsti prejkone v prid Cerkvi. Tako lahko rečemo, da so cerkveni predstavniki svojo dejavnost opravljali v »dobri veri«, praviloma so torej verjeli v ideje, ki so jih posredovali; sodobni miti se največkrat izkažejo za proustdušne laži, v katere - razumljivo - ne verjamejo ne njihovi tvorci in ne tisti, ki jih trosijo med uporabnike tovrstnih dobrin, in ker je cerkvena duhovna nadvlada trajala okroglih tisoč petsto let, ji je treba priznati vsaj še to, da so njeni miti imeli določeno trajnost; tisoč petsto let se je torej natanko vedelo, kdo so »dobri« in kdo »slabi« fantje, tako da se je človek - po zgomiji analogiji - lahko vsak hip opredelil za »pravo« stran. Sodobna potrošniška družba seveda ne bi bila to, kar je, če ne bi v njej nastajala množica najrazličnejših »instant« mitov in tabujev, ki zrastejo iz nič in potem preidejo v svoje nasprotje, pri tem pa so lahko njihovi avtorji - kar je najbolj zanimivo - eni in isti ljudje. Človeka, ki se je (v »dobri veri«) že enkrat opredelil za »slabe« fantje, tako lahko že za njegovega življenja doleti, da ti »slabi« fantje naenkrat postanejo »dobri« (in obratno). Z veliko mero nostalgije se torej lahko oziramo na obdobje, ko se je natanko vedelo, kdo je kdo.

Za našega življenja se je zrušilo kar lepo število mitov in tabujev. Slovenci smo eden izmed narodov, ki je imel ta privilegij, da smo živeli na območju Vzhodnega ideološkega bloka, torej smo bili deležni mita o komunizmu kot skrajni, najvišji etapi razvoja človeške družbe. Pred tremi leti pa se je na Vzhodu začel proces, ki je to ureditev tako sesul, da je izginil ne samo sistem kot tak, temveč tudi sami komunisti (ti

so npr. pri nas sicer še vedno na oblasti, le da so sedaj »demokrati«). Veliko slovensko tabu temo pa je prav gotovo predstavljalo dogajanje na naših tleh med 2. svetovno vojno in po njej. Slaboumno povelečevanje NOB, ki nam ga je nudil naš šolski sistem, je resda že samo po sebi povzročilo, da se je marsikdo instinktivno opredelil za domobrance. Pravi šok pa je prišel v drugi polovici 70-ih let, ko so v javnost začeli prihajati podatki o povojnih pokolih domobrancev in njihovih družin. Prav neverjetno je, koliko Slovencev za ta zločin do tedaj sploh ni vedelo! Tisti pokončni Slovenci, ki sistemu »socialističnega samoupravljanja« niso obrnili hrba že prej, so to storili tedaj, zaradi spoznanja, da so komunisti krivi tolikšnih hudodelstev, ki so jih povrhu desetletja prikrivali z lažjo. Naši sosedej Hrvati so bili po drugi strani vse od konca vojne deležni oznake »genocidnega« naroda zaradi pobojev v ustaških taboriščih, v prvi vrsti v Jasenovcu. Uradno zgodovinske pisje je (predvsem po zaslugi Srbske akademije znanosti in umetnosti) štirideset let manipuliralo z ogromnim številom umorjenih v tem taborišču, ki naj bi dosegalo milijon in več žrtev! Šele pred tremi leti je izšla študija (Vladimir Žerjavić *Gubici stanovništva Jugoslavije u drugom svjetskom ratu*, Zagreb, 1989), ki je dokončno ovrgla te nesmisle, saj se je na podlagi statističnih izračunov in popisov prebivalstva izkazalo, da skupno število umrlih v vseh taboriščih na Hrvaškem ni moglo preseči 48.000 ljudi (op. cit., 101). Seveda tudi 48.000 predstavlja visoko število žrtev, vendar tistim, ki so do tedaj sistematično širili laži v zvezi z Jasenovcem, pač ni moglo zadostovati, da bi zgolj na njegovi podlagi enemu od - takrat še jugoslovanskih - narodov vtisnili pečat kolektivne krivde.

Kapitalizem seveda ni nič bolj imun na mite in tabuje. Splošno sprejet mit se nanaša kar na zahodnjaško družbeno ureditev kot tako: da naj

RACE et INTELLIGENCE

Jean-Pierre
HEBERT

Naslovna stran knjige *RACE ET INTELLIGENCE*, v kateri so antropološke izsledke pod psevdonimom »Jean-Pierre Hébert« objavili štirje francoski znanstveniki.

bi namreč prav sistem parlamentarne demokracije ljudem zagotavljal največji možni obseg osebne svobode. To stališče je tako daleč od resnice, da si zasluži posebno obravnavo, zato ga na tem mestu ne moremo obširneje obdelati. Namesto tega se za konec raje dotaknimo enega značilnih tabujev sodobne družbe, ki izhaja iz dediščne evropskega »novohumanizma«. Gre za raziskovanje razlik med človeškimi rasami (po B. Škerlju bi bil ustreznejši termin »podvrste«), pri čemer je najbolj sporno proučevanje razlik v IQ-ju in s tem povezane genetske raziskave. Zahodnjaška znanost je tako obremenjena s kompleksom krivde v zvezi z »rasnimi predsodki«, da se je na področju antropologije ves napredek glede tovrstnih raziskav dejansko zaustavil na ravni iz časa pred 2. svetovno vojno. Tisti znanstveniki, ki pa se takšnega raziskovanja danes kljub temu lotijo, doživijo pravo izobčenje, kar so na svoji koži izkusili eminentni strokovnjaki kot Hans J. Eysenck, Arthur Jensen, William Shockley idr. Maloštevni posamezniki, ki vztrajajo na tem področju in se želijo izogniti podobni usodi, so zato prisiljeni objavljati pod psevdonimi (prim. Jean-Pierre Hébert: *Race et intelligence*, Paris, 1977).

Vojna je mir. Sovraštvo je ljubezen. Temu dodajmo še Laž je resnica. Svet Orwellovega 1984, ki ga označujejo ti izreki, ni nekaj, kar bi se lahko zgodilo ali se morebiti še bo zgodilo. To je svet, v katerem živimo zdaj, v tem trenutku. In to bo naš svet toliko časa, dokler bomo dopuščali, da nam naše mišljenje uravnavajo tabuji, ki jih sprejemajo oblastniki s svojimi odredbami.

Rudolf Lang

Adolf Hitler: Mein Kampf

Prevod temelji na standardni
(»Zwei Bände in einem Band«)
neskrajšani izdaji iz leta 1941
(Zentralverlag der NSDAP, Franz
Eher Nachfolger, München), ki je
bila v obtoku v delu Slovenije,
med II. svetovno vojno pri-
ključenem Reichu. Vse opombe
so prevajalčeve.

Mein Kampf pri nas še vedno pred-
stavlja tabu, kakršen so bili tudi
Protokoli Sionskih modrecev, dokler niso
izšli v TRIBUNI. Uredništvo z objavljan-
jem Mein Kampfa tako nadaljuje TRIBU-
NINO izročilo priobčevanja tistih doku-
mentov časa, ki so širši javnosti nedo-
stopni, saj menimo, da so slovenski bralci -
kljub dolgoletni indoktrinaciji v ob-
dobju sistema »socialističnega samou-
pravljanja« - sposobni sami kritično
ovrednotiti tudi tisto gradivo, ki je vse
do danes veljalo (in v nekaterih krogih
še vedno velja) za »sporno«. Preostane
nam edinole, da Führerjeveo temeljno
delo pospremimo s priporočilom
nemške civilne uprave na Spodnjem Šta-
jerskem: »Lesen und weitergeben!«

Predgovor

1. aprila 1924 se je, na podlagi razzod-
be münchenskega ljudskega sodišča z
istega dne, začel moj pripor v Landsber-
gu pri Lechu (1).

S tem se mi je, prvič po letih neprekin-
jenega dela, ponudila priložnost, lotiti se
opravila, ki so ga mnogi zahtevali in za
katerega sem sam občutil, da je čas, da
ga začnem. Tako sem se odločil, da v
dveh delih pojasnim cilje našega gibanja
in prikažem sliko njegovega razvoja. Iz
njiju se bo moč učiti, služila pa bosta
lahko tudi kot čisto doktrinarna razpra-
va.

Obenem sem imel tudi priložnost po-
dati predstavitev mojega lastnega razvo-
ja, kolikor je to potrebno za razumevanje
tako prvega kot drugega dela in lahko
služi za nevtralizacijo tistega zlobnega
ustvarjanja legende o moji osebi, ki ga je
sprožil židovski tisk.

S tem delom
se tako ne
obračam na tuj-
ce, ampak na ti-
ste privržence
gibanja, ki so
mu s srcem pri-
sluhili in kate-
rih duh sedaj stremi
po dodatnih pojasni-
lih.

Vem, da se ljudi
lažje prepriča prek go-
vorjene in ne pisane bese-
de, da se ima vsako veli-
ko gibanje na tem svetu
za svojo moč zahvaliti
velikim govornikom in
ne velikim piscem.

Kljub temu pa je potrebno
sama načela nekega nauka
predložiti enkrat za vselej, če hočemo, da
je le-ta celovito in enotno predstavljen.
Pri tem naj ta knjiga velja kot temeljni
kamen, na katerem slonijo vsa moja dela.

Landsberg pri Lechu,
trdnjavski zapor.

Pisec.

Prvi del: OBRAČUN

1. poglavje: V hiši mojih staršev

Kot srečna okoliščina se mi danes zdi,
da mi je usoda za rojstni kraj odkazala
ravno Braunau am Inn. To mestece nam-
reč leži na meji tistih dveh nemških
držav, katerih ponovna združitev se zdi
nam mladim kot življenjska naloga, ki jo
je treba doseči z vsemi sredstvi!

Nemška Avstrija mora spet nazaj k
veliki nemški »materij domovini« in sicer
ne na podlagi nekakšne gospodarske
presoje. Ne, ne: Tudi če bi bila ta
združitev z gospodarskega stališča ne-
pomembna ali celo škodljiva - do nje
mora priti. *Ista kri spada v skupen Reich.*
Nemški narod tako dolgo ne bo imel
moralne pravice do kolonialnopolitične
dejavnosti, dokler nekega dne svojih la-
stnih sinov ne združi v skupni državi.
Šele ko je v meje Reicha vključen tudi

Bodoči gospodar Nemčije, star leto dni.

zadnji Nемец in ko mu ni več mogoče
zagotoviti prehrane, se na podlagi potre-
be naroda rodi moralna pravica do pri-
dobivanja tujih ozemelj. Plug je torej meč
in iz solzá vojne nastaja vsakdanji kruh
za potomce. Tako se mi zdi to majhno
obmejno mestece simbol velike naloge,
ki jo bo treba opraviti. In še v nekem
drugem oziru predstavlja opomin za naš
današnji čas. Pred več kot sto leti je bilo
to nezatno gnezdo prizorišče za celo
nemško nacijo pretresljive in tragične
nesreče, ki bo za vedno ostala zapisana
vsaj v analih nemške zgodovine. V času
najhujšega ponižanja naše domovine je
tam padel za svojo - tudi v nesreči goreče
ljubljeni - Nemčijo Nürnberčan Johan-
nes Palm, mestni antikvar, najbolj trdo-
vraten »nacionalist« in sovražnik Fran-
cozov. Trdovratno se je upiral opustiti
svojo zvestobo najvišji dolžnosti. Tako
kakor Leo Schlageter. Tudi njega je, tako
kot prvega, zastopnik vlade izdal Fran-
ciji. To žalostno slavo si je pridobil aug-
sburški policijski načelnik in s tem dal
vzгляд novonemški gosposki v Reichu
gospoda Severinga.

V tem s sijajem nemškega mučeništva
pozlačenem mestecu so prebivali kon-
cem osemdesetih let preteklega stoletja
moji starši, Bavarci po krvi, Avstrijci po
državni pripadnosti; oče kot državni
uradnik, vesten v izpolnjevanju svojih

dolžnosti, mati pa je bila gospodinja in vsem nam otrokom vdana v večno enaki, ljubezni polni skrbi. Tega obdobja se le še malo spominjam, zakaj že čez nekaj let je moral oče ljubljeno obmejno mesto spet zapustiti in oditi v notranjosti kjer je dobil novo delovno mesto v Passau; v sami Nemčiji torej.

Takšnim selitvam uslužbencev avstrijskega carinskega urada so tedaj pogosto rekli »vandranje«. Le malo kasneje je prišel oče v Linz in se končno upokojil. Za starega gospoda to kajpada ni moglo pomeniti »počitka«. Kot sin revnega, malega kočarja je doma pogosto trpel pomanjkanje. S še ne trinajstimi leti je kot fantič povezal culico in zapustil svojo domovino, Waldviertel. Kljub odsvetovanju »izkušenega« vaščana je odpotoval proti Dunaju, da bi se tam izučil kake obrti. To je bilo v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Odpraviti se s tremi goldinarji na pot, v negotovost, je zanj predstavljalo grenak sklep. Ko je dopolnil šestnajst let, je opravil pomočniški izpit, vendar ni bil zadovoljen. Prej nasprotno. Dolgo obdobje nekdanjega pomanjkanja, večne bede in žalosti je bilo končano, vendar se je odrekel obrti, da bi postal »nekaj več«. Kot se je nekoč revnemu mladeniču na vasi župnik zdel seštevek vsega možnega človeškega do-

stojanstva, je zdaj na obzorju mogočno razširjenega velemesta isto pomenila čast državnega uradnika. Z vso žilavostjo, zaradi revščine in žalosti že sredi otroštva »star«, se je šestnajstletnik zavrtal v svoj novi namen - in postal uradnik. Mislim, da je bil cilj dosežen čez skoraj triindvajset let. Zdaj se je zdel izpolnjen tudi pridržek do zaobljube, ki si jo je zastavil nekoč revni mladenič, namreč da se ne bo prej povrnil v ljubljeno očetovo vas, dokler nekaj ne postane.

Zdaj je bil cilj dosežen; samo v vasi se nihče več ni mogel spomniti nekdanjega fantiča in njemu samemu je vas postala tuja.

Mali kolovodja

Ko je končno kot šestinpetdesetletnik stopil v pokoj, tega počitka noben dan ni mogel preživeti kot »lenuh«. V bližini zgornjeavstrijskega trga Lambacha je kupil posestvo, gospodaril na njem in se tako v toku dolgega, dela bogatega življenja, obrnil spet nazaj h koreninam svojega očeta.

V tem času sem si zgradil svoje prve ideale. Sproščeno divjanje na prostem, na svobodi, široka pot v šolo, kot tudi pohajkovanje z robotimi vaškimi fanti, vse to je posebno moji materi povzročalo

bridke skrbi, iz mene pa je ustvarilo vse kaj drugega kot zapečkarja. Če sem takrat sploh imel kaj resnih misli o mojem bodočem življenjskem poklicu, se že od začetka moja naklonjenost ni nagibala v smeri življenjske poti mojega očeta. Mislim, da se je moj govorniški talent že takrat vadal v obliki bolj ali manj predirljivih razpravljanj z mojimi tovariši. Postal sem mali kolovodja, ki se je v šoli lahko in tedaj tudi dobro učil, vrhu tega pa me je bilo precej težko obvladovati. V svojem prostem času sem v kanoniški šoli v Lambachu obiskoval pouk v petju in

imel najboljšo priložnost, da se znova in znova opajam ob sijaju razkošnih cerkvenih praznikov. Kaj je bilo bolj naravno, kot da se je, natanko tako kakor nekoč mojemu očetu mali vaški župnik, sedaj tudi meni zdel gospod opat najvišji ideal, po katerem sem koprnel? Vsaj začasno je res bilo tako. Ker pa gospod oče govorniških talentov prepirljivega mladeniča iz razumljivih vzrokov ni imel za tako spoštovanja vredne, da bi na tej podlagi lahko načrtoval prihodnost svojega potomca, seveda tudi ni imel razumevanja za takšna mladostniška razmišljanja. Po vsej priliki je zaskrbljeno opazoval to razdvojenost narave.

Navdušenje nad vojno

Dejansko sem potem zelo kmalu izgubil začasno koprnenje po tem poklicu in ga nadomestil z mojemu temperamentu bolj ustreznimi pričakovanji. Pri pregledovanju očetove knjižnice sem naletel na razne knjige vojaške vsebine, med temi poljudno izdajo nemško-francoske vojne 1870/71. To sta bila dva zvezka ilustriranega časopisa iz tistih let, ki sta postala moje priljubljeno berilo. Ni dolgo trajalo in ta veliki boj junakov je zame postal največje notranje doživetje. Od takrat sem se vedno bolj navduševal nad vsem, kar je bilo kakorkoli povezano z vojno ali vojaštvom.

To pa je bilo zame pomembno tudi v drugem oziru. Od vsega začetka sem bil v svoji nejasni predstavi v zadregi zaradi vprašanja, zakaj in od kod je v teh bitkah razloček med bojujočimi se Nemci in drugimi. Zakaj se ni tudi Avstrija bojevala v tej vojni, zakaj ne oče in tudi vsi ostali ne?

Mar nismo tudi mi Nemci, tako kot oni drugi?

Ali ne spadamo skupaj? Ta problem je že od prvega srečanja z njim začel obsedati mojo otroško glavico. Z notranjo zavistjo sem moral na previdna vprašanja slišati odgovor, da ne pripada vsakemu Nemcu sreča, da živi v Bismarckovem Reichu.

Tega nisem mogel razumeti.

Prevod:
Rudolf Lang

Opombe:

1) Hitler je bil obsojen zaradi poskusa puča v Münchnu, 9. novembra 1923. Njegovim šestnajstim padlim somišljenikom je posvečen 1. del *Mein Kampf*.

Alois Hitler, Adolfov oče.

BAPTISTIČNA CERKEV

Sredi zelenja stoji prijazna nizka stavba z rdečo opečnato fasado. Križ nad vhodom in napis »Skupnost baptističnih cerkva - Beseda evangelija« pričata o funkciji, ki jo opravlja. Prijazen pastor z veseljem razkazuje njeno svetlo notranjost brez bahavega okrasja. Govori o ljubezni do njega, do Boga, ki je sam ljubezen, o krstu, ki dvigne človeka nad smrt v življenje...

ZAČETKI BAPTIZMA

Ker je baptizem le ena od smeri protestantizma, štejejo baptisti za začetek svojega gibanja leto 1517, ko je Martin Luther, reformacijski duhovnik in redovnik avguštinskega reda, objavil svojih 95 tez, s katerimi je opozoril na številne napake katoliške cerkve. Protestantizem je bil sprva slabo organiziran, zato so se oblikovale vedno nove ideje, iz katerih so izhajale nove smeri. Ena od teh je bil baptizem.

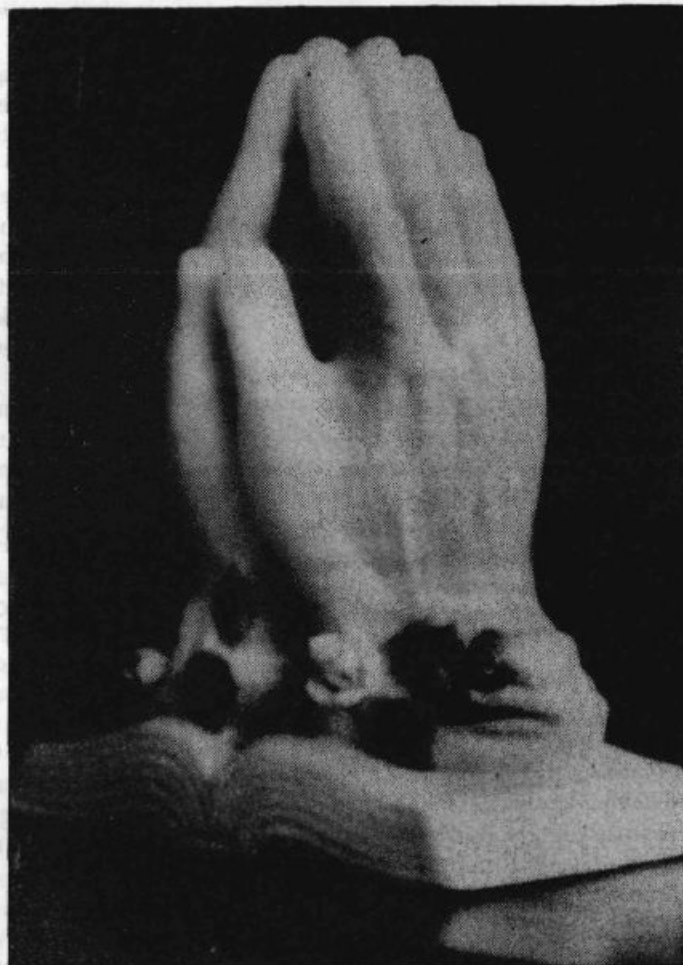
Prva baptistična cerkvena skupnost je začela v Angliji, kjer je nastal odpor proti verskim odločbam angleških državnih in obenem cerkvenih poglavarjev. Verniki so hoteli ustanoviti cerkev, neodvisno od svete oblasti v Rimu, v kateri bi bili združeni versko osveščeni odrasli, ki bi svojo globokoversko prepričanje potrdili s krstom. Ker so torej krščevali že krščene, se jih je kmalu prijel ime »prekrščevalci« ali »anabapti-

sti«. Sprva so bili angleški baptisti neorganizirani, v začetku 17. stoletja pa so poslali enega svojega člana na Nizozemsko, kjer je bil veljavno krščen s potapljanjem. Po vrnitvi je krstil nekaj desetih privržencev in ustanovil prvo baptistično občino v Angliji, imenovano »Občina pokrščenih kristjanov«.

Kljub preganjanju se je baptizem v Angliji hitro širil. Angleški baptisti so se posvetili zlasti misijonarski dejavnosti in svoje verske ideje so raznesli skoraj po vsem svetu: po Ameriki, Afriki, Indiji, po Kitajski in Japonski.

V 17. stoletju so baptizem v Severno Ameriko s seboj prinesli angleški priseljenci. Izredno pozornost so posvetili zlasti šolstvu in danes je v njihovih rokah več šol - od osnovnih do univerz.

Po evropski celini se je baptizem začel hitreje širiti šele v prejšnjem stoletju, ko je zajel najprej Nemčijo, od tam pa ga je zaneslo v vse evropske dežele. Preko Avstrije in Madžarske je prišel tudi v Slovenijo. Kot trdi Martin Hlastan, pastor ljubljanske baptistične občine, je baptistične ideje pri nas začel prvi razširjati njegov oče, Martin Hlastan starejši, ki je bil na začetku stoletja rudar v Trbovljah. Okoli sebe je zbral skupino ljudi, pravih vernikov, ki so gojili globoko ljubezen do Boga, in 1923 ustanovil prvo baptistično občino v Sloveniji. Zaradi verskega prepričanja so ga preganjale

oblasti tako v monarhistični kot v socialistični Jugoslaviji.

Danes je baptizem razširjen po celem svetu, saj so baptisti versko zelo aktivni. Njihovo natančno število ni znano, ker se jim zdi to vprašanje nepomembno. Menijo, da je kvaliteta pomembnejša od kvantitete; tudi Jezus je govoril o majhni čredi ovac. Odkrito priznavajo, da je med kristjani le malo pravih vernikov, ki nesebično ljubijo Kristusa in se ravnajo po Njegovi besedi.

KRST

Za baptiste je krst tako pomembno dejanje, da so po njem imenovali celo svoje gibanje: »baptisare« je namreč latinska beseda, ki pomeni krstiti.

Da bi razumeli pomen krsta, je treba najprej vedeti, kaj je smrt. Človek fizično umre, ko mu preneha biti srce. Če pa sprejme vero, iskreno ljubezen do Boga, do Kristusa v svoje srce, živi še naprej tudi potem, ko umre telo. S krstom se človek dvigne v življenje.

Krst lahko sprejme le odrasel človek, ki resnično veruje v Boga, pred katerim je opravil vse svoje grehe. Krst je izraz vernikove pokorščine in ljubezni do Kri-

Martin Hlastan, baptistični pastor

stusa. Z njim javno obljubi, da bo živel po Kristusovem nauku.

Baptisti so sprva krščevali v rekah, kot je to opisano v bibliji, kjer so Janez Krstnik, pozneje pa Kristus in njegovi učenci krstili vernike v reki Jordan. Reka ima simboličen pomen: tekoča voda naj bi sprala grehe s človeka. Iz praktičnih razlogov so pozneje to navado opustili in v svojih cerkvah začeli graditi krstilnice, navadno prostorne kadi, v katere natočijo vodo.

Obred opravi pastor. Oba s krščenjem, oblečena v simbolična bela oblačila, stopita v vodo, okoli se zberejo ostali verniki. Pastor vpraša: »Ali veruješ, da je Jezus Kristus tvoj osebni Zveličar?« Ko

zaveda svoje nepopolnosti in hrepeni po popolnosti. Branje Svetega pisma mu pomaga, da z veseljem stopa po poti pravičnosti. S krstom stopi v svet božjega kraljestva, v božjo družino, kjer so vsi med seboj bratje in sestre. Ljubi vse ljudi, ne glede na spol, raso, narodnost, versko pripadnost. Sveto pismo uči: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe.« Ponovno rojen človek je rešen posvetnega razmišljanja in življenja. Ne prilagaja se svetu, temveč prilagaja svet Bogu.

NAUK BAPTISTOV

Baptisti zelo poudarjajo osebno izkustvo; vsak ima popolnoma svobodno vest, ki jo, ker ne poznajo spovedi, opravi

tega pisma in Kristusa ni nobene avtoritete. Vsi verniki tvorijo Kristusovo telo in samo Kristus je njihova glava.

Baptistično skupnost vodi učitelj ali pridigar, ki mora versko občino učiti, pričevati za Kristusa, v imenu občine opravljati krst in Gospodovo večerjo. Vsi člani pa so dolžni, da gojijo medsebojno ljubezen, se udeležujejo sestankov in s pričevanjem pridobivajo nove člane. Član občine postane tisti, ki sprejme vero, se spreobrne in ga občina izvoli oziroma sprejme ter se končno krsti. Tiste, ki živijo pohujšljivo, izobčijo iz skupnosti.

Imajo redno tedensko bogoslužje, ki poteka zelo spontano. Navadno ima pastor pridigo in če kakšen član želi, ima lahko pričevanje, na katerem govori o svojem doživetju, o stiku s Kristusom. Nobeno bogoslužje ne mine brez skupne molitve in prepevanja.

Za otroke imajo organiziran verouk, kjer jih učijo ljubezni do Boga in usmerjajo na pot Evangelija, ki vodi v človeka vredno življenje.

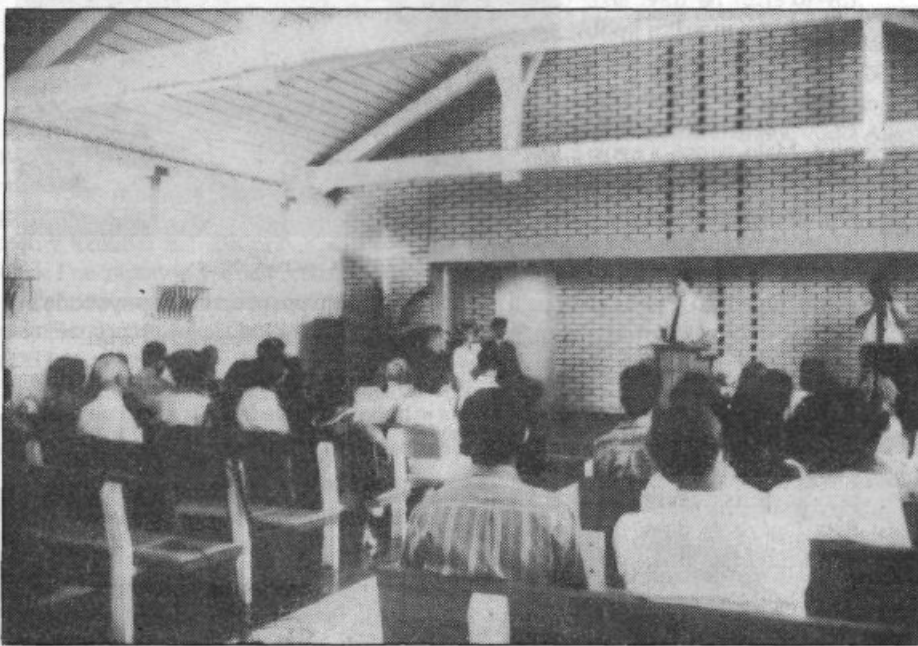
Baptistične cerkvene skupnosti prištevamo med tako imenovane »svobodne cerkve«, kjer igra odločilno vlogo človekovo osebno versko prepričanje in osebna vzgoja za Kristusa. Cerkevna organizacija jim služi le kot pomoč pri povezovanju vernikov. Vsaka baptistična verska občina je popolnoma avtonomna, njen poglavar je Kristus. Občino sicer vodi pastor, ki pa je kljub svojemu položaju še vedno enak med enakimi.

Baptisti napovedujejo Kristusovo vstajenje, katerega pričakujejo na sodni dan. Ta naj bi bil že blizu. Prvega vstajenja bodo deležni le pravični. Sledilo bo tisočletno Kristusovo kraljestvo na Zemlji, šele nato bo poslednja sodba, ko bodo vstali tudi hudobni, določeni za večno kazen.

Zaradi širine v razlaganju krščanskega razodetja, rahle organizacijske povezanosti posameznih občin in drugih podobnih vzrokov je iz baptizma izšlo več manjših baptističnih skupnosti. Vsem je skupno krščevanje odraslih s potapljanjem. Značilno je tudi to, da so izredno strpni do ostalih verskih skupnosti.

Baptistično gibanje je danes najmočnejše v ZDA, močno pa je prisotno tudi v ostalih delih sveta. Verniki so zelo aktivni pri širjenju svojih idej, zato pomembno prispevajo k evangelizaciji sveta.

Nives Špeh

Poroka v baptistični cerkvi

krščenec pritrdilno odgovori: »Verujem,«, ga pastor potopi v vodo. Iz nje stopi nov človek, ki je za vedno končal z grešnim življenjem, ki vodi v pogubo.

Ponovno rojen človek z vsem srcem veruje, da je Gospod Jezus Kristus njegov Zveličar in Odrešenik. Veruje, da je opran v krvi Jezusovi, preliti na križu. Kakor pravi Sveto pismo: »Saj veste, da vas iz vašega brezplodnega življenja, ki ste ga podedovali od očetov, niso odkupile minljive reči, srebro ali zlato, ampak predragocena kri Kristusa, brezhibnega in brezmadežnega jagnjeta.« Ponovno rojen človek sovraži greh, od njega beži in se bori proti njemu, vendar pa se ga, kot uči Sveto pismo, nikoli ne more povsem znebiti: »Če rečemo, da smo brez greha, sami sebe varamo in resnica ne živi v nas.« Ponovno rojen kristjan se

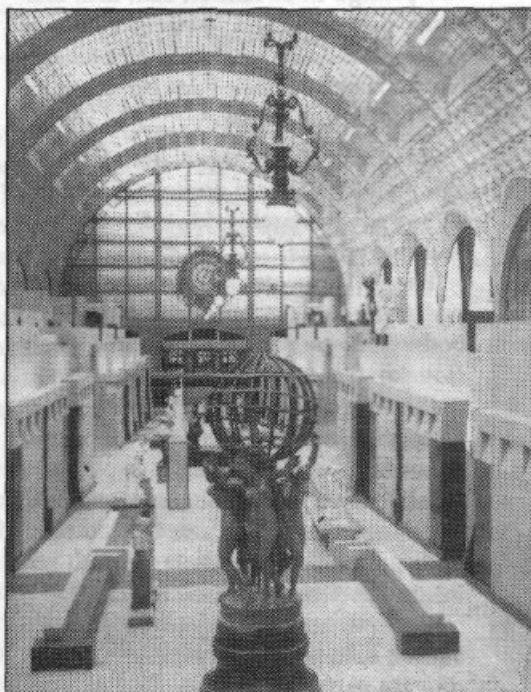
vičuje le pred Kristusom. Za vsakega vernika je najvažnejše njegovo lastno notranje izkustvo Kristusa. Posamezne pojme o grehu, odrešenju, opravičenju in druge si vsak vernik razlaga v skladu s tem izkustvom, ki ga usmerja h krščanskemu življenju.

Sveto pismo Stare in Nove zaveze je kot božja beseda edina norma vere in življenja, je podlaga, na kateri človek gradi svojo osebnosti, je vir spoznanja o Bogu in odrešenju.

Središče baptističnega nauka je Kristus, ki sam neposredno po Svetem Duhu deluje na človeka. V Kristusu vidijo Boga in človeka. Priznavajo, da je Kristus ustanovil Cerkev, vendar ne kot družbeno institucijo z določenimi hierarhičnimi službami. Cerkev jim pomeni svobodno bratsko združenje, v katerem, razen Sve-

PARIZ

V deželi oblike šesterokotnika, na sredi med ekvatorjem in severnim polom, z najvišjim vrhom Evrope, najdemo tudi najbolj mestno mesto, kulturno metropolo namreč - Pariz. Mnogi so ga imenovali mesto luči pa mesto ljubezni, svetlobe ... še danes povezano z enim od najpravilnejših uličnih sistemov na svetu. Šteje okoli devet milijonov prebivalcev in se ponaša z najstarejšimi likovnimi spomeniki.

Musée d'Orsay

Vseeno je, kje začnemo. Če se sprehodimo skozi Elizejske poljane, lahko mimogrede vržemo oko na imenitneže, ki pijejo malce dražjo kavo s pogledom na izložbe, ki so ravnokar aranžirale zadnjo modo, ki jo narekujejo tukajšnji vodilni modni kreatorji in bo v nekaj mesecih krasila svetovne modne odre. Ja, namenjeni pa smo do Slavoloka zmage. Zanimivo, še živeči borci vsak večer natanko ob 18. uri položijo šopek na Grob neznanega vojaka. Vsi opazujemo policaje, ki jemljejo stvari čisto zares in nas postavljajo v ravno črto. Turisti, ki jih ni malo, po priročnikih brskajo po podatkih, ki so jih pozabili od pouka zgodovine.

Čisto na drugem koncu pa druga skrajnost - Georges Pompidou Centre. Kot bi prerezal ožilje organizma, ki se imenuje mu-

zej. Združuje znanost in umetnost, industrijo in design, mehaniko in arhitekturo, študij in zabavo, v najvišjem nadstropju pa rezervirano za pop art. Ko stopimo na dvorišče umetnosti, se le-ta prelevi v karikaturo. V naslednjem trenutku trčimo z Indijcem, ki je hkrati plesni kritik, navdušen nad predstavo Be-tontanca na pariškem festivalu. Indijec, Libijec in Slovenec, iščoč navdihe v Parizu.

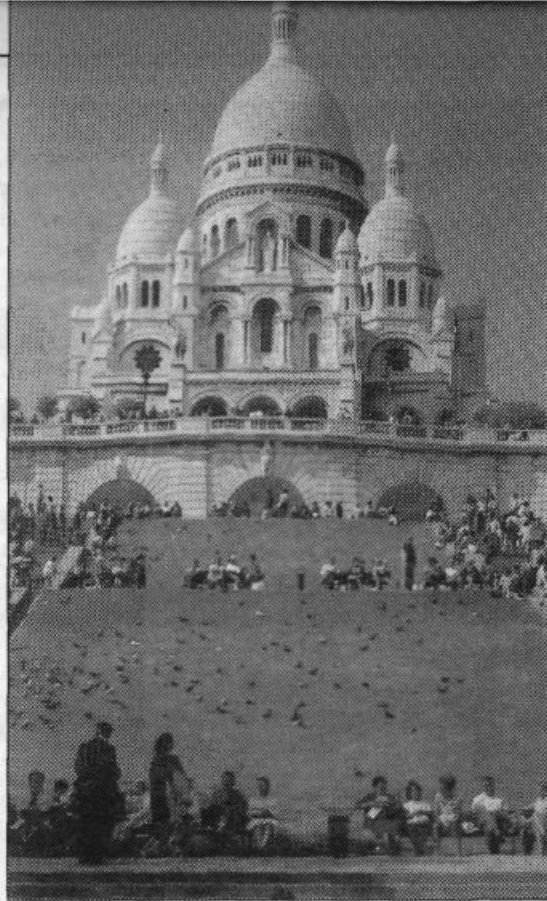
Sledi relaksacija na griču Montmartre. Pod cerkvijo Sacre Coeur (Sveto srce) na travi leži, poje in igra množica ljudi, ki so se naključno našli. Nekateri opazujejo slikarje, ki se grejo ulično umetnost. Malo naprej s svojo galerijo v podzemni kapeli kraljuje Salvador Dali. Tu se srečamo s štiridimenzionalnim slikanjem. Ampak četrto dimenzijo je treba znati najti - slikarji svoje skrivnosti ironično skrivajo zase.

Ogledovanje turističnih spomenikov je prihranjeno za nočne sprehode. Naključno odkrivanje brez japonskih turistov spremeni perspektivo. Opazimo, da se spomeniško varstvo bori za vsako starinsko stavbo.

Duhovno in ne samo geografsko središče pa je katedrala Notre-Dame. Vzamemo si čas za razmislek o zvonjenju »velikega zvona«, ki je na svojevrsten način povezan z usodo celotne Francije. Z obiski množice cerkva se sprehodimoskozi arhitekturna obdobja.

V Muzeju filma se spomnimo, da bo že kmalu stoletnica izumiteljev filma - bratov Lumiere. Mogoče muzej ravno zato prenavljajo.

V Muzeju človeka poleg širokega antropološkega pogleda spregledamo tudi lastne prstne odtise, višino, težo... Črnci pred muzejem so nadaljevanje razstave. Z rolkarji pa se znajdemo pred stolpom inženirja Eiffla. Pri

Cerkev Sacré-Coeur

fotografiranju posnemamo Kip svobode in fotko poimenujemo *Amerika v Parizu*.

V naslednjih dnevih se znebimo občutka, da je treba vse povedati. Da stvari ne postanejo banalne. Filmskega traku namreč nisimo imeli s sabo. Zaključimo z Les Negresses Vertes: *I love Paris in the Summer...*

Pater N.

Bazen pred Centrom Georges Pompidou

EURO DISNEYLAND - ZABAVA PO AMERIŠKO

Originalni Disneyland v Združenih državah Amerike je za večino Evropejcev pač predaleč, zato so se pri The Walt Disney Company odločili zgraditi še enega v Evropi. Izbrali so lokacijo pri Parizu, od katerega ga loči 32 km. Pariz je že tako dovolj močan magnet za turiste iz vseh koncev sveta in njegova bližina zagotavlja visoko obiskavnost tudi Evro Disney.

Kajti, če ste že v Parizu, do zabavišnega parka res ni več daleč. Ustrezna kombinacija metroja in nad/podzemeljske železnice vas v priče pol ure prestavi v popolnoma drugačen svet. Duh zgodovine pariških znamenitosti v trenutku zamenja pravljíčnost barv in oblik. Pravezprav je vse kot iz risanke.

Začetno presenečenje in navdušenje nekoliko skazi le dokaj visoka vstopnina (225 francoskih frankov, kar je približno 70 nemških mark), a za to vsoto prejmete potni list za pravljíčno deželó, z njim pa tudi do neomejene uporabe atrakcij.

Na vhodu pa se morate posloviti od svojih kužkov in muck, saj hišnim ljubljénčkom potnih listov ne izdajajo. Lahko si sponosite fotoaparát (če ste svojega pozabili doma) ali otroški voziček za vaš naraščaj, odložite nepotrebno ropotijo, ki ste jo privlekli s sabo v omarice - in se podate proti železniški postaji.

Okoli celega Euro Disneylanda je namreč speljana miniaturna železnica, ki je zelo primerna za ogled parka. Spotoma se peljete tudi skozi kopijo Grand Canyona, kjer vas obljajajo kojoti, zasmehujejo hijene, okoli vas se celo bliska. Bogatejši ste še za eno izkušnjo - vsakič, ko se želite s čim popeljati ali zavrteti, je namreč čakanje v vrstah neizogibno. Tabla »60 minut čakanja od te točke« je prava mora. Vožnjo z vlakom je pametno izrabiti tudi za orientacijo po zemljevidu parka (dobite ga s potnim listom), saj ta zajema precejšnjo površino.

Celoten park je razdeljen na pet dežel. S prvo, Main Street, U.S.A., se srečate že takoj ob vhodu. Prestavljeni ste v malo ameriško mesto, piše se leto 1890, tramvaj vleče konjska vprega, dvonadstropni avtobus, gasilski avto in prava limuzina pa so na razpolago vam. Vozijo od železniške postaje do centralnega trga, hitreje pa to pot odpravite peš, saj

je na avtobusnih postajah nepopisna gneča. Mestece je polno trgovinic in restavracij, vse pa so urejene času primerno (le elektronska blagajna in prodajni artikli, predvsem pa cene so čisto v stilu leta 1992). Kupite lahko raznorazne predmete, večina pa je nekako povezana z Disneyevimi junaki. Lahko si privoščite tudi britje na starinski način ali frizuro iz preteklega obdobja. Zanimivo pa je, da v celem Disneylandu v vsaki restavraciji strežejo iste pijače po istih cenah. Izbirate lahko le med coca-colo, sokom, kavo, čajem, mlekom, kakavom in mineralno vodo. Alkohol je torej v parku strogo prepovedan.

Naslednja dežela, Frontierland, vas še vedno pusti v ZDA, le letnica se spremeni. Teksas, meja z Mehiko in dobri stari Zahod

so polni presenečenj. Hiša strahov in pokopališče v njeni bližini sta narejena res profesionalno. Čudovita kombinacija svetlobe in teme, hologrami, ples mrtvecev in razne druge grozote vam nažene strah v kosti.

Vožnja s parnikom ali indijanskim kanujem po jezercu nasproti hiše strahov pa je popolnoma drugačno doživetje. Čudovit pejsaj in sopihajoča ladja, ob obrežju se pasejo losi (umetni, da ne bo pomote), gejziri, otok z rudnikom - človek kaj hitro pozabi na realni svet onstran meje Euro Disneya.

Edina pustolovščina, za katero je potrebno doplačati (ne upoštevam pijače in hrane), je strelišče, na katerem vzamete pravico v svoje roke, na muhi vaše dvocevke pa se pojavlja raznorazna drhal.

Eno najbolj norih doživetij pa je vožnja skozi rudnik. V rudarskih vozičkih drveti skozi rove, mimo rudarskih hišic je precej

zabavno. Neugodno je samo razmerje čakanje : vožnja (60 : 3 min). Tudi v tej deželi je postaja Euro Disney železnice: mala farma s kozami, kravami, perjadjo (tokrat pravimi), pravi saloon s kan-kan plesalkami; trgovine z oblačili in predmeti z Divjega zahoda in indijanskega življenja, specialitete iz tega obdobja, ki jih morate poizkusiti.

Naslednja deželica nas prestavi na divje Karibe in še bolj divja morja okoli njih. Otok pustolovščin pa je vožnja v piratskem čolnu po brzicah gor in dol, s pravimi inscenacijami piratskih napadov in norih noči, ki slede uspešno zaključenim operacijam. Omeniti velja še hišo - drevo (višina 35 m, umetno narejeno) švicarske družine Robinzon - Disneyeva verzija Defoejeve povesti o mnogo bolj znanem junaku istega priimka. Restavracije in trgovine te dežele pa so poglavje zase. Orientalni bazar, afriška vas, tropska džungla, piratska ladja in podzemeljska piratska restavracija so prav gotovo enako zanimivi kot ostale pustolovščine te deželice.

Centralna dežela pa je vsekakor center parka. Tu srečate vse Disneyeve pravljíčne junake oz. njegove priredbe ljudskih pravljic, Trnuljčico, Sneguljčico in 7 palčkov, Ostržka, Petra Pana, Norega klobučarja in njegov čudoviti labirint, klasika pa so vrtljaki s konjički viteza Lancelota ter Dumbo, leteči slonček. Restavracije in trgovine so namenjene predvsem otrokom (igračice, sladole, pizze, hamburgerji, slaščice...).

Zadnja, peta dežela pa je popolnoma futuristična. Kino s platnom, ki tvori popoln krog (360) vas res potegne v film, vrtljak z vesoljsko ladjo, 3D znanstvenofantastični film (igra: Michael Jackson - tudi če ne bi), polet z vesoljsko ladjo iz filma Vojna zvezd in vožnja s futurističnimi avtomobilčki in čakanje na vse to vam res čudovito skrajšajo popoldne.

Park pa čudovito poživita dnevna in nočna parada skozi Pravljíčno deželó do glavnega trga, festivali, koncerti...

Skratka, Euro Disney se splača videti, doživeti in si ga za vedno zapomniti. Pozabiti morate le na nekaj: vse je umetno (tudi les in kamni so iz plastike!)

Joker

LOMBOK - OTOK TREH RELIGIJ

Indonezija je med popotniki ena izmed najbolj priljubljenih dežel Jugovzhodne Azije. Na tisoče otokov, ki se razprostirajo med Malajskim polotokom in Avstralijo, nudi zares dovolj možnosti za nekajmesečno potepanje. Žal lahko z Jugo potnim listom v deželi ostaneš le dva meseca, potem pa moraš za novo turistično vizo zapustiti državo, kar je lahko včasih hudo neprijetno.

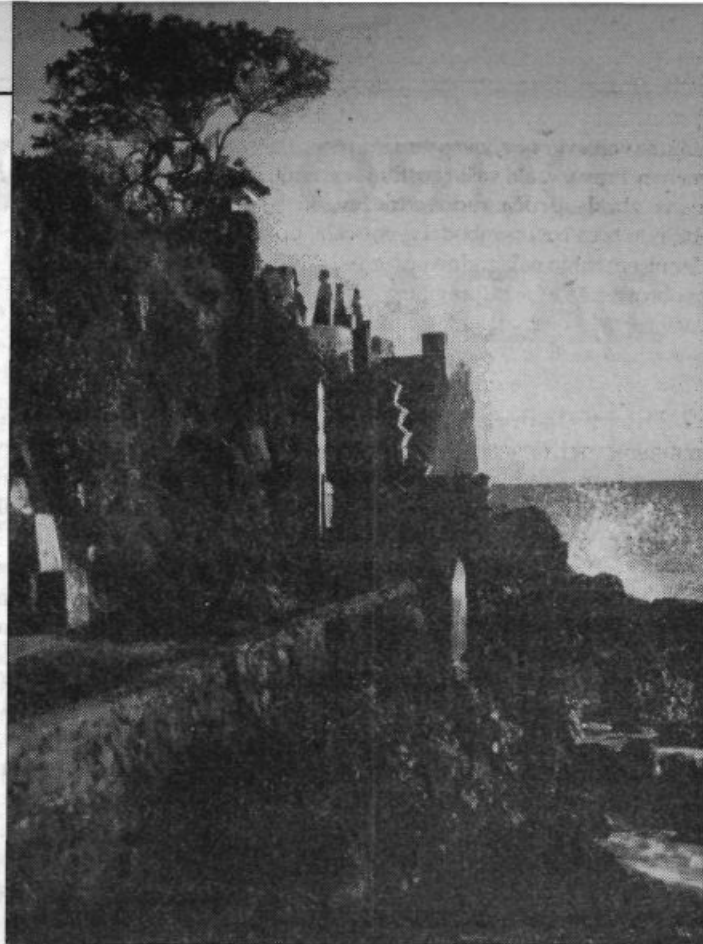

Še posebno če se nahajaš na katerem izmed bolj oddaljenih otokov, ki se ne ponašajo ravno s pogostimi ladijskimi oz. veliko dražjimi letalskimi zvezami. Vizo je najpreprosteje dobiti v Singapurju, če pa letiš naravnost v Džakarto, pa jo lahko dobiš na Dunaju. Povratna vozovnica s katero izmed cenejših letalskih družb stane okoli 1500 DEM, za potepanje po indonezijskem arhipelagu pa zadošča nekako 300-400 DEM na mesec. Sedaj vam ostane le še, da se odločite za smer potovanja in izberete prevozno sredstvo, primerno vašim finančnim zmogljivostim.

Najboljše prometne zveze so na Javi in Baliju, tudi čez Lombok še nekako gre, potem pa je vedno težje, še posebno če se znajdeš tu v deževni dobi. Sam sem se odločil za smer proti vzhodu in po dobrem tednu sem že zapuščal razvpiti Bali. Približno na pol poti preko morskega preliva, ki ločuje Bali in Lombok, smo prečkali nevidno Wal-

laceovo črto, ločnico med dvema živalskima svetovoma. Za biologa je to vsekakor vsaj tako pomembno doživetje, kot je za druge popotnike prečkanje ekvatorja ali mednarodne datumske meje. V drugi polovici 19. stoletja je tod potoval znameniti angleški zoolog Alfred Wallace in odkril, da žive na otokih vzhodno od Balija drugačne živali. Tod ne najdemo več tigrov, leopardov, orangutanov, slonov, nosorogov ter še mnogih drugih živali, značilnih za orientalsko regijo. Zato pa tukaj srečamo kakaduje, rajske ptice, nekatere vrečarje in mnoge druge živali, ki so značilne za Avstralijo in Novo Gvinejo. Vzrok za tako različno živalstvo je 60 kilometrov širok in precej globok morski preliv, ki za kopenske živali že dolgo predstavlja nepremostljivo oviro med otoki, ki se začinjajo z Lombokom na zahodu in končujejo z Moluškimi otočjem na vzhodu. Ta otočja pripadajo zoografski regiji, ki se imenuje po svojem odkritelju Wallaceova in tvori nekakšno prehodno ozemlje med orientalsko in avstralsko zoografsko regijo.

Proti večeru smo pripluli na Lombok, otok gostoljubnih Sasakov in njihovih skrivnostnih templjev, lesketajočih se riževih polj

in temačnih gozdov, ki jih prebujajoči se turizem šele dobro odkriva. Otok se hitro spreminja in verjetno ni več tako daleč dan, ko bo izgubil večino tistih privlačnosti, zaradi katerih je tako drugačen od razvpitega Balija. Riž je tudi na Lomboku osnovna in najbolj razširjena kultura. Zaradi potreb po obilnejših pridelkih so že davno zgradili občudovanja vredne namakalne sisteme. Sistem vodnih zbiralnikov, namakalnih kanalov in riževih teras zahteva sodelovanje ene ali celo več vasi, zaradi česar so po balijskem vzoru tudi tukaj kmetje organizirani v posebne namakalne združbe, ki jim pravijo »subak«.

Pridelovanje riža je usodno odvisno od vsakoletnega monsunskega deževja. Sušna obdobja na otoku lahko trajajo kar več mesecev in če letina propade, preti lakota. Prav neverjetno se sliši, da je ne tako davnega leta 1966, zaradi lakote na otoku umrlo kar 50.000 ljudi!

Z MOTORJEM ČEZ LOMBOK

Zaradi slabih prometnih zvez po otoku sem si tokrat omissil malo hondo, ki sem jo najel šele po dolgotrajnem prepričevanju. Doma mi namreč še ni uspelo narediti voziškega izpita za motor in tudi to, da že nekaj let vozim avto, ni kaj prida pomagalo. Zadoljivo sem opravil tudi preizkusno vožnjo z lastnikom za hrbotom, toda pedantneža je dokončno prepričala šele določena vsota rupij.

Prav kmalu sem spoznal, da je na Lom-

boku še veliko krajev, kjer je turizem doma la neznana. Prav v vsaki vaški gostilni se je okoli mene zbrala gruča radovednežev, ki je običajno brez besed zabodeno bolščala, dokler nisem rahlo nelagodno pospravil svojega obroka riža in se odpravil naprej. Le redko sem imel srečo naleteti na domačine, ki bi govorili angleško, moje znanje domačega jezika pa je žal še vedno zadoščalo komaj za kaj več kot osnovno sporazumevanje.

V mestecu Bayan na skrajnem severnem koncu otoka sem zavil na ozko pot, ki se začne strmo vzpenjati proti vasi Senaro. Vas je izhodišče za vzpon na najvišji vrh Lomboka, 3726 metrov visok ognjenik Rinjani. Senaro leži na robu tropskega pragozda, ki pokriva mogočna pobočja ognjenika. Je tradicionalno vaško naselje, sestavljeno iz majhnih kvadratnih lesenih koč z nenavadnimi koničastimi štirikapnimi strehami. Tu, v hribih, so koče drugačne od tistih ob morju. Obdane so z lesenim plotom, ki ograjuje blatno dvorišče in vrt. Minilo je komaj dobro desetletje, odkar so Senaro začeli obiskovati belci. Tako so domačini do tujcev še vedno rahlo nezaupljivi in nikjer ni videti množice otrok, ki bi se navdušeno kakor drugod zbirali okoli prišlekov.

Nameraval sem se odpraviti na tridnevni vzpon do vulkanskih jezerc Rinjanija, toda grozeči oblaki so me kmalu prepričali, da je bolje, če se spustim nazaj v dolino. Ustavil sem se v prvi prijaznejši vasi. Najprej sem zavil do »črpalke«, saj me je že pošteno skrbelo, da tudi tukaj ne prodajajo bencina. Dragoceno tekočino po vaseh prodajajo kar na kantice, ki jih ročno polnijo iz soda. Večje so namenjene redkim avtomobilom, manjše pa motorjem. Podjetni črpalakar me je povabil, naj posedim še v njegovi preprosti restavraciji, kar sem z veseljem sprejel. Ta dan sem prevozil že kar lepo število kilometrov, pa še nisem uspel pošteno jesti. Vaške gostilnice namreč niso prav pogoste pa tudi s kakšno posebno ponudbo se ne morejo pohvaliti. Običajno je na voljo riž (nasi) s takšnim ali drugačnim dodatkom ali pa špageti v podobnih kombinacijah kot riž. Gostilnica je bila ena izmed bornejših, saj je na veliki tabli pisalo le »nasi goreng« (praženi riž), pa še ta je bil mrzel. Med kosilom se mi je pridružil naključni mimoidoči. Brez besed je prisedel in ves čas radovedno bolščal vame, da sem se počutil že prav bedasto. Sicer pa sem bil na podobne scene že kar navajen. Indoneziji svoje radovednosti prav nič ne skrivajo in tudi pomislijo ne, da bi bilo lahko to nevljudno. Zato pa je žaljivo stati med pogovorom z rokamu ob bokih ali pa na nekoga kazati s

prstom. Tudi poljubljanje v javnosti se ravno ne spodobi, nič pa ni narobe, če se polulaš sredi vaške ceste. Če si ovit le v »sarong«, je še toliko lažje - samo počepneš, pa gre...

Ko sem spraševal po prenočišču, je brkati lastnik le zmajeval z glavo. Odločil sem se že, da si poiščem miren kotiček na črni peščeni obali, ko se je možakar le spomnil, da bi pravzaprav lahko prespal kar pri njih. Kar takoj mi je hitel razkazovat bambusovo kolibo in mi ponudil ležišče v majhni sobi.

Najmlajši sin je moral to noč prespati drugje, tako da mi ga je bilo kar malo žal. Toda očitno ni bil nič kaj nejevoljen. Pravzaprav ni skrival veselja, da imajo tokrat doma pravega tujca. Obisk pri družini je pomenil popolno izgubo vsake privatnosti, saj se mi je zdelo, da so me prišli pozdravit in pogledat prav vsi sorodniki in prijatelji. Tisti, ki so znali kakšno besedico angleško, so v očeh ostalih vidno pridobili na ugledu pa čeprav sem bil seveda zopet deležen že tisočkrat zastavljenih vprašanj.

Pozno ponoči sem se le uspel umakniti v svojo sobo, kjer sem še dolgo poslušal glasove radovednih obiskovalcev, ki se kar niso mogli spraviti domov. Čeprav mi je bilo peklenko vroče, sem se do vratu zavlekel v spalno vrečo. Suhaemi, moj gostitelj, mi je namreč povedal, da je v teh krajih kar pogosta malarija. Čeprav je že nastopila suha doba, ko se neprijetna bolezen potuhne, sem se vseeno počutil na moč nelagodno. Antimalarične tablete sem namreč že zdavnaj nehal jemati. Zdelo se mi je, da se zaradi njihov slabih učinkov. Pravzaprav nisem vedel, ali je bilo to res ali pa se mi je tako le zdelo zaradi govoric popotnikov o škodljivosti in neprijetnih posledicah teh zdravil. Veliko jih je trdilo, da so jim začeli izpadati lasje, nekaterim je bilo slabo, nekdo pa je celo rekel, da se mu je zelo poslabšal vid. In povrh vsega, tablete sploh niso kaj prida zanesljive! Tako sem se odločil, da se ob večerih, ko so komarji bolj dejavni, pač na debelo namažem z

autanom in spim v varnem zavetju mreže proti komarjem. Toda tokrat je mreža skupaj z odvečno prtijago ostala pri izposojevalcu motorjev.

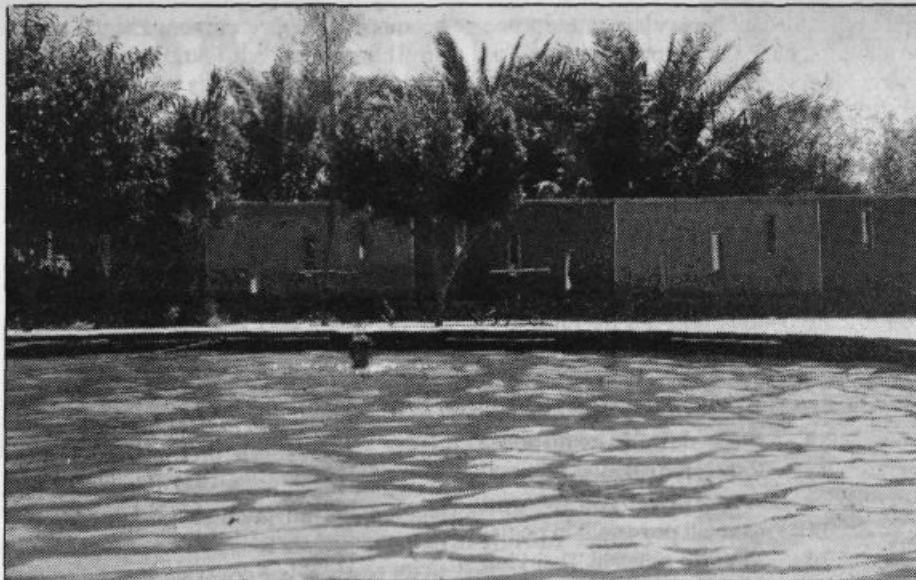
IKAT - STARODAVEN NAČIN TKANJA OBLAČIL

Na Lomboku se je do današnjih dni ohranil poseben način izdelave tkanin - ikat. Od drugih načinov tkanja se razlikuje po tem, da pobarvajo bombažne niti v pravilne vzorce, preden jih stekajo. To seveda zahteva veliko znanja, natančnosti in potrpežljivosti. Umetnost ikata je zelo stara in se je ohranila samo pri nekaterih protomalajskih ljudstvih, ki niso prišla pod močnejši vpliv islamskega ali javanskega rokodelstva. Oblačila iz ikata so lahko zelo dragocena in so jih lahko nekoč nosili samo privilegirani družbeni sloji in še ti le obsvečanih priložnostih.

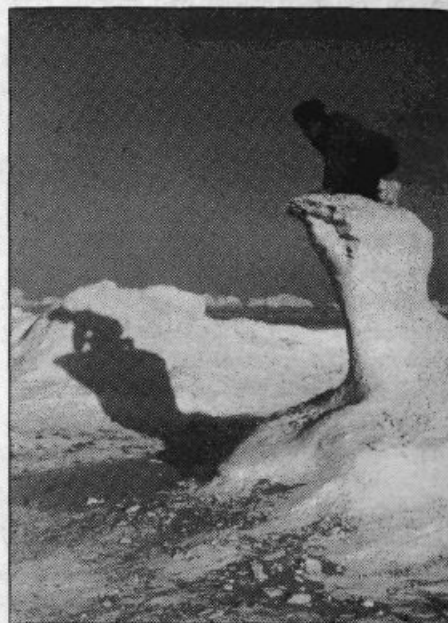
Izdelava ikata je zapleteno opravilo, saj so nekatere tkanine tkane kar v štirih smereh, prepletene z zlatimi in srebrnimi nitmi, kar zahteva od tkalke kar nekajmesečno naporno delo. Od zapletenosti tkanja in barvnega vzorca je odvisna tudi vrednost tkanine. Ikat tkejo na doma narejenih lesenih statvah, umetnost tkanja pa se prenaša od matere na hčer. Nekatere vasi prav slovijo po svojih tkalkah in ena izmed njih je tudi Sukarare. Domačini so se tukaj še posebno prilagodili turistom, ki lahko občudujejo tradicionalen način tkanja. Oglede je sicer brezplačen, toda zraven tkalnice je obvezna prodajalna, kjer te zlahka prepričajo za pisane, z živalskimi in rastlinskimi motivi okrašene rute, prte, trakove, saronge in ostale izdelke.

Za Lombok je značilna tudi prav posebna religija. Na otoku pravzaprav živijo v sožitju pripadniki treh ver - hinduizma in dveh različic islama, od katerih je še posebno nenavadna »wektu telu«. Telu pomeni v sasščini tri, kar pomeni, da religijo sestavljajo vplivi treh verovanj: hinduizma, islama in animizma. Pripadniki wektu telu se imajo za muslimane, vendar jim je od pravega islama ostalo le verovanje v enega boga - Alaha in Mohameda, njegovega preroka. Ne praznujejo ramadana, ne molijo petkrat na dan in jedo svinjino, ker menijo, da mora biti vse, kar prihaja od Boga, dobro tudi za njih. Zaradi vseh teh posebnosti jih imajo pravoverni muslimani za krivoverce. Čeprav ortodoksni islam čedalje bolj izpodriva wektu telu, še vedno približno tretjina prebivalcev Lomboka pripada tej nenavadni veri.

Igor Fabjan

Največ tujcev se ustavlja v Luxorju, ki se ponaša z ducatom templjev, na drugem bregu Nila pa še z ostanki grobnic in svetišč starodavnika Teb, ki so v razcvetu šteje skoraj milijon prebivalcev.

DARILO NILA - 2. del

MED OAZAMI IN TEMPLJI

Danes je malo mesto oz. velika vas nenavadna mešanica eksotične zgodovine in komercializma. Nedaleč od modernega hotela felahi obdelujejo polja na prastar način, medtem ko drugi lepo živijo na račun zapuščine svojih prednikov.

Bazarji so polni lažnih starih, ki so namenjene lahkovornim turistom. Povsod je polno takšnih in drugačnih restavracij za vsakršen žep. Na vsakem koraku ti sledijo fijakerji in vsiljivi trgovci. Ko se s težavo rešiš slednjih, te prestraši živčno hupanje kakega domačina, ki se lahko le tako za silo prebija med množico kolesarjev in pešcev.

Številne izposojevalnice koles so me prepričale, da sem izbrala to nevhaležno vozilo za pot v Dolino kraljev. Nekaj bornih kilometrov skozi puščavo mi je pošteno zagrenilo življenje. Ko sem končno le prisopihala do vrha neskončnega klanca, so me pozdravile napol podrte stojnice z mlačno pijačo, ki se mi je takrat zadelala še kako vabljiva.

Goli vrhovi obdajajo dolino, kjer so globoko pod zemljo kopali grobnice, da bi jih na ta način obvarovali pred plenilci grobov. Toda pohlep je bil vedno večji od strahu pred bogovi, tako da je le Tutankamona grobnica ostala skoraj nedotaknjena. Ker je bil vladar star komaj osemnajst let, ko se je srečal s carstvom teme, je bila njegova grobnica v primerjavi z razkošjem

podzemnih mavzolejev resnično pomembnih vladarjev najbrž dokaj skromna. Kljub temu se nam zdi neverjetno bogata, saj je edina, ki je uspela ohraniti vse svoje zaklade. Mumijo umrlega vladarja so položili v štiri lesene krste, v kamniti sarkofag in v tri zlate skrinje. Poslednja je bila iz čistega zlata in je tehtala 1110 kg. Vse dragocenosti so danes v kairskem muzeju. V obupno zatohli grobnici danes ni videti drugega kot slabo ohranjene slike, ki naj bi pomagali faraonom na poti v nesmrtnost.

Daleč na jugu leži Asuan, kjer si lahko resnično odpočiješ od enoličnih mest in vasi vzdolž Nila. Mestu daje poseben čar tukaj še bistra reka, ki se lenobno plazi mimo otočkov, poraščenih s palmami, obdanih z velikimi sivimi kamnitimi bloki, ki dajejo videz slonov pri prečkanju reke. Ob sončnem zahodu je najlepše lenariti v prijetno zelenem parku in občudovati bela jadra feluk, antičnih jadrnic, ki si delijo pristane z razkošnimi ladjami - hoteli, na katerih je potrebno za dan križarjenja odšteti od 100 do 200 ameriških dolarjev.

Stoletja je bil Asuan cvetoče trgovsko mesto in iztočnica za pot globje v Afriko. Z osvajalnih pohodov v Nubijo, Sudan in Etiopijo so se vračale karavane kamel in slonov bogato obložene z zlatom, dišavami, slonovino in drugim eksotičnim blagom.

Čeprav razkošnih karavan že davno ni več, pa barvitost in živahnost preprostih stojnic souka (tržnice) obuja spomine na bolj romantične čase. V ozkih zaprašenih ulicah lahko slišiš, vonjaš in okušaš življenje, ki se tekom stoletij ni mnogo spremenilo. Začuda tujci sem ne zahajajo prav pogosto, tako da ti ni treba kar naprej bežati pred vsiljivimi trgovci, saj je tržnica namenjena predvsem domačinom.

Mesto je še posebej znano po velikem jezu, ki je po obdobju faraonov gotovo največja stvaritev v Egiptu. Širok nekaj kilometrov in visok preko 100 metrov je pravcata betonska gora, ki zapira pot Nilu in s tem ustvarja eno največjih umetnih jezer na svetu, saj sega 500 kilometrov daleč - globoko preko sudanske meje. Naraščajoča voda je poplavlila nubijsko deželo in prisilila na tisoče ljudi, da so si poiskali nova bivališča.

Cesta je speljana do svetišča Abu Simbel, ki ga je res vredno videti pa čeprav si že sit vseh mogočih templjev staroegipčanske kulture. Vhod stražijo štirje kakih 25 metrov visoki kipi Ramzesa II., katerih pogled se izgublja nekje v puščavi. Stene v skalo vklesane mojstrovine so poslikane s podobami faraona v številnih zmagoslav- nih bitkah. V majhnem prostoru na koncu svetišča sedijo trije bogovi in Ramzes II, ki se je enačil z njimi. Tempelj so starodavni mojstri zgradili tako, da prvi žarki vzhaja-

jočega sonca vsako leto na Ramzesov rojstni dan prodrejo skozi vhod preko velike dvorane do prostora v katerem sedi kip faraona Ramzesa in ga obsijejo le za nekaj minut.

Ta fenomen so uspeli ohraniti tudi po prestavitvi svetišča, ki bi ga drugače zalile naraščajoče vode asuanskega jezua. Na srečo je tempelj izklesan v živo skalo, tako da so ga lahko razrezali na preko 2000 kamnitih blokov, težkih deset do štirideset ton, in ga ponovno sestavili kakšnih šestdeset metrov višje.

Tu se je končala moja pot proti jugu in se obrnila nazaj, po znani poti - Ausan, Luxor, Sohag in končno Asiuat, veliko milijonsko mesto, od koder vodi edina cestna povezava z Zahodnimi oazami.

V OAZAH

Kar 95% Egipta pokriva negostoljubna puščava. Tu živi razmeroma malo ljudi, največ v večjih oazah globoko v Libijski puščavi. Vlada se že dalj časa trudi, da bi naselila ta področja, kjer omogočajo življenje številni vrelci vode. Družinam, ki so pripravljene zapustiti prenaseljena mesta ob Nilu, ponujajo državna stanovanja in službo v novih tovarnah. Toda oaze loči od najbližjega mesta več kot tristo kilometrov kamenja in peska, kar pomeni dolge ure požiranja prahu v dotrajanih avtobusih.

Avtobus je že krepko zavozil v puščavo in vsake toliko časa divje poskočil, ko je asfaltni trak brez opozorila izginil v morju peska. Zadnji ostanki rožnate svetlobe so izgnili za obzorjem, skozi priprta vrata razmajanega avtobusa pa se je začel plaziti prijeten hlad.

El Kharga, najbližja med oazami, je bila zame majhno razočaranje. Sredi puščave stoji pravcato mesto, ki se še zdaleč ni skladalo z mojo idealizirano podobo oaz. Naselje je obsegalo nekaj neuglednih enoličnih blokov in ulice, prekrite z debelo plastjo prahu, pod katerim lahko samo slutiš ostanke asfalta. Nedaleč od dokaj spodobnega hotela se stiskajo kockaste hiše, katerih strehe tako kot drugod tudi tu nadomeščajo kleti in so pisano zbirališče več ali manj neuporabnih stvari. Živali, od osličkov do puranov, so seveda obvezen inventar marsikatere družine.

Na srečo videz dolgočasnega mesta poživlja stari del, kjer ulice okoli male tržnice že navsezgodaj oživijo. Primitivne, dokaj bogato obložene stojnice vabijo s pisano ponudbo sadja, zelenjave, pisanega blaga in nenavadnih zaščimb. Zidaki iz mešanice ilnatega blata in slame so tu že

stoletja gradbeni material za hiše. Bivališča so zgrajena tesno skupaj, deloma tudi pod zemljo, povezujejo pa jih nizki tunelčki. Tak način gradnje se je uveljavil zaradi neznosne vročine, ki poleti doseže tudi 50C. Že meter globoko v tunelih pa je prijetno hladno.

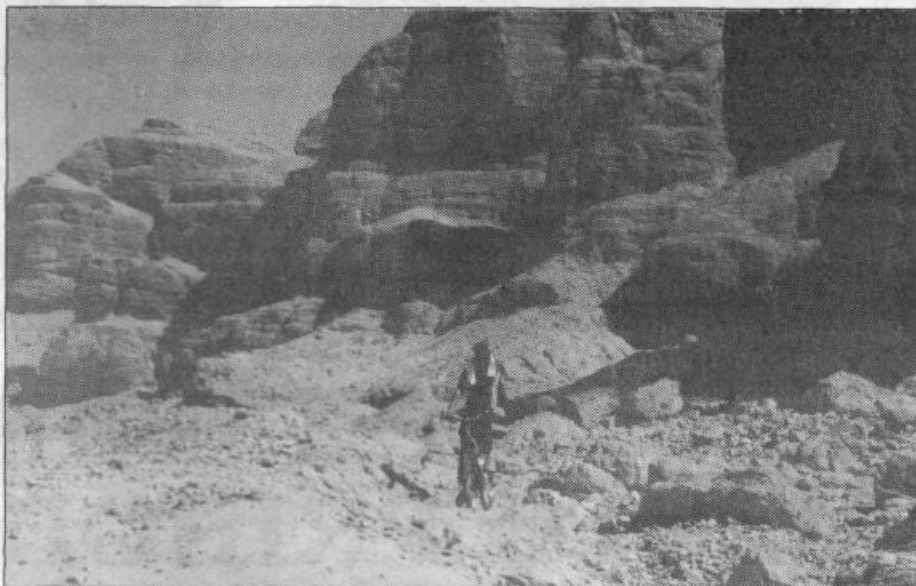
Naslednje jutro sem zapuščala El Khar-go. Ceste med oazami so bile nekoč celo asfaltirane, česar pa danes skoraj ne občutiš več, saj se luknjasti asfaltni trak pogosto zgubi v kupih peska.

Oaze Dakhla tvori preko 600 naravnih vrelcev večinoma termalne vode, ki omogoča prebivalcem bogate nasade zelenjave, redkim popotnikom pa namakanje v mlačni vodi sumljivo rjave barve. Mirno vaško življenje je kot nalašč za vse, ki žele

busno povezavo s Kairom na severu in Asiuatom na jugu.

Največje naselje je mala, na gričku stisnjena vasica. Inlate hiške brez drobca zelenja so sredi peščenega morja videti na moč zapuščene. Spraševala sem se, kaj neki zadržuje ljudi, da ne zapuste negostoljubnega kraja. Odgovor sem našla na vrhu griča, kjer na dan privre topli vrelec in se po kanalčkih, ki dajejo videz žuborečih potokov, razliva po drugi strani pobočja. Voda skoraj preplavlja razkošne vrtove, polne citrusov, banan, dateljnov... Prava podoba raja sredi puščave! Prav nič se nisem čudila, da se domačini le redko odločajo za pot do Kaira z enim izmed avtobusov, ki le trikrat tedensko prihrumi v malo oazo.

Nedaleč od naselja leži precej veliko je-

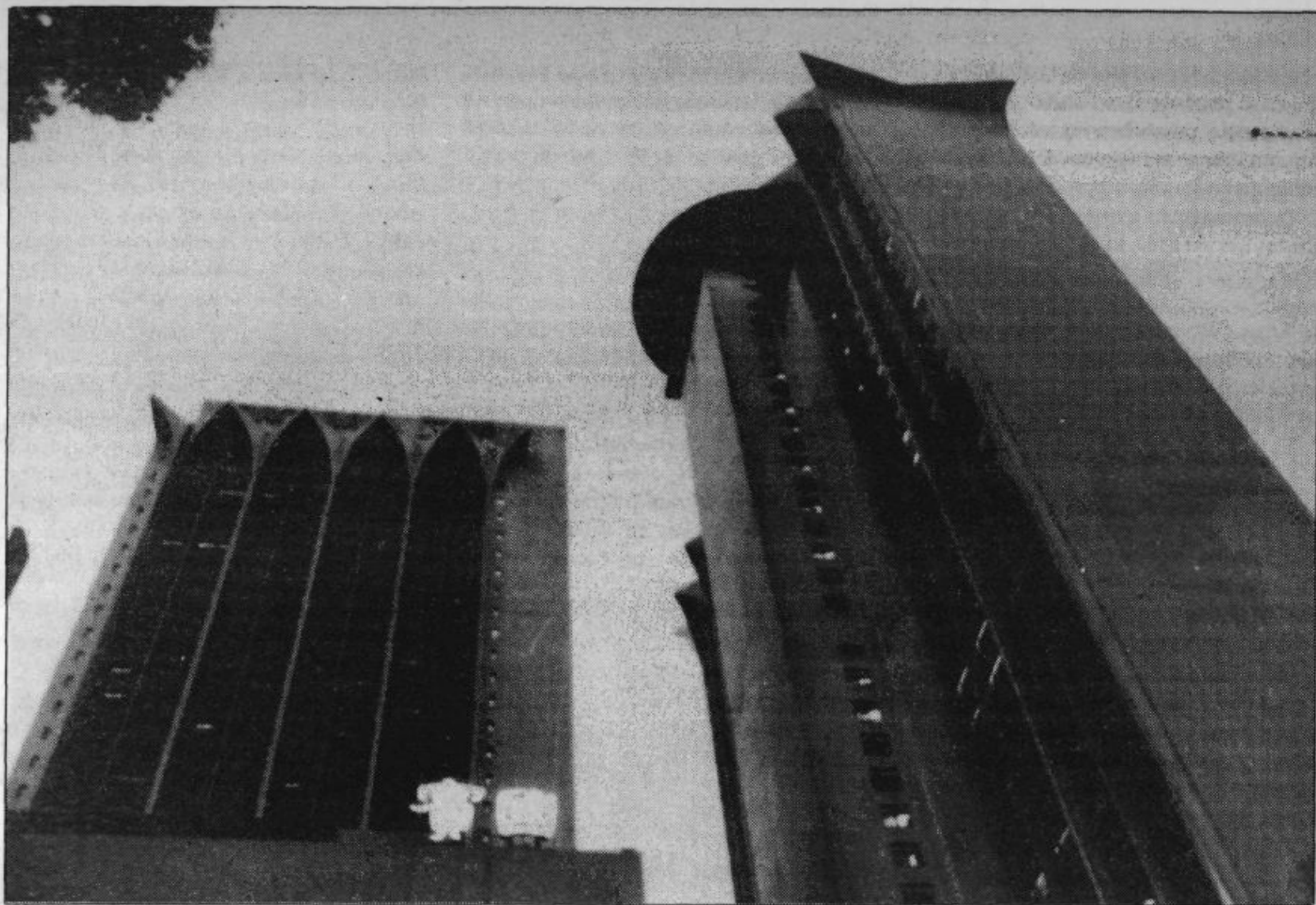
ubežati hrupu in hitremu tempu velikih mest. Domačini so prijazni in videti so zadovoljni s skromnim življenjem.

Pred majhno tržnico je vedno živahno. Tu srečuješ kmete na osličkih, ki s svojimi velikimi slamniki spominjajo na Mehikance. Nekaj špartansko opremljenih gostilnic je, kot običajno za Egipt, založenih le z brezalkoholnimi pijačami in čajem. Moški tukaj ob večerih posedajo ob vodni pipi in tauli (blackgamon), povsod zelo priljubljene igri. Posebno prisrčni so otroci, ki te povsod pozdravljajo in si te v gručah rado vedno ogledujejo. Bakšiš, prošnja tisočerih, ki te drugod spremlja na vsakem koraku, se tod začuda še ni udomačila.

Najgloblje v Libijski puščavi ležijo oaze Farafra. Le te so najbolj odmaknjene, saj so ceste, ki sedaj povezuje vse štiri skupine oaz, zgradili šele pred nekaj leti. S tem je kakšnih tisoč prebivalcev dobilo tudi avto-

zero, katerega lesketajoči se valovi delujejo kot privid sredi pustinje. Šele v objemu hladne vode se lahko prepričaš o resničnosti jezerca. Tu nekje se začneja tudi »bela puščava«. V nenavadni pokrajini je vse polno apnenca, ki se sredi rumeno rjavega peska blešči kot velike zaplate pravkar zapadlega snega. Veter in pesek sta tekom stoletij izoblikovala na stotine fantastičnih belih figur, med katerimi se lahko sprehajaš kot na velikanski razstavi kakšnega ekstravagantnega kiparja. Potepanje med fantazijskimi kipi, velikanskimi gobami, obrisi nenavadnih živali je kot beg v pravljico deželo. Tu sem spoznala, da puščava še zdaleč ni tako pusta, saj skriva tudi skalnate pokrajine z nenavadnimi stolpi in mostovi, ki so podobni velikim mestom; globoka jezera, v katerih se zrcalijo vrhovi palm; zlate peščene sipine, žuželke, kuščarje, fatamorgano v jutranjem svitu...

Marija Demšar

SINGAPUR - MESTO PRIHODNOSTI?

Singapur me je sprejel z vsem leskom in bliščem, z v nebo vpijočimi nebotičniki in neverjetno čistimi ulicami, na katerih sem skoraj pogrešal vsaj malo nereda. Ko sem

Spočit in poln energije sem bil pripravljen na ponovno vrnitev v civilizacijo. Teden dni poležavanja na najudobnejših malezijskih plažah je bilo več kot dovolj, da me je obšla slaba vest: toliko zanimivih dežel je tod okoli, jaz pa brezskrbno lenarim v viseči mreži pod kokosovo palmo.

prvič prišel v to mesto, sem se počutil na moč izgubljen, tokrat pa se mi je zdelo brezhibno mesto že kar prijazno. Tukaj je še bolj kot v Maleziji opazna dediščina Angležev, pa najsi gre za jezik, saj je v Singapurju najpogosteje rabljena angleščina, najsi za discipliniranost pred bančnimi okenci, pri vstopanju v mestni avtobus ali v vrsti za taksi.

V začetku 19. stol. so želeli Britanci na tem koncu sveta okrepiti svoj vpliv in prevzeti primat Holandcem. Ko je leta 1819 prišel na otok Thomas Stamford Raffles, je bilo tu le

nekaj vasi, v katerih so živeli morskimi cigani in revni kitajski kmetje. Verjetno bi še danes uživali idilično vaško življenje, če ne bi Raffles zaslugil ugodne lege otoka. Po njegovem vztrajnem prepričevanju o pomembnosti neuglednega otočka so Britanci v dogovoru s Holandci tu ustanovili oporišče.

Zaradi rudnikov kositra in velikih plantaž kavčuka na Malajskem polotoku se je povečala potreba po novi delovni sili. To je povzročilo veliko priseljevanje Kitajcev in Indijcev.

Leta 1963 je bila ustanovljena samostojna država Malezija, ki je združevala Malajski polotok, Singapur in Sarawak ter Sabah na Borneu. Singapur zaradi večinskega kitajskega prebivalstva s takšno federacijo ni bil najbolj zadovoljen in se je v obojestransko zadovoljstvo leta 1965 osamosvojil. Skoraj brez rudnih bogastev in z veliko stopnjo brezposelnosti se je začel njegov vzpon. Že konec sedemdesetih let je postal druga naj-

perspektivnejša azijska država in vzoren model za dežele v razvoju.

Glavno mesto Singapur je obenem tudi edino mesto male, a zanimive državice, ki poleg glavnega otoka obsega še vsaj ducat manjših, vsega skupaj pa meri nekaj več kot 600 m. Večina prebivalcev je kitajskega porekla, kakšnih 15% je Malajcev in okoli 5% Indijcev.

Singapur je eno samo veliko poslovno središče in nakupovalni center, za mnoge pa še vedno predvsem mesto ugodnih nakupov. Je tudi eno najpomembnejših križišč v Aziji, veliko pristanišče velja za tretje najpomembnejše na svetu! Dela je dovolj za vse, ki le hočejo delati! Za težka in umazana dela, ki jih Singapurci nočejo več opravljati, pa morajo zaposlovati celo delavce iz sosednjih držav. Gospodarstvo sloni predvsem na razviti trgovini, bančništvu, lahki industriji, dohodkih od pristanišča in navsezadnje tudi na turizmu.

Visoke stanovanjske zgradbe, ki se v svetu že umikajo, so v Singapurju zelo popularne, verjetno tudi zaradi omejenega prostora. Cene stanovanj rastejo enako vrto- glavo kot nebotičniki, tako da lahko stanovanje s profitom prodaš, še preden se vanj sploh vseliš.

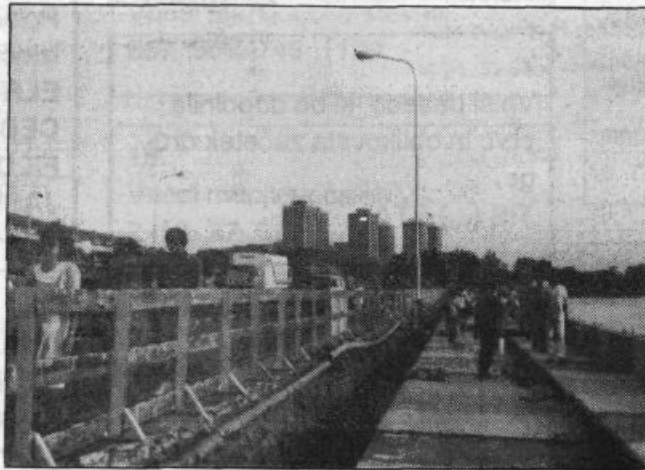
Na otoku, ki leži le sto kilometrov od ekvatorja, vlada tropska klima: kratkotrajni nalivi, drugače pa vročina in obilje vlage skozi celo leto. Prav zaradi ugodne klime je Singapur tudi prijetno zeleno mesto z velikimi parki in preko sto let starimi botaničnimi vrtovi. Dovolje je, da vtakneš palico v zemljo in kmalu zraste drevo! Tudi sredi

pločnikov in nakupovalnih centrov se najde prostor za lepo urejene zelene koticke, umetne potočke in razkošne vodomete. Še posebno so privlačne orhideje, ki se kot grozd pisanih metuljev spuščajo s teras razkošnih trgovin. Menda jih poznajo več kot 250 vrst!

Singapur za naše razmere ni drag, toda če ga primerjaš z drugimi deželami tega konca sveta, je prav vse razen tehničnega blaga neznansko drago. Najcenejša prenočišča lahko najdeš v ulici Bencoolen in bližnji okolici. Za dva do tri dolarje dobiš posteljo v enem izmed kvazi hotelov, ki so pravzaprav le velika stanovanja, v katera spravijo čim več postelj oz. gostov. Kljub popolni izgubi zasebnosti pa je bivanje med popotniki iz vsega sveta lahko čisto prijetno, saj imaš tako pri roki cel kup informacij o sosednjih deželah. Za nekaj dni sem se moral zadovoljiti celo s penasto blazino na balkonu, kar mi je na začetku celo ugajalo. Je

lahko še kaj lepšega kot »soba« z zvezdnatim nebom, vedno svežim zrakom in fantastičnim razgledom na mesto, ki se blešči nekje daleč pod teboj? Po vetrovni noči in begom pred obilno nevihto pa je moje navdušenje nad sobobalkonom hitro skopnelo, tako da sem bil prisiljen iskati novo prenočišče. Toda če želiš imeti svojo sobo in po možnosti še zračno hlajenje, te to udobje stane občutno več. Cene v »tazaresnih« hotelih in tudi v Youth Hostlih se začnejo pri okoli 15 dolarjev za posteljo!

Vlada se na vso moč tudi, da bi uredili prav vsak centimeter malega otoka. To jim kar lepo uspeva, saj stekleni nebotičniki in veliki nakupovalni centri vztrajno izpodrivajo starejše zgradbe, ki kvarijo plastično podobo mesta. Tako se počasi, a vztrajno krči in izginja stara kitajska četrt, kjer je na ulicah še vedno utripa življenje, značilno za južnoazijske dežele. Tukaj je rikša najpri-

Most med Singapurjem in Malajskim polotokom

mernejše prevozno sredstvo za nakupe po bližnjih tržnicah. Stojnice in prenatrpane štacune se kitijo s pisano opremo in pripomočki za kitajske templje. Mogoče je kupiti vse potrebno za posmrtno življenje - od papirnatega bicikla do avtomobila. Naprodaj so tudi kače, polži, ribe, žabe. Najdeš lahko stoletna jajca ali pa vse mogoče maže in preparate tradicionalne kitajske medicine.

Singapur velja tudi za azijsko prestolnico jedi. Toliko raznovrstnih jedi na tako majhnem prostoru je težko najti še kje drugje po svetu. Lahko si privoščite francosko kuhinjo v mondeni restavraciji, kjer te seveda osrečijo tudi s pariškimi cenami. Lahko pa se posvetiš poceni, a raznovrstni hrani, ki jo ponujajo ulični prodajalci. Pri njih se lahko do sitega naješ že za dolar ali dva. Miniaturne kuhinje, ki jih drugod po Aziji videvaš na biciklih in ki običajno zasedejo najbolj živahne predele mesta, so tukaj pred leti »posodo-

bili«. Po mestu so se razpasli veliki food centri, v katere so stlačili čim več »restavracij«, kar tukaj pomeni kuhinjo na štirih kvadratnih metrih in niz preprostih stolov in miz, ki so last vseh restavracij. Ko si enkrat izboriš prostor, lahko izbiraš med pisano paletjo jedi in pijač, saj vsaka kuhinja ponuja kaj drugega. Nad takšnim načinom prehranjevanja se navdušujejo predvsem mladi in tisti s plitvimi žepi, pa tudi kak poslovnež rad zaide sem. Hrana je vsekakor veliko bolj pestra kot v raznih McDonaldsih, v katerih se bašejo turisti, ki vidijo v food centrih nevarnost za svoje občutljive želodce.

Najpreprostejši način prevoza skozi mestni kaos je metro, saj se med desetminutnimi mestnimi avtobusov, ki križarijo sem in tja med mestnimi četrtmi, le stežka znajdeš. Zadeva je tako zakomplicirana, da ti tudi domačini običajno ne vedo svetovati, kako lahko prideš z enega konca na drugi konec

mesta. V veliko pomoč je lahko drobna knjižica o avtobusnih progah, brez katere le stežka najdeš singapurske zanimivosti. Med domačini je še posebno priljubljen otok Sentosa, na katerega se lahko pripelješ tudi z razgledno gondolsko kabino. Otok se ponaša z muzeji, ptičjim parkom, razglednim vlakcem in urejenimi plažami, kjer si lahko izposodiš vse mogoče rekvizite za nedeljsko sprostitvev v krogu družine. Če nisi ljubitelj gneče, se je med vikendi vsekakor pametneje odpraviti kam drugam. V mestu je vse polno parkov, zanimivi so tudi botanični vrtovi, še posebno tisti z orhidejami. Čisto zanimivo je lahko tudi pote-

panje kar tako, saj je ob tako raznovrstni mešanici ljudi v Singapurju tudi vse polno bolj ali manj razkošnih parad in ceremonij. Lahko se sprehodiš skozi vedno živahno kitajsko četrt, zaviješ na vegetarijanski prigrizek v indijsko četrt ali pa se posvetiš pisanim stojnicam v muslimanskem predelu, ki ti pričarajo vzdušje arabskih dežel.

Singapur je tudi pravi kraj, kjer lahko brez kakršnihkoli težav dobiš turistično vizo za bližnje in daljne dežele in ni čudno, da se za mnoge prav tu začne potovanje v Indonezijo, Avstralijo ali proti zahodu v Malezijo, na Tajsko, Burmo, Laos, Kampučijo...

Oborožen z indonezijsko vizo sem se čez nekaj dni s težkim nahrbtnikom spet drenjal na vedno polnem avtobusu, ki povezuje mestno središče z velikim, modernim letališčem.

Igor Fabjan

INTELI GENČNI TEST

Inteligenca je vedno burila ljudi in v ta namen so bili izdelani mnogi testi, ki naj bi merili človekove sposobnosti. Za pokušino vam ponujamo izseček iz dveh preizkusov, pri čemer prvi meri govorno inteligenco, drugi pa matematično. Poskusite se kar najbolj zbrati in rešiti čimveč problemov. Za vseh trideset nalog imate na razpolago 20 minut. Merilo uspešnosti pa naj bo primerjava vaših rezultatov s prijateljevimi.

GOVORNA INTELIGENCA

1. Vpiši besedo, ki bo imela isti pomen kakor besedi zunaj oklepaja.
STEZA (...) ZNOJ

2. Poišči med temi anagrami besedo, ki jo je treba izločiti.
**OGONTEM
SEKOLRAVOST
INSET
CEODŽED**

3. Poišči besedo, ki bo imela isti pomen kakor besedi zunaj oklepaja.
**»VOZNIK« LETALA (.....)
OPORNIK**

4. Poišči besedo, ki jo je treba izločiti.
**TIRANAS
ORASITO
DONGOMU
ONANTECLE**

5. Poišči besedo, ki jo je treba izločiti.
**ŠOPAT IDARO ELFENOT
DASOVKANJ**

6. Vnesi v oklepaj besedo, ki naj bi stala pred spodaj navedenimi besedami.
**(...) HOD
TLAK
KOREN**

7. Vpiši besedo, ki bo dopolnila prvo in oblikovala začetek druge.
TIS (...) ETA

8. Vpiši besedo, ki bo dopolnila prvo in oblikovala začetek druge.
SK (...) DIN

9. Vpiši besedo, ki bo imela isti pomen kakor besedi zunaj oklepaja.
**POVABLJENEC (....) STI-
SNJEN**

10. Poišči besedo, ki jo je treba izločiti.
**BARK
ZALANČA
SKOBRE
GOBLUD
OMIMAZ**

11. Vpiši besedo, ki bo dopolnila prvo in oblikovala začetek druge.
KO (....) NA

12. Poišči besedo, ki jo je treba izločiti.
**AROKI BRUGAMH OKOTI
NONDOL**

13. Poišči besedo, ki jo je treba izločiti.
**ELRO
CEBRAV
FILDEN
JAŠKRENC**

14. Med spodaj navedenimi besedami poišči tisto, ki jo je treba izločiti.
**LIVOB MARKO ŠUMACI
TRETIM**

15. Poišči besedo, ki jo je treba izločiti.
**SROFAME OZLEK JONK
ORBEB**

MATEMATIČNA INTELIGENCA

1. Vnesi manjkajoče število.
212 179 146 113

2.
Vnesi manjkajoče število.
17 (112) 39
28 () 49

3.
Vnesi manjkajoče število.
3 9 3
5 7 1
7 1 -

4.
Vnesi manjkajoče število.
7 13 24 45

5.
Vstavi manjkajoče število.
9 4 1
6 6 2
1 9 -

6.
Vstavi manjkajoče število.
11 12 14 - 26 42

7.
Vstavi manjkajoče število.
341 (250) 466
282 () 398

8.
Vstavi manjkajoče število.
7 14 10 12 14 9 -

9.
Vstavi manjkajoče število.
17 (102) 12
14 () 11

10.
Vstavi manjkajoče število.
172 84 40 18 -

11.
Vstavi manjkajoče število.
1 5 13 29 -

12.
Vstavi manjkajoče število.
4 7 9 11 14 15 19 -

13.
Vstavi manjkajoče število.
3 7 16
6 13 28
9 19 -

14.
Vnesi manjkajoče število.
857 969 745 1193 -

15.
Vnesi manjkajoče število.
7 19 37 61 -

14. BIVOL (Drugo so žuželke: komar, mušica, termit.)

15. SEMAFOR (Drugo so živali: kozel, konj, bober.)

MATEMATIČNA INTELIGENCA

1. 80 (Od vsakega števila odštejemo 33.)

2. 154 (Seštej števili zunaj oklepaja in množi rezultat z 2.)

3. 3 (Razlika prvih dveh števil, deljena z 2, da tretje število.)

4. 86 (Podvoji vsako število in zatem od izida odštej 1, 2, 3 in 4.)

5. 4 (Vsota števil v vsaki vrstici je 14.)

6. 18 (Če vsako število podvojimo in odštejemo 10, dobimo naslednje število.)

7. 232 (Če odštejemo od števila na desni tisto na levi in podvojimo tako dobljeno razliko, dobimo srednje število.)

8. 19 (Imamo dvoje številčnih zaporedij; prvo narašča za 3, 4 in 5, drugo se zmanjšuje za 2 in 3.)

9. 77 (Notranje število je polovica zmnožka zunanjih števil.)

10. 7 (Vsako število je polovica zmnožka zunanjih števil.)

11. 61 (Dvakratni razliki dveh zaporednih števil prištejemo drugo število v zaporedju; rezultat nam da tretje število. Takole: $5 - 1 = 4$; $2 \times 4 = 8$; $8 + 5 = 13$ itd.)

12. 40 (Drugo število je dobljeno iz dvakratnega prvega + 1, tretje iz dvakratnega prvega + 2:

$$(2 \times 19) + 2 = 40.)$$

13. 152 (Dvakratnik vsakega števila +2, 3, 4, 5 in 6 da naslednje število.)

14. 297 (Razlika dveh zaporednih števil je podvojena in zatem izmenoma prišteta in odšteta, da dobimo naslednje število.)

15. 91 (Prvemu številu prištejemo 1 ($7 + 1 = 8$), zatem vsoto prištejemo drugemu številu ($8 + 19 = 27$) in tako naprej, dokler ne dobimo:

$$(125 + \text{manjkajoče število}) = ?$$

Dobljene vsote tvorijo zaporedje 1, 8, 27, 64 in 125, ki so kubi števil 1, 2, 3, 4 in 5.

Nato dopolnimo zaporedje kubov s 6 (= 216).

Dobimo:

$$(125 + ?) = 216;$$

odgovor je 91.)

PRAVILNE REŠITVE

GOVORNA INTELIGENCA

1. POT

2. ŽELODEC

3. PILOT

4. ARIOSTO (Vsi drugi so pevci: Sinatra, Modugno, Celentano.)

5. SADOVNJAK (Drugo so komunikacijska sredstva: pošta, radio, telefon.)

6. POD

7. KAR

8. ALA

9. GOST

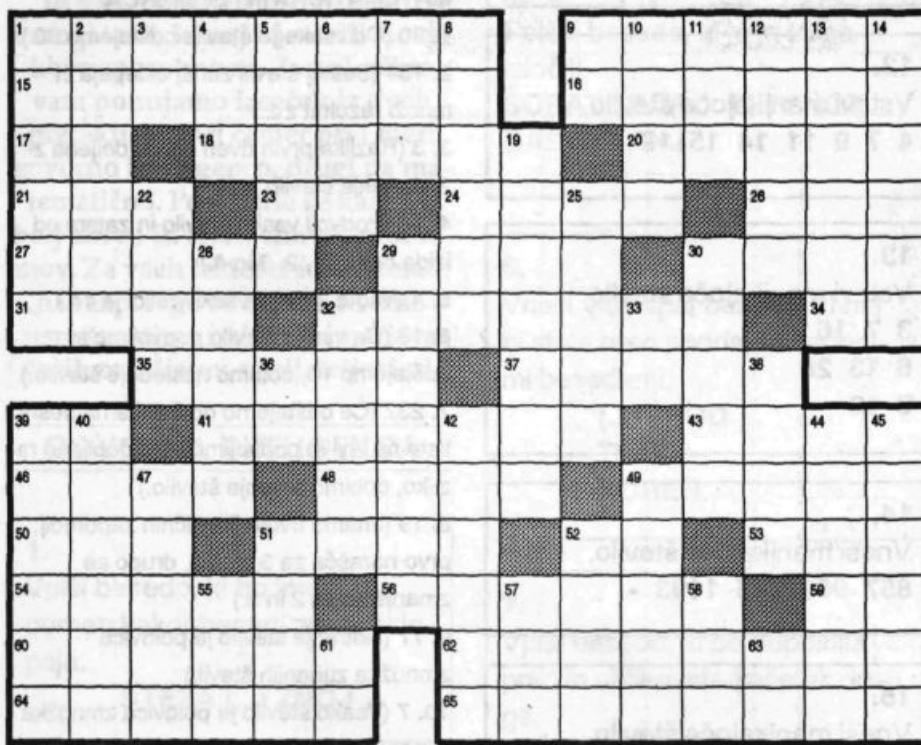
10. MIMOZA (Vse drugo so pasje pasme: brak, alžaban, bokser, buldog.)

11. MORA

12. HAMBURG (Drugo so glavna mesta: Kairo, Tokio, London.)

13. DELFIN (Druge živali so ptiči: orel, vrabec, škrlanec.)

E N I G M A T I K A

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. velika črka, 9. brezbožnik, 15. značilnost mesa, okuženega z ličinkami trakučarje, 16. bivši alpski smučar, dobitnik prve slovenske medalje na zimskih olimpijskih igrah (Jure), 17. začetnici nekdanjega senegalskega politika in pesnika Senghorja, 18. kotna mera, 20. sestavina bencina, ki preprečuje klenkanje, 21. kravica, 23. okrajšava za Novo Zelandijo, 24. žlahtni plin za svetlobne cevi, 26. ime lutkarja Majarona, 27. starorimska boginja rastlinstva in poljedelstva, 29. pripadnik naroda v zahodnih Pirinejih in jugozahodni Franciji, 30. sodobni slovenski skladatelj (Uroš), 31. ime nekdanjega finskega smučarskega skakalca Rautionaha, 32. turistična uslužbenka, ki sprejme goste in jim daje informacije, 34. kemijski znak za radij, 35. nasičen ogljikovodik, 37. mesto na Koroskem, nekdanji Guštanj, 39. okrajšava za »tega meseca«, 41. Bushev protikandidat na bližnjih ameriških volitvah (Bill), 43. ozek kos blaga, 46. judovski verski učitelj, 48. madžarski plemič, čigar nasilje je izzvalo kmečki upor leta 1572 (Ferenc), 49. najdaljši desni pritok Rena, 50. pritok Rena na avstrijsko-švicarski meji, 51. kraj nad Idrijo, znan po čevljarstvu, 52. avtomobilska oznaka Karlovca, 53. pivski vzklík, 54. trnek, 56. doba desetih dni, 59. Spielbergov vesoljček, 60. poobedeč, 62. mesto v severni Italiji južno od Trenta, 64. ganski general in politik, ki je strmoglavil Nkrumaha (Joseph Arthur), 65. prodajalec starih predmetov.

Navpično: 1. del jedilnega pribora, 2. izgred, 3. začetnici ameriškega igralca Redforda, 4. muslimansko žensko oblačilo, 5. predujem, naplačilo, 6. mesto v srednji Poljski, središče tekstilne industrije, 7. grška črka, 8. makedonsko moško ime, 9. začetnici francoskega pisatelja Francea, 10. prestol, 11. sodnik v grškem mitološkem podzemlju, 12. italijanski nogometni klub iz Milana, 13. albansko mesto ob istoimenskem jezeru, 14. prva stopnja v durovi ali molovi lestvici, 19. avstrijski igralec in dramatik iz 19. stoletja (Johann), 22. Noetova barka, 25. svetovna reka v grški mitologiji, 28. eno od starogrških plemen, 29. francoski slikar in ilustrator (Pierre, 1867-1947), 30. ploščata, zaprta posoda za tekočine, 32. drugi največji otok Velikih Antilov, 33. začetnici slovenske pesnice Vegrijeve, 36. začetnici nemškega revolucionarja Liebknechta, 38. eno od jezer na meji med ZDA in Kanado, 39. elektronka s tremi elektrodami, 40. ameriški filmski igralec (Karl), 42. francoski zgodovinar, prvi predsednik francoske tretje republike (Adolphe), 44. vrsta raziskave javnega mnenja, 45. zvezda v ozvezdju Dvojčkov, 47. močna trenutna svetloba pri razelektrenju ozračja, 49. avstrijski alpski smučar (Günther), 51. urna, 52. krepčilna pijača, 55. gora v Srbiji, znana iz prve svetovne vojne, 57. prostor med dvema stikajočima se stenama, 58. vzdevek grškega ladjarja Onassisa, 61. začetnici angleškega filozofa Hobbesa, 62. glavni števnik.

Med reševalci, ki bodo do 16. septembra 1992 poslali pravilno rešeno katerokoli uganko s teh strani na naš naslov (Tribuna, Kersnikova 4, Ljubljana), bomo izžrebali tri nagrajence, ki bodo prejeli po eno knjigo založbe EMONICA.

Med prejetimi pravnimi rešitvami ugank iz 11. številke so bili izžrebani:

1. Valerija KRAJNC, Vodnikova 14, 63000 Celje;
 2. Hugo VEDERNJAK, Volkmerjeva 16, 62250 Ptuj;
 3. Valentina MAROLT, Hladilniška pot 26 a, 61260 Ljubljana Polje.
- Čestitamo!
Knjižne nagrade založbe EMONICA pošljemo po pošti.

REŠITVE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

KRIŽANKA 1. Harvard, 8. mernik, 14. avtopark, 16. Iliada, 17. RL, 18. sodnik, 20. dopis, 21. Kim, 23. eo, 24. raza, 26. ole, 27. odeon, 29. Akra, 30. Brit, 31. Vall, 32. psalter, 34. Ka, 35. ričet, 37. lonlj, 39. Ob, 41. Saransk, 43. Neer, 46. past, 48. krat, 49. Carra, 50. Art, 51. Kott, 52. Mo, 53. Ank, 54. zmene, 56. Atbara, 59. ee, 60. kanila, 62. Ariovis, 64. anatas, 65. antanta.

ANAGRAMNA MREŽA *Vodoravno:* 1. plosk, 4. iskra, 10. Radgona, 11. vojna, 12. glava, 13. Marinka, 15. Neal, 17. beril, 19. Kačar, 22. brak, 25. derivat, 27. Viren, 29. Arpad, 30. naredba, 31. odbor, 32. Ajant. *Navpično:* 2. ladja, 3. Slovani, 5. stvar, 6. rejenka, 7. droga, 8. Parma, 9. Hasan, 14. alka, 16. Elba, 18. evropid, 20. akvarij, 21. Edgar, 23. rtina, 24. Antar, 26. vedro, 28. radon.

KOMBINACIJSKI OKVIRI *Prvi okvir:* 1. strah, 2. Jenko, 3. ordal, 4. Eboli, 5. nadav. *Drugi okvir:* 1. artel, 2. Irene, 3. Norik, 4. akant, 5. fakir.

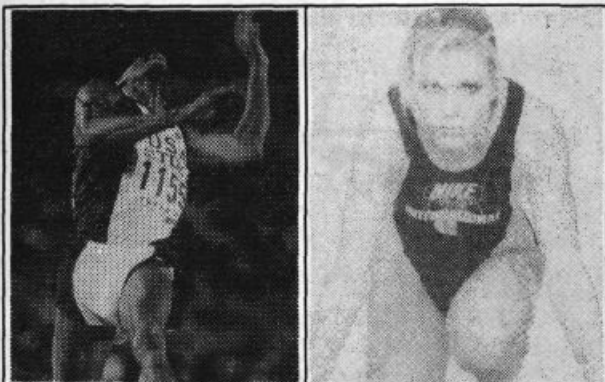
ŠARADA V OBE SMERI: Tanita Tikaram.

SKRITA OSEBNOST: Ken Annakin.

ZEMLJEPISNI ANAGRAM

SARANSKA ne boste našli, če boste potovali v ZDA oziroma v njeno zvezno državo. Katero?

E N I G M A T I K A

SESTAVIL:	MESTO V SIRIJI, HALEB	MILAN KUNDERA STAREJŠI SPORTNIK	☆	☆	POMOL MOSTOVŽ	REKA NA PELOPO- NEZU	DRAŽILO NASLADILO
LETALEC							
ČTIVO, BERILO							
VRSTA KRITINE							
DOMAČE MOŠKO IME					RIM.CESAR (PALAČA SPLIT)	IT.NAFTNI KONCERN	SINTETIČ- NO MAMILO
TRIBUNA:	OKROGLA CVETNA GREDA						
	HEKTAR						
ANG.FILM. IGRALEC (JACK)							
KOVINSKI TLAKOMER							
TRIBUNA:	JADRAN- SKI OTOK	LOSOLO				OSTANKI V TALILNCI	DARUVAR
		UMETNO VLAKNO					
KAMELA							
INDU			GRSKA CRKA				
			ODISEJEV OCE				
TELOVADNI ELEMENT							STAR SLOVAN
TRIBUNA:	ANTON ASKERC				JEZIK BANTU ČRANCEV		
	AVSTRUSKA AGENCIJA						
ANGLEŠKO PIVO					POJEM KIT. FILOZOFIJE		
					HELJI		
VRSTA TKANINE. BARHANT							
TIPALKA PRI ŽUŽELKAH							TRIBUNA

							Š
					T		
	K						
						D	
B							
				N			
							T
	E						
						L	
T							

VERIŽNA KRIŽANKA

Opisi za vodoravne besede so podani v običajnem vrstnem redu, za navpične pa po stolpcih kot pri italijanski križanki. Za lažje reševanje je nekaj črk že vpisanih na prava mesta. V lik nesimetrično razporedite 11 črnih polj.

Vodoravno: jed iz dušenega narezanega paradižnika, paprike in čebule - srebrno bela kovina (Pt) - verski ali narodni odpadnik - ime scenografinje Vogelnik - pogojni veznik, če - za polton znižani e - začetnici ameriškega igralca Redforda - ime italijanskega slikarja in kiparja Modiglianija - sovjetski letalski konstruktor (Oleg) - začetnici hrvaškega igralca Dvornika - staro kitajsko brenkalo - premica sečnica - rastlinska bodica - gorovje v Sahari, Asben - muslimanski verski poglavar - avtomobilska oznaka Kutine - azijska država z glavnim mestom Katmandu - drugi

samoglasnik in zadnji soglasnik abecede - znamenje zodiaka - podžigalec - tekstilni izdelek, narejen s tkanjem.

Navpično: levi pritok reke Havel v vzhodnem delu Nemčije - vzdržnež - ime in priimek slovenskega pevca zabavne glasbe, ki je uspel tudi v tujini - jezero v Etiopiji - začetnici bivše britanske premierke - rudar - kemijski znak za tantal - grška boginja nesreče - nekdanje ciprsko odporiško gibanje - slovenski novinar (Darko) - glavno mesto Latvije - delo na kmetiji, ki ga opravlja najet delavec, plačan na dan - ime pesnice Novy - pisec pesmi, ki opevajo brezskrbno življenje, vino in ljubezen - ime kanadskega sprinterja Johnso - predvojni makedonski revolucionar (Metodije) - ime satirika Buchwalda - kravica.

DECEIVED (PREVARANI)

HAMFRI
BOGART

Ste si privoščili počitnice, ljube bralke in dragi bralci?! Ste si nabrali moči za vročo jesen? Saj veste, kaj vse nam obljublja: stavke, bankrote in kar je najbolj pomembno: volitve. In koga boste volili?

Tiste, ki so vas štirideset let farbali? Ne! Tiste, ki vas farbajo sedaj? Tudi ne! Ja koga pa potem?! Krambija so prelučniali, Jelinčiča so zmazali kar tako, ostalih pa kar ni na spregled.

Zato je čas, da odprete oči in se ozrete okrog sebe! To storite najlažje tako, da se vprašate, kaj se je zgodilo v preteklih dveh mesecih, ko ste si namakali utrujene gležnje v hrvaškem morju. O, pač!

Na grbo smo dobili še nekaj deset tisoč beguncev in podelili državljanstvo še nekajdeset tisočem Neslovencev, od katerih jih kar lep procent ni nikdar bilo in nikdar ne bo lojalnih naši mladi državi. Izvedeli smo, da stane vsak begunec 419 tolarjev dnevno, kar je 12.989 tolarjev mesečno ali 51.956 tolarjev mesečno za štiričlansko družino, kar je več kot dve povprečni plači v slovenskem gospodarstvu v mesecu juliju. In da se sedaj minister za šolstvo intenzivno ukvarja s problemom šolanja begunskih otrok, ki seveda za to ne bodo plačali niti tolarčka (Koliko sta vas prve šolske dni stala vaša dva šolarčka?), da minister za kulturo intenzivno išče stanovanja za prebegle umetnike (Koliko slovenskih umetnikov pa nikdar ni in ne bo videlo lastnega stanovanja?). Ste se kdaj vprašali, koliko pomoči dobi brezposlen Slovenec? Ste se kdaj vprašali, koliko slovenskih upokojencev s polno delovno dobo dobi zadostno pokojnino za plačilo bivanja v domu ostarelih? Ste se kdaj vprašali, koliko mladih slovenskih družin živi v neprimernih ali predragih podnajemniških stanovanjih in koliko priseljenskih družin je dobilo državljanstvo na bogsigavedi kakšni osnovi in stanovanje na bogsigavedi kakšni osnovi, ki ga je sedaj za bagatelo odkupil po »stanovanjskem zakonu«? Samo mimogrede: Srbija je v zadnjih desetih letih zgradila dva milijona družbenih stanovanj, Slovenija pa dvajsettisoč!?

Zakaj se slovenski otroci na silo učijo srbohrvaščine v osnovni šoli? Ali se ministru za šolstvu mogoče ne zdi kulturno, zgodovinsko in geografsko bolj upravičeno učenje nemščine in italijanščine, ob angleščini seveda?! Če tega ne dojame, zakaj je minister za šolstvo?!

Ko ugotovite, da vam otroci postajajo podobni, jih začnite pretepati (grafit)!

Le kaj bi moral narod storiti oblasti, ki postaja podobna prejšnji oblasti? (op.a.)

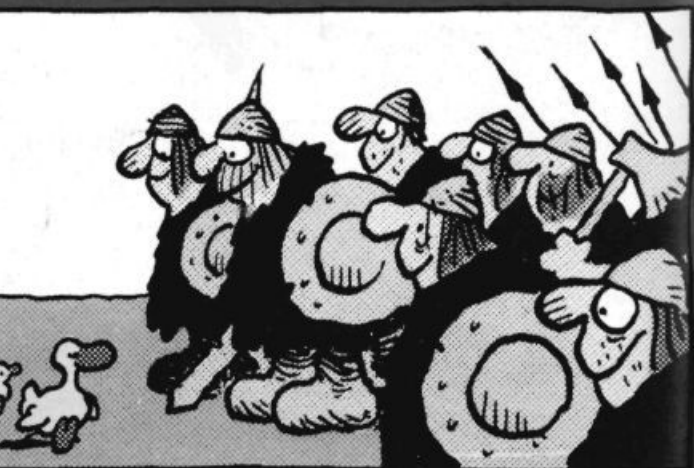
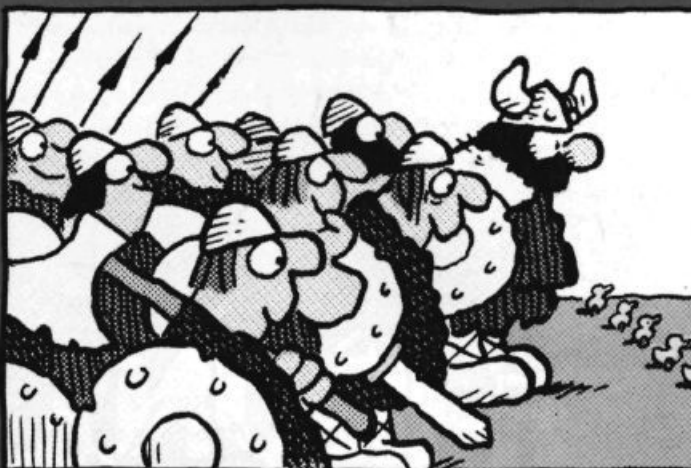
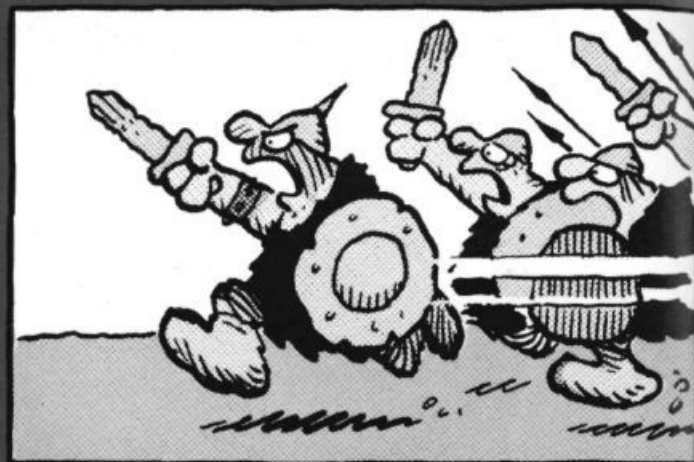
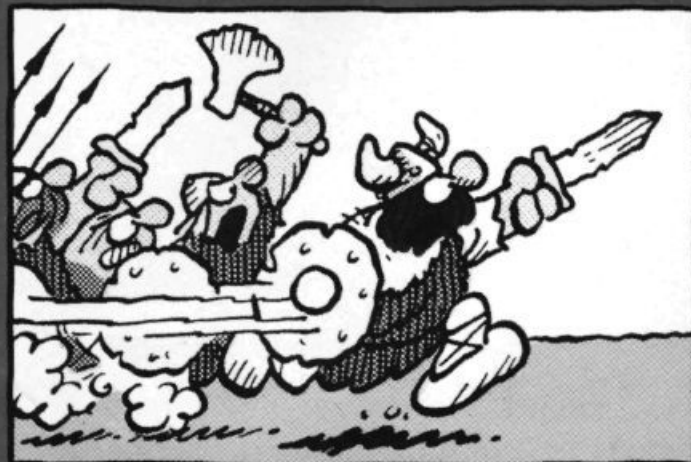

Liberalci bi gotovo rekli (»kranjski« seveda ne): »Ali naj pustimo crknit begunce?!« Ne, sploh ne! Samo sprejeti jih ne bi bilo treba. Liberalni predsednik vlade pravi, da nam je Evropa za to hvaležna. Verjamem, misli si pa tudi svoje (Ovi glupi Slovenci!). Temu liberalcu se seveda dozdeva, da tudi sicer ni nič odgovoren. Napadi nanj so najbolj gnusno dejanje, njegovo dejanje pa to seveda ni in tako naprej. Da, ljubčki dragi, spet je nad glavo oblast, ki ne ve, kaj dela, razen tega, da nekaj dela in se lepo ima. Vsi že mislijo na naslednje volitve in na to, kako bodo prišli skozi, in ne na to, kakšne posledice bo za vse nas to tudi imelo. In prav to je tisto, kar prinaša slab spanec. Vendar le državljanom! Pa lep pozdrav in zapojte svojemu vnučku kakšno srbsko uspavanko, da bo Gaber srečen! In prosim, ne se spraševati, ali je ksenofobija bolezen časa ali ni!

V Ljubljani, 3. septembra 1992

Vaš Hamfri Bogart

P.s.: Danes sem od Bavčarjevih dobil potrdilo, da sem slovenski državljan. Na podlagi uradnega lista SFRJ. Ali tega sranja res še ne misli biti konec?!

© King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

DIX BRONNE